

ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА ФІЛОСОФІЇ
КАФЕДРА ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

О. Є. Музичко
О. О. Синявська
В. М. Хмарський

HONORIS CAUSA:

ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ, ДОКТОРИ, ПРОФЕСОРИ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Біографічний довідник

ОДЕСА
ОНУ
2020

УДК 378.25:378.4(477.74-21)“1865/2019”
М895

Головний редактор
І. М. Коваль

Автори:

О. Є. Музичко – кандидат історичних наук, доцент
О. О. Синявська – кандидат історичних наук, доцент
В. М. Хмарський – доктор історичних наук, професор

Рецензенти:

В. І. Попик – директор Інституту біографічних досліджень Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського, д. і. н., професор, член-кореспондент НАН України;

О. П. Ресніт – заступник директора Інституту історії України НАН України, д. і. н., професор, член-кореспондент НАН України, голова Національної спілки краєзнавців України.

Рекомендовано до друку вченою радою
ОНУ імені І. І. Мечникова.
Протокол № 7 від 26.04.2020 р.

Музичко О. Є.

М895 *Honoris causa*: почесні члени, доктори, професори Одеського національного університету імені І. І. Мечникова: до 155-річчя від дня заснування : біогр. довід. / О. Є. Музичко, О. О. Синявська, В. М. Хмарський ; голов. ред. І. М. Коваль ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Ф-т історії та філософії, Каф. історії України. – Одеса : ОНУ, 2020. – 308 с.

ISBN 978-617-689-374-5

Біографічний довідник містить відомості про почесних членів, докторів та професорів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова від часу його заснування до сьогодення.

Книга розрахована на науковців, викладачів, студентів, випускників університету, істориків, краєзнавців, усіх, хто цікавиться історією Одеси, історією освіти і науки.

УДК 378.25:378.4(477.74-21)“1865/2019”

ISBN 978-617-689-374-5 © О. Є. Музичко, О. О. Синявська, В. М. Хмарський, 2020
© Одеський національний університет імені І. І. Мечникова, 2020

*До 155-річчя від дня заснування
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова*

155
років

*Знайомство з біографіями великих людей
дуже повчальне для вивчення людської природи*

І. І. Мечников «Етюди оптимізму» (1907)

ЗМІСТ

Передмова	11
-----------------	----

Список скорочень	24
------------------------	----

ЧАСТИНА I

ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ ТА ДОКТОРИ НОВОРОСІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ (1865–1920 рр.)	25
--	-----------

Ковалевський Євграф Петрович	27
Пирогов Микола Іванович	29
Ребіндер Микола Романович	32
Могилянський Матвій Матвійович	34
Строганов Олександр Григорович	35
Коцебу Павло Євстафійович	37
Романов Олександр Олександрович	39
Арцимович Адам Антонович	41
Дімітрій (Муретов Климент Іванович)	43
Порфирій (Успенський Костянтин Олександрович)	45
Філарет (Дроздов Василь Михайлович)	47
Толстой Дмитро Андрійович	49
Головацький Яків Федорович	51
Брун Філіп Карлович	53
Палацький Франц	55
Богішич Бальтазар	57
Сеченов Іван Михайлович	59
Бунге Микола Християнович	62
Горчаков Олександр Михайлович	64
Максимович Михайло Олександрович	65
Вельямінов-Зернов Володимир Володимирович	67
Уваров Олексій Сергійович	69
Погодін Михайло Петрович	71
Павлов Олексій Степанович	74
Воронін Михайло Степанович	76
Папаррігопулос Константинос	78
Соловйов Сергій Михайлович	79

Педру II	81
Григорович Віктор Іванович	83
Платон (Городецький Микола Іванович)	85
Ліндемманн Едуард Богданович	87
Щуровський Григорій Юхимович	88
Гельмерсен Григорій Петрович	90
Буняковський Віктор Якович	92
Чебишев Пафнутій Львович	94
Шаль Мішель	96
Срезневський Ізмаїл Іванович	98
Мадвиг Йохан	100
Гаттала Мартин	101
Петерсон Карл Михайлович	102
Маннгейм Віктор	103
Менделєєв Дмитро Іванович	104
Ценковський Лев Семенович	106
Вірхов Рудольф	108
Боткін Сергій Петрович	111
Грот Яков Карлович	113
Ламанський Володимир Іванович	115
Міклошич Франц	117
Ісидор (Нікольський Яків Сергійович)	119
Рачкий Франьо	121
Любич Симеон	123
Бекетов Микола Миколайович	124
Павловський Михайло Карпович	126
Міллер Орест Федорович	127
Бородін Іван Парфентійович	129
Кокшаров Микола Іванович	131
Буслаєв Федір Іванович	133
Максиміліан Романовський, герцог Лейхтенберзький	135
Бичков Опанас Федорович	137
Редкін Петро Григорович	139
Гельмгольц Герман	141
Тілло Олексій Андрійович	143
Пастер Луї	145

Лейкарт Рудольф	147
Ерміт Шарль	148
Моммзен Теодор	150
Мюллер Макс	152
Вітте Сергій Юлійович	154
Семенов-Тянь-Шанський Петро Петрович	157
Мартенс Федір Федорович	160
Пахман Семен Вікентійович	162
Корш Федір Євгенович	164
Бертло П'єр	166
Лейден Ернст Віктор	168
Забелін Іван Єгорович	169
Ягич Ватрослав	171
Уварова Прасков'я Сергійовна	173
Кузнєцов Микола Іванович	175
Шокальський Юлій Михайлович	177
Романов Микола Миколайович	179
Альберт І	180
Іконніков Володимир Степанович	182
Шахматов Олексій Олександрович	184
Павлов Іван Петрович	186
Рамсей Вільям	188
Кондаков Никодим Павлович	190
Ляпунов Олександр Михайлович	193
Висоцький Георгій Миколайович	195
Васильєв Олександр Семенович	197
Тимченко Йосип Андрійович	199

ЧАСТИНА II

ПОЧЕСНІ ДОКТОРИ ТА ПРОФЕСОРИ ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО (НАЦІОНАЛЬНОГО) УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА (1975–2019 рр.)	201
---	------------

Марта Ференц	203
Анталфі Дьорд	205
Альтнер Гельмут	207

Ведель Ервін	208
Фільберт Йоганн	210
Файтельберг Рафаїл Осипович	212
Вітіколі Сесто	214
Зелінський Ігор Петрович	216
Калабро Коррадо	218
Курас Іван Федорович	220
Гьопель Вольфганг	223
Гриневецький Сергій Рафаїлович	225
Циммер Альф	227
Прем'янов Красимир	229
Цімошевич Влодзімеж	231
Габор Сабо	233
Яценюк Арсеній Петрович	235
Ся Ліньхуа	237
Баллоні Ніколь Франко	239
Доннічі П'єтро Джованні	241
Комісаренко Сергій Васильович	243
Андронаті Сергій Андрійович	246
Бар'яхтар Віктор Григорович	248
Біаджі Паоло	250
Єременко Віктор Валентинович	252
Зайцев Ювеналій Петрович	254
Находкін Микола Григорович	256
Неізнестний Ігор Георгієвич	258
Підгорський Валентин Степанович	260
Свечніков Сергій Васильович	262
Гриценко Павло Юхимович	264
Загородній Анатолій Глібович	266
Редер Анатолій Семенович	268
Булавін Леонід Анатолійович	270
Яцків Ярослав Степанович	272
Бакіров Віль Савбанович	274
Максименко Сергій Дмитрович	276
Кігурадзе Іван Тарієлович	278
Кульчицький Станіслав Владиславович	280

Список використаних історичних джерел та літератури	282
Додатки	289
Додаток 1. Перелік почесних членів, професорів та докторів за періодами та категоріями	289
Додаток 2. Алфавітний перелік почесних членів, професорів, докторів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова	293
Додаток 3. Диплом почесного доктора російської словесності Новоросійського університету Я. Ф. Головацького (1867)	297
Додаток 4. Диплом почесного доктора фізичної географії Новоросійського університету О. А. Тілло (1892)	297
Додаток 5. Диплом почесного члена Новоросійського університету П. П. Семенова-Тянь-Шанського (1896)	298
Додаток 6. Диплом почесного члена Новоросійського університету В. С. Іконнікова (1916)	298
Додаток 7. Диплом почесного члена Новоросійського університету О. О. Шахматова (1916)	299
Додаток 8. Вітальна адреса Новоросійського університету Г. Гельмгольцу (1891)	299
Додаток 9. Примірник «Русалки дністрової» – подарунок Я. Ф. Головацького до бібліотеки Рішельєвського ліцею (1859)	300
Додаток 10. Медаль, що була викарбувана у Відні у 1883 р. на честь 70-річчя Ф. Міклошича, яку 8 березня 1884 р. Новоросійський університет передав у свій міністерський музей витончених мистецтв	300
Додаток 11. Титульна сторінка праці М. Бертло, видана в перекладі в Одесі	301
Додаток 12. Титульна сторінка праці В. Маннгейма, видана в перекладі в Одесі	301
Додаток 13. Рудольф Вірхов з асистентами. Перший праворуч – одесит Моїсей Мільман	302

Додаток 14. Диплом почесного доктора Одеського державного університету імені І. І. Мечникова Ф. Марти (1975)	302
Додаток 15. Диплом почесного доктора Одеського державного університету імені І. І. Мечникова Е. Веделя (1992)	303
Додаток 16. Диплом почесного доктора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова В. Цімошевича (2005)	304
Додаток 17. Диплом почесного професора Одеського державного університету імені І. І. Мечникова С. В. Свєчнікова (2009)	304
Додаток 18. Ректор В. А. Сминтина вручає диплом почесного професора Н. Баллоні (2009)	305
Додаток 19. Диплом почесного професора Одеського державного університету імені І. І. Мечникова М. Г. Находкіна (2010)	305
Додаток 20. Диплом почесного доктора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова П. Ю. Гриценка (2015)	306
Додаток 21. Ректор І. М. Коваль вручає диплом почесного доктора С. В. Кульчицькому (2017)	306

ПЕРЕДМОВА

Чергова пам'ятна дата в історії Одеського національного університету імені І. І. Мечникова актуалізує як вже відомі події, факти, процеси, персоналії у його історії, так і спонукає до пошуку та появи нових сторінок в «книзі буття» цього першого вогнища вищої освіти на території Південної України. Вважаємо що до найпомітніших історіографічних лакун належить питання про функціонування наприкінці XIX – початку XXI ст. в історії університету універсального для усіх тогочасних вишів символічних категорій почесного членства та почесних (**honoris causa**) докторів (у сучасний період – професорів). В той час як усі класичні та більшість нових вишів вже мають узагальнюючі довідково-енциклопедичні видання про цих осіб (як поліграфічний, так і змістовий рівень цих видань є різний), то щодо ОНУ імені І. І. Мечникова така праця відсутня¹. Втім, певна історіографічна традиція все-таки наявна. Започаткував її, як і багато інших аспектів в університетському історіюписанні, професор О. І. Маркевич у першій узагальнюючій праці з історії Новоросійського університету. Він навів відповідний реєстр почесних членів та докторів по 1888 р. з датами обрання². Проте, ці дані потребували уточнення, передусім щодо дат обрання. Серед подальших ювілейних видань лише у книзі 1968 року було присвячено невеликий абзац почесним членам. Автор розділу професор З. В. Першина розглядала почесне членство як одну з форм наукових зв'язків університету, що лише частково відповідає сутності цього статусу, адже слід врахувати й досить численні факти обрання ненауковців. Але наз-

¹ Вчені-хіміки. Почесні члени Університету Св. Володимира (1834–1919). Київ, 2001. 159 с. ; Почесні члени і доктори Університету Св. Володимира / авт.-упоряд.: В. А. Короткий, Т. В. Табенська, Ю. В. Цимбал. Київ, 2005. 328 с. ; Почесні члени Харківського університету : біогр. довід. Харків : Тимченко, 2008. 312 с. ; Почетные члены Московского Университета и научных обществ при нем, 1804–2004 : биогр. слов. М., 2005. 878 с. ; Почетные члены и почетные доктора Томского университета (1891–2012 гг.) / под ред.: Г. В. Майера, С. Ф. Фоминых. 2-е изд., испр. и доп. Томск : Изд-во Том. ун-та, 2012. 129 с.

² Маркевич А. И. Двадцатипятилетие императорского Новороссийского университета. Одесса, 1890. С. I–II.

вано було лише кілька прикладів, до того ж, виключно з числа вітчизняних³.

Один з авторів цієї книжки ще на початку нинішнього століття поставив за мету ретельніше розглянути питання, але тільки щодо періоду існування Новоросійського університету⁴. У роботі досліджено питання від витоків закладу вищої освіти до сучасності. Особливістю цього видання, порівняно з більшістю аналогічних, є те, що тут приділено велику увагу зв'язкам почесних членів, докторів та професорів з Одесою, передусім з її науковим середовищем.

Під час написання біографічних довідок було використано комплекс архівних та опублікованих історичних джерел. Насамперед опрацьовано актові матеріали – протоколи, звіти тощо. Опубліковані поточні матеріали не завжди містять потрібну інформацію і тому велике значення мало звернення до архівних джерел, передусім, з двох фондів Державного архіву Одеської області – № 45 (Новоросійський університет) та № 1438 (Одеський державний університет імені І. І. Мечникова, документи з 1945 до 1990 рр.). Для висвітлення сучасного періоду необхідним було вивчення матеріалів поточного діловодства ОНУ імені І. І. Мечникова (протоколи засідань вченої ради з 1988 по 2012 рр. в університетському архіві та актуальне діловодство). Чималу вагу мало вивчення інформаційних ресурсів, що містяться у віртуальному просторі, зокрема на персональних сайтах фігурантів і не тільки.

Нормативні документи, що регламентували обрання почесних членів, докторів чи професорів, підходи до висування кандидатів, сама процедура обрання відрізнялися в залежності від періоду діяльності університету. В Імператорському Новоросійському університеті (далі – НУ) при обранні почесних членів та докторів керувалися положеннями двох загальноімперських статутів – 1863 та 1884 років. Згідно з статтями 42, 118 та примітці

³ Історія Одеського університету за 100 років / відп. ред. О. І. Юрженко. Київ : Вид-во КДУ, 1968. С. 31–32.

⁴ Музичко О. Почесні члени та доктори Імператорського Новоросійського університету. *Південний Захід. Одесика*. Одеса, 2014. Вип. 17. С. 43–68.

до статті 113 статуту 1863 р. університети мали право до своєрідного розподілу звань: доктора – науковцям, а почесного члена – видатним особам. Проте, цей розподіл чітко не виконувався. Статут 1884 р. дещо знизив планку для почесних докторів, якими тепер могли бути обрані не обов'язково професійні науковці і не з видатною, а лише з почесною репутацією. З іншого боку, більшій демократизації і об'єктивності обрання мала сприяти норма про те, що процедура спочатку відбувалась на факультеті (хоча це спеціально не оговорювалося, але, очевидно, відповідного спеціальності претендента), а вже потім мало відбутись затвердження у раді університету не менш як двома третинами голосів. Щодо почесних членів, то їх обрання вже мав затверджувати не попечитель, а міністр народної освіти. Обраному виготовляли диплом стандартного зразка, російською або, найчастіше, латинською мовами, залежно від його походження – вітчизняного чи іноземного. Фактично завершальним актом обрання в почесні члени був лист-подяка обраного до ради університету. Отже, загалом вся процедура обрання могла тривати від кількох тижнів до 2-4 місяців, особливо коли йшлося про іноземців. Таким чином, критерії обрання не були чітко виписані (не ясною була, зокрема, роль ректора, який фактично, як показувала практика, міг ініціювати питання в раді про обрання певних осіб почесними членами або докторами, процедура голосування (таємна чи відкрита), а вживання таких суб'єктивних та розмитих понять як слава, заслуга, почесність вносило у справу значний елемент емоційності, особистих відносин. Важливою пікантною обставиною було те, що заслуги професорів мали визнавати не на факультеті, члени якого лише і могли фахово оцінити претендента, а в раді університету, де таким чином претендента «оцінювали» в тому числі професори дуже далекі від відповідної галузі науки.

Ініціатори обрань у «класичний» період ретельно готувалися до засідань ради, під час якого мало відбутись балотування у почесні члени чи доктори. Так, презентуючи О. А. Тілло, О. В. Клосовський запасся аж 12 рекомендаційними листами, Я. Я. Вальц щодо Е. Б. Ліндемманна – телеграмами від професора Харківського університету Л. С. Ценковського та берлінського

професора Атерзона⁵. Навіть перед обранням такої особи як графиня П. С. Уварова І. А. Линниченко роздав членам ради 51 примірник своєї брошури з викладом її заслуг перед наукою. Керівництво надіслало запит до міністерства відносно того, чи існують якісь особливості чи перешкоди щодо обрання жінок у почесні члени університетів. Позитивна відповідь про обрання дозволила ухвалити позитивне рішення⁶. При тому, вже з 1903 р. П. С. Уварова вже була почесним членом Харківського університету, а у 1910 р. почесним доктором того саме університету обрали історикиню О. Я. Єфименко.

Більшість обрань відбувалися у регулярних засіданнях ради, але непоодинокими були випадки проведення спеціальних засідань щодо найповажніших осіб. Здебільшого рішення про обрання в раді відбувалися закритим балотуванням. Однак іноді відчувалось напруження. Під час обрання архієпископа Платона у протокол потрапили слова про те, що на вимогу 11 членів балотування провели таємним шляхом.

Більшість голосувань на факультетах та раді вирішувалися одностайно позитивно. Іноді позитивне рішення приймалося взагалі без балотування (Ф. Міклошич). Разом з тим досить значне число рішень приймалося з чорними кулями. Так, серед перших п'яти обрань почесних докторів чотири (Я. Ф. Головацький – 4 проти, Ф. К. Брун – 3, Б. Богішич – 2 та О. С. Павлова – 2) та обрання О. А. Тілло (1892) не обійшлися без цього. Попри те, що з 21 особи проти О. А. Тілло проголосували лише двоє (В. В. Сокольський та С. П. Ярошенко), обрання відбулося з неабияким напруженням, адже це єдиний випадок (і для почесних членів теж), коли у протокол внесли прізвища всіх професорів, що проголосували. В інших випадках про авторів чорних куль можемо тільки здогадуватися на основі наших знань про особисті відносини. Але найбільш загадковою виглядає історія з обранням Я. Ф. Головацького. Голосування на одному і тому ж засіданні Ради питання щодо надання Я. Ф. Головацькому почесного докторату

⁵ Протоколи засідань Совета Императорского Новороссийского университета за 1877 год. Одесса, 1877. С. 169.

⁶ ДАОО. Ф. 45. Оп. 11. Спр. 2 (1910). Арк. 7.

та балотування на посаду професора кафедри історії російської мови та літератури (про що просив сам фігурант) дало вельми розбіжні результати: відповідно 14 – за, 4 – проти та 10 – за, 8 проти. Отже, це може свідчити про бажання низки професорів вшановувати вченого, але триматися від нього на відстані як від колеги. Навряд чи така «пінрова перемога» могла задовольнити амбіції колишнього члена «Руської трійці» і не дивно, що зрештою він обрав Вільно. Напевно, такі риси пояснюються зв'язком між отриманням докторату та кар'єрними намірами, що породжувало конкуренцію.

Однак і при обранні почесних членів у 10 випадках не обійшлося без чорних куль: К. Папарригопулос (19 – за, 3 – проти), С. М. Соловійов (23 – 1), В. І. Григорович (19 – 1), архієпископ Платон (18 – 1), В. Мангейм (21 – 1), Л. С. Ценковский (13 – 4), Р. Вірхов (18 – 1). І хоча ці голоси «не робили погоди», але досить неприємно вражали, особливо у випадку обрання таких велетнів як С. М. Соловійов та Р. Вірхов. Під час обрання академіка Г. П. Гельмерсена ситуація взагалі висіла на волосині: 10 – за, 8 – проти. Це загалом поки залишається незбагненим, враховуючи статечну академічну репутацію науковця.

Завершальним акордом обрання було заслуховування в раді листа подяки, якій здебільшого надсилали у відповідь на приємне повідомлення пошановані особи. Подекуди ці тексти публікували за рішенням ради у протоколах та «Записках». Іноді фігуранти не обмежувалися лише сухими подяками. Ф. К. Брун пустився в роздуми у стилі В. І. Григоровича про свою негідність звання почесного доктора, адже вважав себе лише «чорноробочим» від науки, вже застарим для наукових звершень. В подібному дусі, хоч і з меншим самобичуванням, висловлювалась П. С. Уварова, називаючи себе лише продовжувачем справи свого покійного чоловіка⁷. До філософських роздумів про свою діяльність вдався А. А. Арцимович. В. С. Іконніков підкреслював, що його радість від обрання у почесні члени підсилюється нагадуванням того факту, що обидва вищі наукові ступені він отримав саме в НУ⁸. У вітійству-

⁷ ДАОО. Ф. 45. Оп. 11. Спр. 2 (1908). Арк. 24.

⁸ ДАОО. Ф. 45. Оп. 11. Спр. 7 (1914). Арк. 9.

ванні усіх перевершив І. Є. Забелін: «Не маю слів, аби висловити мою найглибшу найщирішу безмежну вдячність Найвищій Раді Імператорського Новоросійського університету за виявлену до мене велику честь одноголосним обранням мене у Почесні Члени Достославного Університету. Хай здравствує Достославний Університет на благо Руської науки!»⁹.

У радянський період інститут почесних професорів чи докторів в ОДУ не мав великого поширення та усталеної практики. Ні в опублікованих, ні в архівних джерелах не вдалося знайти інформацію про подання чи обрання відповідних претендентів. Втім, така інформація могла просто не фіксуватися в порядку денному чи стенограмах засідань вченої ради. На такий висновок наштовхують конкретні випадки: під час підготовки цього видання вдалося відшукати оригінал диплому почесного доктора ОДУ імені І. І. Мечникова, виданий професору Сегедського університету Ференцу Марта 30 червня 1975 р., та інформацію про обрання у 1980 р. почесним доктором ректора Сегедського університету Дьордя Анталфі. Але, як би не дивовижно це виглядало для радянських обставин і особливо з огляду на ексклюзивність події, в університетських документах про це немає жодних згадок. Можна передбачити, що в умовах потепління міжнародної обстановки і «розрядки» було взято курс на тісніше співробітництво з соціалістичними країнами – Одеса і Сегед стали містами-побратимами, а між університетами був підписаний договір і принагідно відновлено призупинену колись практику присудження докторату *honoris causa*. Очевидно, що усталеної системи у цьому в радянський час не було створено, але припускаємо, що таких випадків могло бути і більше. З початком 1990-х років ситуація як у глобальному, так і академічному світі почала змінюватися – статус почесного доктора чи професора почали регулярно надавати двом категоріям кандидатів: іноземним гостям-науковцям, представникам зарубіжних університетів вже і «капіталістичних» країн, з якими університет підтримував наукові зв'язки та вченим, чий життєвий шлях та наукова діяльність тісно перепліталися з

⁹ ДАОО. Ф. 45. Оп. 11. Спр. 2 (1908). Арк. 8.

університетом. У 2001 р. було прийнято «Положення про статус звання «Почесний професор ОНУ імені І. І. Мечникова» та «Положення про статус почесного ступеня «Доктор Honoris Causa ОНУ імені І. І. Мечникова». У 2015 р. вченою радою університету затверджено нову редакцію положень про звання почесного доктора та почесного професора ОНУ, що в цілому повторювала та дещо конкретизувала процедуру надання та отримання відповідних статусів.

Відповідно до «Положення про статус вченого ступеня «Почесний доктор ОНУ імені І. І. Мечникова» кандидатами на присвоєння вказаного статусу можуть бути: визначні вчені, які сприяли заснуванню нового напрямку наукових досліджень; працівники закладів освіти України, наукових установ Національної та галузевих академій наук, галузевих науково-дослідних установ, а також підприємств і організацій України, особливі заслуги і професіоналізм яких визнаний державою і які постійно або періодично залучаються до науково-педагогічної діяльності в університеті; авторитетні діячі науки, освіти, культури зарубіжних країн за особливий внесок у розвиток університету. Звання «Почесний професор ОНУ імені І. І. Мечникова» надається відомим в Україні громадським чи державним діячам, діяльність яких спрямована на розвиток науки та освіти та сприяє підготовці університетських науковців у відповідній галузі; меценатам, допомога яких є значним внеском в розвиток матеріальної бази і підвищення добробуту університету; організаторам вищої освіти, керівникам або представникам міжнародних організацій чи відомств, а також державних установ, корпорацій, замовників інтелектуальних послуг, які сприяють зростанню престижу університету.

Процедура обрання відбувається на Вченій раді університету за клопотанням ректора або вченої ради відповідного факультету чи інституту, що входить до структури університету. Звання почесного професора чи доктора присуджується відкритим голосуванням більшістю у 2/3 голосів членів вченої ради. Потреба в такій деталізації виникла у зв'язку із деякою плутаниною, яку спостерігаємо у першому десятилітті 2000-х років, коли поряд з традиційними для сучасного періоду званнями почесного доктора чи професора зустрічаємо випадки присудження звання іно-

земного члена вченої ради (наприклад, Сесто Вітіколі у 2004 р.) чи почесного члена вченої ради (наприклад, Габор Сабо у 2005 р. чи П'єтро Джованні Доннічі у 2010 р.).

Найбільше почесних персон було обрано у період 1865–1920 років: 77 почесних членів та 15 почесних докторів. При тому, одна особа (І. М. Сеченов) була обрана як почесним членом, так і почесним доктором. Таким чином, загальна кількість обраних становить 91 особу. Єдиним, хто отримав, але невдовзі втратив статус почесного члена рішенням ради, а не через смерть, був головнокомандувач Військових сил Півдня Росії, А. І. Денікін. Рада НУ обрала його почесним членом 25 вересня 1919 р. під час інспектування ним Одеси, що на той час була у складі підвладної його військам території¹⁰. 11 березня 1920 р., за спеціальним наказом завідувача відділу вищої школи Одеси Є. М. Щепкіна, рада прийняла рішення виключити А. І. Денікіна з числа почесних членів через відсутність заслуг перед наукою і тому, що його обрання відбулося під тиском (що не відповідало дійсності, адже принаймні більшість професорів, маючи антикомуністичні переконання, голосували за його постать цілком щиро)¹¹. У сучасний період (рахуємо з 1975 р.) маємо 39 почесних персон – 19 почесних докторів, 17 почесних професорів, 3 почесних члени вченої ради.

Мотиваціями для обрання почесних членів та надання почесного докторату були здебільшого вшанування ювілеїв (вікового, служби, початку наукової та педагогічної діяльності тощо). Найчастіше факт вшанування підсумовував тривалі зв'язки певної особи з одеським професорським середовищем, що найчастіше і згадувалося у поданнях з пропозиціями обрання. У випадках з Ф. К. Бруном, В. І. Григоровичем, О. С. Павловим та І. М. Сеченовим це був акт вшанування їхніх заслуг як колишніх викладачів. Перших обранців вшановували за заслуги в процесі заснування НУ. У чотирьох випадках йшлося про осіб в біографіях яких був епізод, коли вони відмовилися від пропозиції викладати в Одесі

¹⁰ Одесские новости. 1919. 26 нояб.

¹¹ Борьба. 1920. 14 марта.

(Г. Ю. Щуровський, В. І. Ламанський, М. М. Бекетов, В. Ягич), але одеські професори виявилися вищими за дріб'язкові образи. У кількох випадках членство чи ступінь надавалися у надії на залучення особи до одеської професорської корпорації (Я. Ф. Головацький, В. Богішич). Звичайно, під час обрання почесними членами впливових державних осіб професори мали на увазі підсилити державну підтримку свого закладу.

Серед вшанованих осіб були дві категорії: науковці і викладачі (найчастіше у поєднанні) та особи з позанаукового середовища, відомі своєю державною чи іншою діяльністю. Почесними членами було обрано 13 державних діячів та 6 православних ієрархів. Різницю між «вагою» цих осіб та сутність питання чудово розуміли одеські професори. Так, Ф. І. Леонтович, закликаючи обрати М. Х. Бунге почесним членом НУ, наголошував на тому, що непоодинокими є випадки надання почесного членства особам, які не належать до університетського середовища, не є науковцями, і тому моральним обов'язком вважав вшанування та підтримку справжніх науковців. Втім, не варто перебільшувати ступінь різниці між ними. Більшість священників поєднували духовну місію та інтелектуальну, частково, наукову та педагогічну діяльність. У сучасний період з 39 почесних персон сім належали до академічного кола – три державних діячі, два дипломати, письменник та підприємець.

Існує ще один очевидний розподіл на категорії почесних персон: іноземці та «місцеві» – піддані російського імператора або громадяни СРСР чи України в сучасну добу. Іноземцями в імперську добу були загалом 24 почесні особи (21 почесний член та три почесні доктори), тобто трохи більше чверті – Австро-Угорщина (8), Франція (5), німецькі держави (5), Сполучене королівство (2), Бельгія, Бразилія, Греція, Данія. У сучасну епоху питома вага іноземців помітно вища – половина (причому у радянській час – абсолютний показник), але розмаїття країн таке саме – Італія (5), Німеччина (5), Угорщина (3), Грузія (2), Болгарія, Китай, Польща, Росія.

У класичний період серед науковців та науково-педагогічних працівників (за сучасною термінологією) була очевидна рівновага – 35 почесних членів та докторів працювали в гума-

нітарних та суспільствознавчих науках, а 36 – у природознавчих та точних науках. Серед сучасників помітна явна диспропорція – співвідношення відповідно 11 та 21 на користь природознавчих та точних наук.

Серед почесних персон, підданих російського імператора, очевидно є домінація столичних представників Санкт-Петербурга (21 особа) та Москви (8). Тільки двоє осіб на момент обрання представляли Київ та один – Харків. Серед почесних докторів двоє на момент обрання були одеситами (Ф. К. Брун та О. С. Павлов). Але безумовна першість належить петербурзькому науковому осередку – 7 осіб. По одному представнику «делегували» Київ, Москва та Юр'їв/Дерпт (Тарту). У радянський час серед почесних персон громадян СРСР не було; серед українців переважає столиця незалежної держави – абсолютна більшість киян (13), наявні п'ять одеситів та один харків'янин.

Важливою для іміджу університету була наявність серед почесних членів та докторів групи осіб, що були тісно пов'язані з ним біографічно: випускники (О. С. Васільєв, С. Ю. Вітте, П. Ю. Гриценко, С. В. Кульчицький, А. С. Редер), викладачі (В. І. Григорович, Н. П. Кондаков, Ф.Є. Корш, І. М. Сеченов, Л. С. Ценковський, В. Ягич), пов'язані або народженням (Неізнаний І. П.) чи кар'єрою (В.С. Іконніков). До них тісно примикали вихованці та викладачі Рішельєвського ліцею: Ф. К. Брун, С. В. Пахман, К. Паппарігопулос, Д. І. Менделєєв, М. К. Павловський. Важливим для історика освіти є чітко проведене при відповідних обраннях усвідомлення професурою Рішельєвського ліцею як попередника одеського університету.

Особливо зазначимо, що між трьома українськими університетами у Російській імперії – у Києві, Одесі та Харкові – було багато спільних рис. Так, у першому з них у цей період обрали 80 почесних персон, в останньому 171. Пропорційно приблизно однакову увагу всі три університети приділяли іноземцям і приблизно з тих самих країн, власне, провідних центрів європейської науки, однаково орієнтувалися на Москву та Петербург з їх університетськими та академічними осередками. При цьому ціла низка осіб стали наче сполучною ланкою між трьома університетами, адже були обрані їх почесними членами: В. Я. Буняков-

ський, В. С. Іконніков, П. П. Семенов-Тянь-Шанський, Микола Миколайович Романов, П. С. Уварова, В. І. Ламанський, Д. І. Менделєєв, С. В. Пахман, Г. Гельмгольц, Ф. Міклошич, Ф. Є. Корш, М. Х. Бунге, Р. Вірхов. Загалом серед почесних членів харківського та одеського університетів було 19 осіб; київського та одеського – 37. До того ж І. Є. Забелін, М. І. Кокшаров, М. О. Максимович були почесними докторами університету Св. Володимира, маючи статус почесних членів НУ. Серед інших осіб варто зауважити К. Папарригопулоса, В. І. Григоровича, С. Ю. Вітте, Ф. Ф. Мартенса. Здебільшого «оригінальним» був реєстр почесних докторів. Щодо сучасного періоду, то розмаїття було значно більшим – через зростання кількості закладів вищої освіти загалом і університетів зокрема. У цей час в Одеському університеті склалася своя специфічна конфігурація обрання почесних персон.

У практиці варто зауважити і прикрі лакуни, тобто осіб, які цілком очікувано мали б отримати почесні звання в НУ, але так і не отримали. Безумовно, найбільш промовистим є факт обрання І. І. Мечникова почесним членом Харківського та Київського університетів, але ігнорацію його у НУ – місцем де минулі довгі роки праці вченого, де зародилося багато з його ідей. Не виключено, що причина криється у тій скандальності, з якою І. І. Мечников залишив Одесу у 1880-х роках, про що він час від часу публічно згадував у подальші роки.

У сучасний період діяльності університету, як правило, каталізатором обрань були ювілейні дати – або самих кандидатів, або університету. Найзначніші із них пов'язані з урочистостями на честь дня заснування університету. Популярною формою відзначення університетських днів народження з 1965 р. стало проведення Мечниковських читань у вигляді урочистих засідань вченої ради, які завершувалися нагородженнями медалями ОДУ за наукові досягнення. Як правило, такі відзнаки отримували найславетніші професори університетської спільноти, але були серед нагороджених і студенти. З 1990-х рр. ця практика не тільки залишилася, а і продовжилася – урочисті засідання відкривалися нагородженнями різного рівня науково-педагогічного складу та співробітників університету. В середині 2000-х рр. до неї додалися присудження почесних звань. Зокрема, у 1990-х рр. спостеріга-

ємо поодинокі випадки надання звання почесного доктора ОНУ, активніше цей процес відбувався на початку ХХІ ст. і своєрідний вибух простежується у 2010-х рр. Відзначимо у зв'язку з цим два піки. Перший – у 2010 р., коли звання почесного професора ОНУ за внесок у розвиток освіти і науки отримали 10 видатних вчених в галузі фізики, хімії, біології, археології та ін.; а другий – у 2015 р., коли плеяда почесних докторів ОНУ поповнилася четвертою блискучих науковців.

Таким чином, обрання почесних членів та докторів, як і в інших університетах, належало до «вершків» життя університетської корпорації, не посідаючи такого важливого місця як педагогічні, наукові та соціально-політичні проблеми. Найчастіше обрання підсумовувало вже наявні усталені зв'язки окремих професорів або груп з фігурантом, або відзначало своєрідні «почесні проводи». Проте, була й цілком прикладна функція обрань: відгуки, що готували професори, є важливим матеріалом для історії науки, простежуючи наукові зв'язки, рефлексії, історіографію, доповнюючи біографічні дані не лише про обраних, але й про ініціаторів обрань – визначних одеських науковців та професорів. Власне, у свій час процес обговорення видатних осіб був подразником для збудження наукового процесу. І все ж, значно важливішим була суто символічна аура, що таким чином огортала університетські стіни, виступаючи в ролі духовного двигуна, традиції, що було аж ніяк не дрібницею для буття такого складного соціуму як університет, кристалізації його у загальному розвитку країни.

Отже, в обранні почесних персон в Одеському національному університеті І. І. Мечникова не було континіуму, адже між класичною та сучасною епохами був період дискретності (1920–1975). Тому інформацію про них поділено на дві частини згідно з цими двома епохами – почесні члени та доктори Новоросійського університету та почесні доктори і професори Одеського державного/національного університету імені І. І. Мечникова. У межах кожної з епох інформацію про кожного з почесних персон розташовано за хронологією, не групуючи їх за різновидами почесних звань. Подача інформації про персону передбачає презентацію її

прізвища, імені та по-батькові (у разі наявності). Для іноземців у дужках наведено транслітерацію цих даних, характерних для їхнього вітчизняного використання. Другий елемент – роки життя або рік народження. Третій – іконографія. Для видання обирались або найзнаковіші зображення, або такі, що відповідали часу обрання почесною персоною. Четвертий елемент – анонс: вказівка на почесне звання, дату, обставини обрання та тих, хто висував (у разі наявності) обранців. Інформація про персону містить основні біографічні дані з вказівкою на найбільші досягнення. Джерела інформації не наводять наприкінці статті, а зібрані разом і сукупно представлені наприкінці всього тексту. У додатках демонструється візуальний матеріал – переважно приклади дипломів, що їх видавали у різний час почесним персонам.

Принагідно висловлюємо слова вдячності співробітникам Державного архіву Одеської області та Одеської національної наукової бібліотеки, а також всім університетським колегам, хто у різний спосіб сприяв появі та вдосконаленню цього видання: В. В. Глебову – декану факультету міжнародних відносин, політології та соціології, Л. М. Голубенко – декану факультету романо-германської філології, В. С. Гриневичу – начальнику відділу міжнародного співробітництва, С. В. Курандо – вченому секретарю вченої ради, Лю Шаофей – викладачу китайської мови кафедри міжнародних відносин, Мурашко О. С. – завідувачці інформаційно-бібліографічного відділу Наукової бібліотеки, Подрезовій М. О. – директорці Наукової бібліотеки, В. А. Сминтині – ректору (1995–2010), завідувачу кафедри експериментальної фізики, О. В. Сминтині – завідувачці кафедри археології та етнології України, директорці Центру італійської культури та історії імені Дж. Гарібальді, С. Ф. Скороходу – проректору з міжнародного співробітництва та зовнішньоекономічної діяльності, Н. М. Черновій – завідувачці архіву ОНУ імені І. І. Мечникова.

СПИСОК СКОРОЧЕНЬ

АН – Академія наук

ДАОО – Державний архів Одеської області

ІФТНУ – Історико-філологічне товариство при Новоросійському університеті

КДУ – Київський державний університет імені Т. Г. Шевченка

КНУ – Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка

МНП – Міністерство народної освіти

НУ – Новоросійський університет

ОДУ – Одеський державний університет імені І. І. Мечникова

ОНУ – Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ОТІС – Одеське товариство історії і старожитностей

СБТ КМ – Одеське Слов'янське благодійне товариство імені святих Кирила та Мефодія

СПб АН – Санкт-Петербурзька Академія наук

СПб – Санкт-Петербург

ХДУ – Харківський державний університет

ХНУ – Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна

Частина I

**ПОЧЕСНІ ЧЛЕНИ ТА ДОКТОРИ
НОВОРОСІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(1865–1920 роки)**

КОВАЛЕВСЬКИЙ ЄВГРАФ ПЕТРОВИЧ

1790–1867

Обраний почесним членом під час першого засідання ради професорів 4 травня 1865 р. за сприяння справі відкриття університету в Одесі

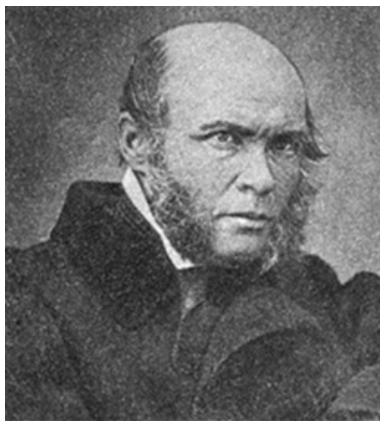
Народився на території сучасної Харківської області у родині дворянина, з роду козацької старшини. Випускник СПб Гірничого кадетського корпусу (1810). Член Сенату (1843–1856). До 1856 р. чиновник в галузі гірської справи у Луганську, Сибіру, губернатор Томську. Міністр народної освіти Російської імперії (1858–1861), член Державної Ради (1861–1867). Започаткував ліберальні реформи у галузі освіти. Автор досліджень з гірської справи та географії. Один з перших дослідників геології Донбасу з метою виявлення та видобування корисних копалин. Кавалер орденів Св. Станіслава, Св. Анни, Білого Орла, Св. Александра Невського, Св. Володимира. Почесний член Харківського університету, СПбАН, Публічної бібліотеки, Віленської археографічної комісії та товариств: Російського географічного, Естляндського літературного, Курляндського історії та мистецтв, Історії і старожитностей Остзейського краю, Московського Історії і старожитностей, Московського Сільського господарства.

Підтримав проект М. І. Пирогова заснування університету в Одесі, хоча і попросив його переглянути в напрямку зменшення фінансових витрат. У 1857 р. наполягав, аби міське управління Одеси продовжувало субсидувати Рішельєвський ліцей, який відвідав у червні 1859 р. Затвердив записку О.М. Богдановського про реформування ліцею у напрямку перетворення у вищий навчальний заклад. Член ОТІС з 14 жовтня 1858 р.

ПИРОГОВ МИКОЛА ІВАНОВИЧ

1810–1881

Обраний почесним членом під час першого засідання ради професорів 4 травня 1865 р. за сприяння справі відкриття університету в Одесі

Народився в Москві в родині військового. Випускник медичного факультету Московського університету (1828). Професор Дерптського університету та СПб Медико-хірургічної академії. Доктор медицини. Автор близько 50 винаходів: приладу для вдихання ефірних парів для загального наркозу під час складних операцій, топографічної анатомії (дослідження на заморожених трупах), гіпсової пов'язки для лікування переломів та ін. Врятував пораненого Д. Гарібальді. Прославився під час оборони Севастополя у Східній війні в 1854 р. новаторськими методами порятунку поранених. У 1870 та 1877–1878 рр. лікував поранених на фронтах Франко-Пруської та Російсько-Османської війн. Попечитель Київської навчальної округи (1858–1861). Виступав проти тілесних покарань дітей. Почесний громадянин Москви. Почесний член Московського, Харківського, Св. Володимира університетів, Медико-хірургічної академії, Медичної Ради Міністерства внутрішніх справ. Почесний доктор Віденського уні-

верситету. Чотири рази нагороджувався Спб АН Демідівською премією. Член-кореспондент біологічного відділу СпбАН та німецької академії природознавців «Леопольдіна». Кавалер орденів Св. Анни, Св. Станіслава, Св. Володимира, Білого Орла. Отримав у подарунок шпагу від імператора Австро-Угорської імперії Франца-Йосифа.

У вересні 1856 – липні 1858 рр. попечитель Одеської навчальної округи. В цей період опублікував 16 праць та 30 публіцистичних статей в газеті «Одесский вестник». У травні 1857 р. – вересні 1858 р. – віце-президент ОТИС, виголосив у 1858 р. пізніше опубліковану промову «Пропозиція про крайові археологічні дослідження». У 1866 р. відвідав Одесу, де на його честь відбувся обід, на якому він виголосив промову. У серпні-вересні 1877 р. та лютому 1878 р. відвідав Одесу з метою перевірки готовності шпиталів Одеської військової округи. Востаннє відвідав Одесу влітку 1881 р. незадовго до смерті з лікувальною метою.

20 січня 1857 р. склав для міністра народної освіти доповідну записку, в якій наголосив на необхідності трансформації Рішельєвського ліцею в університет. Написав 4 записки з обґрунтуванням доцільності перетворення Рішельєвського ліцею в університет. Пожертвував для учнів ліцею 1600 томів книг. На момент організації НУ фонд складав 12724 найменувань з 24489 томів, що надалі поповнювався книгами та особистими речами М. І. Пирогова. Частина бібліотеки була передана Одеському медичному інституту, що у 1951 р. був названий іменем М. І. Пирогова. У 1870–80-х рр. в НУ викладав на посаді приват-доцента син М. І. Пирогова антикознавець Володимир. 23 квітня 1881 р. рада НУ привітала телеграмою М. І. Пирогова з нагоди 50-річчя його наукової діяльності. Почесний член Одеського бальнеологічного товариства. З приводу смерті М. І. Пирогова в університетській церкві було відправлено панахиду. Одеські професори регулярно відвідували Пироговські з'їзди в Петербурзі та Москві, у приміщенні медичного факультету на початку ХХ ст. встановлено бюст та планувалося створення музею. У листопаді 1906 р. Товариство одеських лікарів провело засідання з нагоди 25-річчя смерті. У 1910 р. в Одесі широко відзначили 100-річчя з дня народження. С. П. Шелухин у товаристві гомеопатів виголосив про-

мову «М. І. Пирогов та гомеопатія», надруковану в газеті «Одеський листок» 6 листопада 1910 р. Меморіальні засідання провели ОТІС та ІФТНУ. Іменем лікаря в радянські часи в Одесі названо вулицю та військовий шпиталь на ній, де встановлено пам'ятник. У 1960 р. ОДУ імені І. І. Мечникова відбулася конференція з нагоди 150-річчя з дня народження М. І. Пирогова.

РЕБІНДЕР МИКОЛА РОМАНОВИЧ

1813–1865

Обраний почесним членом під час першого засідання ради професорів 4 травня 1865 р. за сприяння справі відкриття університету в Одесі

Народився у родині військового. Випускник пансіону при СПб університеті. Служив у Департаменті зовнішньої торгівлі, Гродненській митній окрузі, діловодом у департаменті міністерства юстиції, міністерстві внутрішніх справ, віце-директором департаменту духовних справ іноземних сповідань. Градоначальник сибірського міста Кяхта (1851–1856 рр.). Тут познайомився з багатьма засланими декабристами, одружився на доньці одного з них. Попечитель Київської навчальної округи (1856–1858). Від 1859 р. – директор департаменту МНО і член Головного управління училищ, від 1861 р. – член Сенату.

Попечитель Одеської навчальної округи (червень 1858 р. – лютий 1859 р.). Запропонував міністру народної освіти свій проєкт перетворень Рішельєвського ліцею: відкриття юридичного, математичного, історико-філологічного та камерального відділень, надання права ліцею надавати вчені ступені. Намагаючись обійти заперечення фінансового порядку, завуальював у записці

слово університет, хоча фактично йшлося саме про це. На посаді директора Департаменту МНО продовжував закликати південноукраїнське дворянство допомогти у реформуванні ліцею.

МОГИЛЯНСЬКИЙ МАТВІЙ МАТВІЙОВИЧ

1807–1874

Обраний почесним членом під час першого засідання ради професорів 4 травня 1865 р. за сприяння справі відкриття університету в Одесі

Випускник Страсбурзького університету. У 1826–1827 рр. служив у канцелярії генерал-губернатора М. С. Воронцова. Служив у канцеляріях Київського генерал-губернатора, Комітеті міністрів. Починаючи з 1837 р., перейшов на службу у МНО, де служив інспектором гімназії, шляхетного пансіону, училищ, університеті Св. Володимира, директором ліцею та гімназії кн. Безбородька в Ніжині. Член Ради міністрів народної освіти

Попечитель Одеської навчальної округи (1859–1862). Сприяв навчанню на території Південної України зарубіжних слов'ян. Ухвалив записку ліцейського професора О. М. Богдановського про реформування Рішельєвського ліцею в університет, склав записку 30 грудня 1859 р. до МНП, клопотав про справу відкриття університету в Одесі на прийомі в імператора у лютому 1861 р., ініціював написання ліцейськими викладачами нового проекту, який 8 травня 1861 р. надав до міністерства освіти з власними правленнями, листувався з ректором університету Св. Володимира М. Х. Бунге з приводу проектів статуту для нового університету, рішуче спростовував проекти про заснування університету у Миколаєві. Продовжував підтримувати проект заснування університету в Одесі і після переїзду до СПб. Опікувався заснуванням в Одесі Учительського інституту.

СТРОГАНОВ ОЛЕКСАНДР ГРИГОРОВИЧ

1795–1891

Обраний почесним членом під час першого засідання ради професорів 4 травня 1865 р. як особа, яка сприяла відкриттю університету в Одесі

Народився у СПб в родині барона, дипломата. Випускник Інституту корпусу інженерів шляхів сполучень (1812). Міністр внутрішніх справ (1839–1841). Член Державної ради. Генерал-майор та генерал-лейтенант. У 1854 р. обіймав посаду військового губернатора СПб. Вихованцем його дітей був історик С. М. Соловйов. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Володимира, Білого Орла, Св. Александра Невського, Св. Апостола Андрія Первозванного, Св. Георгія та низки іноземних. В Одесі на честь роду Строганових названий міст у центрі, в районі розміщення садиби Строганових.

Новоросійський та Бессарабський генерал-губернатор (1855–1862). Президент ОТІС (1856–1877), зробив багато цінних пожертвувань у музей. Перший почесний громадянин Одеси. Надав докладний звіт імператору про стан справ на півдні імперії у 1857–1861 рр. з обґрунтуванням готовності місцевих жителів утримувати університет. Вперше згадав поняття «Новоросій-

ський університет» в якості назви нового закладу. Планував заснувати університет у складі двох факультетів: юридичного та камерально-агрономічного, а з появою додаткових коштів приєднати до них словесний та фізико-математичний. У листах до влади заперечив проект відкриття університету в Миколаєві. Мобілізував місцеве дворянство на збирання коштів на університетський проект. Підтримка ініціативи з боку О. Г. Строганова була вирішальною для успіху справи. Успіху сприяло й те, що імператор був тестем сина О. Г. Строганова. 10 червня 1862 р. імператор проголосив перетворення ліцею в університет. 1 травня 1865 р. О. Г. Строганов відвідав церемонію відкриття. Пожертвував в університетську бібліотеку 14 тис. томів, які склали іменний фонд, що існує дотепер.

КОЦЕБУ ПАВЛО ЄВСТАФІЙОВИЧ

1801–1884

Обраний почесним членом під час першого засідання ради професорів 4 травня 1865 р. за сприяння справі відкриття університету в Одесі

Народився в Берліні в родині німецького драматурга. Генерал, учасник багатьох війн, зокрема, Східної. Член Державної Ради. Адміністративну діяльність розпочав з посади Новоросійського та Бессарабського генерал-губернатора. У 1874–1880 рр. – Варшавський генерал-губернатор та командувач військами Варшавської військової округи. Новоросійський та Бессарабський генерал-губернатор (1862–1874 рр.). Керував побудовою залізничних, морських та річкових сполучень. Розпочав роботи щодо покладання бруківки в Одесі, влаштування водогону, міських банків, притулку для малюків та породіль, що з 1873 р. назвався на його честь Павловським. Засновано першу жіночу гімназію – Маріїнську. У 1871 р. в Одесі спалахнув єврейський погром, що коштувало П. Є. Коцебу посади, незважаючи на його рішучі і цілком адекватні дії. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Володимира, Св. Георгія, Св. Андрія Первозванного.

Почесний член ОТІС. Допомагав збирати кошти на заснування університету. Відвідав церемонію відкриття. У 1870 р. за ініціативи дворян було засновано студентську премію імені П. Є. Коцебу. 10 березня 1870 р. його привітала університетська делегація на чолі з ректором Ф. І. Леонтовичем з нагоди 50-річного ювілею служби.

РОМАНОВ ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ
(імператор Олександр III)

1845–1894

*Обраний почесним членом 5 вересня 1865 р.
з нагоди відвідин ним НУ*

Народився у СПб в родині російського імператора з династії Романових Олександра II. Імператор Російської імперії у 1881–1894 рр. За його правління загальна довжина залізниць збільшилася у 1,6 разів, розпочато будівництво Транссибірської магістралі. Відкрито нові музеї в Петербурзі, Москві (Історичний). Член товариств: Московського археологічного, Любителів російських старожитностей, Карамзинської бібліотеки, Сприяння художествам. Голова Російського історичного товариства. Почесний член Російського географічного та Археологічного товариств, Московського, Казанського, СПб університетів, СПбАН. Кавалер 9 орденів Російської імперії та 37 – іноземних. У різних містах імперії було встановлено близько 40 пам'ятників, на його честь названо низку установ культури.

З дня сходження на престол і до смерті був покровителем ОТІС. В статусі государя-спадкоємця, цесаревича та великого князя відвідав НУ у 1865 р. 4 вересня 1869 р. відвідав НУ разом

з дружиною. У супроводі ректора та професорів відвідав університетську церкву, зал засідань ради, фізичний кабінет та музей витончених мистецтв. Одеська професура кілька разів висловлювала свої вірнопіддані почуття з приводу уникнення смерті імператором після замахів на нього та жалобу з приводу його смерті. Період правління Олександра III позначився проявами кризових явищ, підвищенням ступеню конфліктності серед професорів внаслідок впровадження нового, консервативного університетського статуту 1884 р. З іншого боку, цей час порівняно з наступним періодом можна вважати часом стабілізації, розширення інфраструктури (заснування кабінетів, ІФТНУ), вдосконалення методів навчання завдяки збільшенню ваги семінарських занять, розширенню міжнародних контактів.

АРЦИМОВИЧ АДАМ АНТОНОВИЧ

1829–1893

Обраний почесним членом 13 грудня 1866 р. за сприяння справі відкриття університету в Одесі

Народився у місті Бялосток (сучасна Польща) в родині правника. Випускник СПб училища правознавства (1849). Самарський генерал-губернатор (1861–1862). Брав участь у проведенні селянської реформи. Кавалер орденів Св. Володимира, Св. Станіслава.

Попечитель Одеської навчальної округи (1862–1866). Організатор педагогічного з'їзду директорів та вчителів Одеської навчальної округи у липні 1864 р. Відстоював гуманістичні традиції у вихованні. Приділяв велику увагу покращенню фінансового стану вчителів, відкриттю підготовчих класів, проведення конкурсу серед викладачів, залучення батьків та громадськості до педагогічного процесу, уніфікації гімназійних статутів, що полегшили б набір перших студентів. Очолив делегацію до О. Г. Строганова зі подякою за клопоти щодо відкриття університету в Одесі. Запропонував професорам Рішельєвського ліцею посісти посади ординарних професорів з тим, аби через 2 роки вони набули ступені доктора, планував залучити виключно вітчизняних профе-

сорів. Здобув гроші військового відомства та купецтва на облаштування університету. Розв'язав проблеми в МНО, що виникли у справі заснування університету влітку 1863 р. За 5500 рублів придбав для університету бібліотеку Кухарського. Сприяв заснуванню Ботанічного саду. Відкрив промовою церемонію відкриття. У листі-відповіді до ректора висловив тезу про те, що обрання його почесним членом наче реабілітує його постать в очах тих, хто його не знає і може думати про нього зі слів його опонентів, дії яких призвели до його відставки з посади попечителя. Влітку 1867 р. одеський історик В. Н. Юргевич на запрошення А. А. Арцимовича та за його всебічного сприяння дослідив кургани у його маєтку в містечку Рибниці над Дністром у Подільській губернії. Про це В. Н. Юргевич надіслав записку на І археологічний з'їзд. Помер та похований в Одесі. В університетській церкві протоієрей В. М. Войтковський відправив панахиду за покійним.

**ДІМІТРІЙ
(МУРЕТОВ КЛИМЕНТ ІВАНОВИЧ)**

1811–1883

*Обраний почесним членом 13 грудня 1866 р. за пропозицією
декана історико-філологічного факультету В. І. Григоровича
за підтримку ідеї заснування університету в Одесі*

Народився на території сучасної Рязанської області РФ у родині священика. Випускник Київської духовної академії (1835), в якій у 1830–40-х рр. працював професором догматичного богослов'я, інспектором та ректором. Настоятель київського Видубицького чоловічого монастиря. Єпископ Тульський та Бєлевський (1850–1857). У 1870-х – на початку 1880-х рр. служив у Ярославлі та Волині. Автор численних богословських праць, виданих у семи томах. Почесний член Київської, Казанської та Московської духовних академій, Московського товариства любителів духовної просвіти, Київського Богоявленського братства та ін. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Володимира, Св. Александра Невського, Грецького ордену Спасителя, Болгарського ордену Св. Александра.

Архієпископ Херсонський та Одеський (1857–1874; 1882–1883). Заклав основи реформування духовної освіти в Одесі.

Заснував в Одесі перший єпархіальний часопис «Херсонские епархиальные ведомости». Був опікуном Одеського Болгарського настоятельства. Почесний член СБТ КМ, ОТІС та Товариства витончених мистецтв. 1 травня 1865 р. Дімітрій відправив службу в університетській церкві. За пропозицією ректора, рада НУ постановила в день поховання Дімітрія припинити заняття в університеті. Похований в Одеському Спасо-Преображенському кафедральному соборі.

**ПОРФИРІЙ
(УСПЕНСЬКИЙ КОСТЯНТИН ОЛЕКСАНДРОВИЧ)**

1804–1885

*Обраний почесним членом 13 грудня 1866 р. за пропозицією
декана історико-філологічного факультету В. І. Григоровича
за підтримку ідеї заснування університету в Одесі*

Народився у місті Кострома (у сучасній РФ) у родині священика. Випускник СПб духовної академії (1829). У 1840–1850-х рр. – на пастирському служінні в закордонних місіях. Єпископ Чигиринський, вікарій Київської митрополії (1865–1877). У Єгипті, Сирії, Лівії, на Афоні збирав стародавні рукописи, книги, монети, пам'ятки історії. Почесний член СПб, Московського університетів та трьох духовних академій, Церковно-археологічного музею при Київській духовній академії, товариств: Московського любителів духовної просвіти, Російського археологічного, Православного Палестинського, Київського відділення Слов'янського благодійного. Доктор еллінської словесности *honoris causa* СПб університету. Дійсний член товариств: Історії та старожитностей російських при Московському університеті, Давньоруського мистецтва при Московському публічному музеї. Кавалер орденів Св. Анни, Сербського ордену Таковського хреста.

Наприкінці 1831–1840 рр. викладав у Рішельєвському ліцеї, був настоятелем церкви, директором Одеського попечительського комітету при в'язниці, член цензурного та статистичного комітетів. Ректор Духовної семінарії. Дійсний член ОТІС. За дорученням ОТІС, у 1840 р. переклав із грецької мови рукопис XV ст. «Житіє» Іоанна Нового (опублікований у 9 томі «Записок»). У 1878 р. на прохання таврійського єпископа Гурія, зробив транскрипцію і переклад приписки до подарованого ОТІС рукопису Євангелія XII ст. Дякуючи за обрання у почесні члени, за його виразом, «святилища наук», Порфирій згадав про своє минуле як викладача Рішельєвського ліцею. У 1878 р. передав у дар університетській бібліотеці декілька своїх творів.

ФІЛАРЕТ (ДРОЗДОВ ВАСИЛЬ МИХАЙЛОВИЧ)

1782–1867

Обраний почесним членом 31 травня 1867 р. за пропозицією ректора І. Д. Соколова з нагоди 50-річчя служіння

Народився в місті Коломна (сучасна РФ) у родині священника. Випускник Троїце-Сергієвої духовної семінарії (1803). ректор СПб духовної академії (1811–1819). З 1826 р. митрополит Московський. Головним досягненням Філарета був повний переклад Біблії на російську мову, що був виданий вже після його смерті. Автор 200 творів з богослов'я, церковної історії, законодавства. Переклав текст Біблії на російську мову, автор «Катехизису». Директор та віце-президент Російського Біблійного товариства. Почесний член СПбАН (1827), ординарний академік відділення російської мови та літератури (1841). Почесний член Православного Палестинського товариства. У 1994 р. канонізований Російською Православною церквою.

Обрання Філарета у почесні члени було першим обранням «під ювілей» та вперше з виготовленням спеціальної вітальної адреси, схваленої на засіданні ради. Автор адреси, протоієрей та професор богослов'я НУ М. К. Павловський, підніс текст Фі-

ларету під час ювілейної церемонії. В Одесі найбільш близькою особою до Філарета був дипломат, історик, богослов О. С. Стурдза. Він переклав «Катехизис» на новогрецьку мову. У 1851 р. М. В. Гоголь у квартирі Репніних читав та коментував присутнім проповідь Філарета «Шукайте Царствія Божого!». У 1914 р. в Одесі було видано твір Філарета «Уроки смиренності та високо-сті для християнина із життя Пресвятої Богородиці».

ТОЛСТОЙ ДМИТРО АНДРІЙОВИЧ

1823–1889

Обраний почесним членом 15 вересня 1867 р. за пропозицією ректора І.Д. Соколова

Народився у Москві в родині графа. Випускник Царскосельського ліцею (1842). Обер-прокурор Св. Синода (1865–1880). Міністр народної освіти (1866–80). Під час його міністерства відкрито низку нових навчальних закладів та наукових установ (зокрема Варшавський університет та Ніжинський історико-філологічний інститут, здійснено реформу освіти у напрямку збільшення ваги давньогрецької та латинської мов, відкрито педагогічні інститути, зокрема, кримсько-татарський, перші вищі заклади освіти для жінок. Міністр внутрішніх справ (1882–1889). Президент та почесний член СПбАН. Почесний член товариств: Російського технічного, СПб мінералогічного, Історії та старожитностей російських, Російського археологічного, а також університетів Московського та Св. Володимира. Дослідник історії фінансової системи Росії, історії поширення католицизму в Росії, освіти. Почесний громадянин міст Сум та Череповця. Нагороджений Демидовською премією АН. Кавалер орденів Андрія Первозванного, Св. Володимира, Св. Анни, Білого Орла, Св. Александра Невсько-

го та іноземних: чорногорського – Даниїла, австрійського – Леопольда, грецького – Спасителя, бразильського – Троянди. Доктор філософії Лейпцигського університету.

У 1867 р. та 1875 р. відвідав НУ. За результатами огляду та спілкування з професорами надіслав схвальний відгук імператору. Заснував грошову премію свого імені для студентів. Схвалив заснування при НУ товариства природознавців. Почесний член одеських товариств: ОТІС та Сільського господарства.

ГОЛОВАЦЬКИЙ ЯКІВ ФЕДОРОВИЧ

1814–1888

*Обраний почесним доктором російської словесності
2 жовтня 1867 р. за пропозицією професора В. І. Григоровича*

Народився в родині греко-католицького священика на території сучасного Бродівського району Львівської області. Належав до просвітницького гуртка «Руська трійця», організував випуск альманаху «Русалка Дністрова» (1837). Випускник Львівської духовної семінарії (1842). Перший професор української мови та словесності у Львівському університеті (1848–1867). Декан філософського факультету (1858–1859) та ректор (1864–1866) Львівського університету. У 1868 р. переїхав до Російської імперії. Голова Віленської археографічної комісії (1868–88). Досліджував фольклор та етнографію українців зони Карпат. Велике значення у справі формування українського шкільництва та культури мала граматика української мови 1849 р., що спиралася на мовну практику Галичини, була основним посібником у школах до 1862 р. На підставі нових даних здійснив одну з перших спроб опису діалектичної диференціації української мови, виокремив волинсько-подільське (або українське), галицьке (або наддністрянське) та карпаторуське наріччя. Обстоював самотність української

мови, підкреслював її глибокі корені. Уклав досконалий для свого часу регіональний словник говорів Галичини, Буковини і Закарпаття. Досліджував давньослов'янську міфологію та історію Галичини. Член СПбАН, Московського археологічного товариства, Російського географічного товариства, Товариства любителів російської словесності, Товариства природознавців, антропології та етнографії. Почесний член Товариства російської історії та старожитностей. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Володимира, Св. Станіслава, золотої медалі Російського географічного товариства, золотої Уваровської медалі та премії.

Обраний професором кафедри російської мови та словесності НУ на засіданні ради 11 вересня 1867 р., але до Одеси так і не переїхав. В історико-етнографічному нарисі про Карпатську Русь посилався на працю В. І. Григоровича «Записки антиквара». У Науковій бібліотеці ОНУ імені І. І. Мечникова зберігається примірник «Русалки Дністрової» 1837 р. з дарчим надписом: «До бібліотеки Імператорського Ліцею в Одесі. Львів, 1859 р. Я. Ф. Головацький». У 1884 р. взяв участь у роботі археологічного з'їзду в Одесі, виголосив доповідь про археографічну діяльність Віленської археографічної комісії. У 1927 р. одеський історик Е. Г. Оксман видав у 15-му томі «Записок» історико-філологічного відділу Всеукраїнської АН до того невиданий лист Я. Ф. Головацького до одеського професора В. О. Яковлєва.

БРУН ФІЛІП КАРЛОВИЧ

1804–1880

*Обраний почесним доктором всесвітньої історії 17 січня 1868 р.
з нагоди 30-річчя наукової діяльності за пропозицією
історико-філологічного факультету*

Народився в місті Фрідріхсгам (нині Хамина) у Фінляндії в родині купця. Випускник філософського факультету Дерптського університету (1825). Провів два з половиною роки у Західній Європі, де вивчав політичну економію, статистику, слухав Г. В. Гегеля, познайомився з Й. В. Гете. Після повернення служив у міністерстві фінансів, у департаменті мануфактур та внутрішньої торгівлі. Викладав історію, статистику, політичну економію та комерцію в Рішельєвському ліцеї у 1832–1854 рр. Доктор філософії Єнського університету (1835). У 1866–80 рр. викладав в НУ на посадах доцента, екстраординарного та заслуженого професора кафедри всесвітньої історії, а з 1871 р. – приватного викладача. Читав загальні курси з історії стародавнього Сходу та історії середніх віків, а також спеціальні курси з історії географічних відкриттів та етнографії Скіфії. Один з синів – Людвіг, був бібліотекарем НУ. Науковий доробок включає понад 80 праць. Посібник з порівняльної статистики європейських країн (1842) здобув

схвальний відгук СПбАН. Історичні дослідження переважно присвячені історичній топографії й історичній географії античного і середньовічного періодів Північного Причорномор'я. За дорученням Петербурзької археологічної комісії у 1866 р. здійснив спеціальну розвідку про Геродотову Скіфію, яка передбачала польові дослідження. Наслідки роботи здобули схвального відгуку комісії і були опубліковані. Його праці, основані зокрема на таких джерелах як морські мапи XIV–XV ст., підняли на новий щабель рівень знань науковців про історію чорноморського регіону. Опублікував з ґрунтовними коментарями уривки з подорожних нотаток Ж. де Ланнуа, І. Шильтбергера, Е. Лясоти, Е. Челебі та ін., що містили цінні відомості з історії причорноморського регіону періоду середньовіччя. Коментарі до цих видань широко використовували європейські науковці у різноманітних археографічних проєктах. Взяв участь у перекладі та виданні «Історії болгар» К. Іречка. Брав участь у роботі чотирьох російських археологічних з'їздів у Російській імперії.

Підсумки наукових пошуків у названих напрямках наприкінці життя вдалось зібрати у збірці «Чорномор'я» (1879–1880), перша, прижиттєва, частина якої здобула Уваровську премію СПбАН (1879). Член Одеського статистичного комітету, ОТІС, Російського географічного товариства, Лігурійського товариства природничих наук.

ПАЛАЦЬКИЙ ФРАНЦ (ФРАНТИШЕК)
(František Palacký)

1798–1876

Обраний почесним членом 13 травня 1868 р. з нагоди 50-річного ювілею з початку наукової діяльності за пропозицією професорів О. Г. Брікнера та В. І. Григоровича

Народився у місті Годславиця (сучасна Чехія) в родині вчителя. Навчався в духовних закладах Братислави та Відня. Засновник та редактор першого чеського наукового часопису «Часопис товариства патріотичного музею в Чехії». Офіційний історіограф Чехії, «батько чеської історіографії». Автор праці «Історія народу чеського» у 5 томах, від давнини до 1526 р. Історіософія формувалась під впливом творів німецьких філософів Г. Гегеля та І. Гердера. Рушійною силою історичного процесу він визнавав боротьбу протилежностей у формі боротьби полярних сил. Вважав, що слов'яни на відміну від інших народів, зокрема німців, мають специфічні риси – демократизм, рівність, вільнодумство, гуманізм тощо. Головним в історії вважав самобутній розвиток народу, національної держави та національної культури. Народ – виразник національної ідеї.

Історичний процес розкривається в діяльності народу, а не видатних осіб. У 1840-х рр. став одним з авторів програми австрославізму, програми чеського національного руху під час революції 1848–1849 рр. в Австрійській імперії. Головував на Слов'янському конгресі у Празі в червні 1848 р. Засновник та керівник «Матиці чеської», редактор «Часопису чеського музею», секретар Королівського чеського товариства наук. Наприкінці ХІХ ст. – до початку 1860-х рр. був депутатом австрійського рейхсрату та чеського сейму. З кінця 1860-х рр. – лідер старочехів, що були правим крилом чеської національної партії. У 1867 р. очолював чеську делегацію на Слов'янському з'їзді в Москві.

Історичні та історіософські погляди Ф. Палацького мали великий вплив на низку одеських професорів: В. І. Григоровича, О. І. Маркевича, І. А. Линниченка, О. О. Кочубинського. Професор П. О. Лавров виступив з доповіддю про Ф. Палацького під час засідання ІФТНУ. Член ОТІС.

БОГІШИЧ БАЛЬТАЗАР
(Baltazar Bogišić)

1834–1908

*Обраний почесним доктором державного права 17 січня 1869 р.
за пропозицією професора Ф. І. Леонтовича*

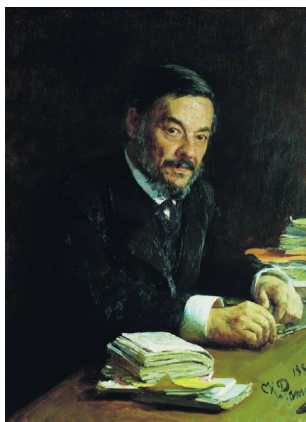
Народився у місті Цавтат у Хорватії в родині купця. Випускник юридичного факультету Віденського університету (1865). Доктор філософії (1862) та доктор права (1865). Бібліотекар Віденської бібліотеки (1862–1869). У 1872 р. здійснив подорож на Кавказ для опису місцевих звичаїв. У 1872–1888 рр. підготував цивільний кодекс Чорногорії. Міністр юстиції Чорногорії (1893–1899). Уклав збірник звичаєвого права південних слов'ян. Член Югославської АН у Загребі, Сербського наукового товариства у Белграді, член-кореспондент Паризької Академії моральних та політичних наук. У 1902 р. обраний президентом Міжнародного інституту соціології в Парижі. Почесний член Болгарської АН. Нагороджений Великим хрестом Ордена Даниїла (Чорногорія), Великим хрестом Ордена Св. Сави (Сербія), Великим хрестом Ордена корони (Італія), Орденом Св. Анни (Російська імперія), Орденом Почесного легіону (Франція).

У березні 1870 – листопаді 1871 рр. працював професором кафедри історії слов'янських законодавств НУ. Організував «Слов'янську бібліотеку» при СБТ КМ. Після від'їзду з Одеси до кінця 1889 р. формально вважався професором НУ з відповідною платнею.

СЄЧЕНОВ ІВАН МИХАЙЛОВИЧ

1829–1905

*Обраний почесним доктором зоології 9 вересня 1870 р.
за пропозицією професора І. І. Мечникова та доцента
Н. О. Бернштейна.*

*Обраний почесним членом НУ 6 травня 1876 р. за пропозицією
20 членів Ради з нагоди переходу до СПб університету,
на знак вшанування його заслуг в одеський період діяльності*

Народився на території сучасної Ульяновської області РФ у родині військового, дворянина. Випускник медичного факультету Московського університету (1856). Професор СПб медичної академії (1860–1870), СПб (1876–1888), Московського (1889–1901) університетів. Наукові погляди сформувалися під впливом західноєвропейського досвіду під час частих відряджень до західноєвропейських наукових центрів, спілкування з провідними науковцями. Роботи науковця надруковані провідними європейськими мовами. Головними науковими заслугами є відкриття центрального гальмування – особливих механізмів у головному мозку, що подавляють або пригнічують рефлекси, процесів саморегуляції і зворотних зв'язків, процесів газообміну в організмі людини. Мав

певний вплив на молодого З. Фрейда. Сприяв розвитку вищої освіти серед жінок. Почесний член СПб університету, член-кореспондент та почесний член СПбАН (1904). Нагороджений орденами Св. Станіслава, Св. Анни, Св. Володимира. Почесний член СПб товариства природознавців. Отримав Демідовську премію СПбАН. Один з найбільш вшанованих науковців у часи СРСР. Його іменем було названо 46 вулиць на території СРСР – з них 13 в УРСР (усі назви збережено сьогодні). Встановлено пам'ятники, меморіальні дошки, названо навчальні та наукові заклади.

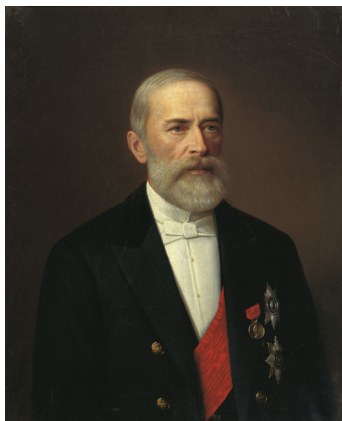
У 1871–1876 рр. тривав одеський період діяльності науковця. Під час переїзду до Одеси пожертвував 500 руб., що йому були надані на переїзд, на потреби університетського фізіологічного кабінету. У мемуарах зазначав, що від життя в Одесі, «цьому милому напівєвропейському місті в мене залишилися найприємніші спогади». Позитивні враження підтверджують його листи до О. М. Бутлерова та Д. І. Менделєєва з Одеси. Передусім його задовольняла наявність гуртка однодумців: І. І. Мечникова, О. О. Ковалевського, М. О. Умова та ін. Досліджував вплив електричних подразників на нерв, локомоції в жаби та впливу блукаючого нерва на серце. Вступив у принципово важливу для розвитку психології полеміку з К. Д. Кавеліним, що була відображенням полеміки між природничим та гуманітарним підходами до вивчення психіки людини. Виконував обов'язки присяжного засідателя у суді. Велику увагу приділяв місцевому товариству природознавців, був його віце-президентом у 1873–1876 рр. В НУ викладали учні науковця Б. Ф. Веріго, М. М. Костямін, В. М. Рєпяхов, П. А. Спіро, М. Г. Ушинський, Г. В. Хлопін. У перекладах І. М. Сеченова в Одесі було видано підручники з фізіології західноєвропейських вчених Г. Лудимара та О. Функе. Одеса була одним з провідних центрів збереження пам'яті про І. М. Сеченова, вивчення та популяризації його ідей. У 1909 р. у звіті НУ було опубліковано некролог вченого. В Одесі ім'я вченого носить вулиця у центральній частині міста поблизу Одеського національного медичного університету. На головному корпусі ОНУ імені І. І. Мечникова встановлено меморіальну дошку. З нагоди 50-річчя смерті, 100-річчя видання праці «Рефлекси головного мозо-

ку», 150-річчя та 160-річчя з дня народження у 1955, 1963, 1979, 1989 рр. в ОДУ імені І. І. Мечникова були проведені масштабні наукові конференції. Головним дослідником біографії та доробку І. М. Сеченова, продовжувачем його ідей в ОДУ імені І. І. Мечникова був професор Д. Г. Елькін.

БУНГЕ МИКОЛА ХРИСТИЯНОВИЧ

1823–1895

*Обраний почесним членом 5 жовтня 1870 р. за пропозицією
ректора Ф.І. Леонтовича*

Народився в Києві в родині ветеринара. Випускник юридичного факультету університету Св. Володимира (1845). Професор політичної економіки та адміністративного права університету Св. Володимира. Ректор з 1859 по 1880 р. Входив до складу комісії з підготовки селянської реформи 1861 р. За його рекомендацією Селянський банк підсилив кредитну підтримку заможного селянства. Автор низки економічних праць, головним чином з банківської справи. Вів протекціоністську політику як міністр фінансів Російської імперії (1880–1887). Величезне значення приділяв проблемі розвитку залізниць, держава почала викуповувати залізницю у приватних власників. У 1882 р. ініціював прийняття закону про заборону праці дітей до 12 років на промислових підприємствах і обмежив працю підлітків 12–15 років у промисловості 4 годинами. У 1885 р. прийнято закон, що заборонив жінкам і підліткам до 17 років працювати вночі на фабриках. Висловлювався за повну заборону дитячої праці в усіх сферах економіки та надання всім дітям можливості отримати початкову освіту.

Голова Кабінету міністрів і член Державної ради (1887–95), віце-голова Комітету Сибірської залізниці (1892). Член Російського географічного товариства, почесний член Історичного товариства Нестора Літописця, Київського юридичного товариства та ін. Почесний громадянин Києва, Св. Володимира та СПб університетів, дійсний та почесний член СПб АН. Нагороджений орденами Св. Станіслава, Св. Володимира, Св. Анни, Білого Орла, Св. Александра Невського.

У своїх працях наголошував на необхідності розвитку залізничного сполучення Одеси для торгівельних інтересів держави. В НУ працював учень М. Х. Бунге, професор кафедри фінансового права І. І. Патлаєвський.

ГОРЧАКОВ ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ

1798–1883

Обраний почесним членом 20 листопада 1870 р. за пропозицією ректора Ф.І. Леонтовича

Народився у місті Хаапсалу на території сучасної Естонії в родині князя, генерал-майора. Вихованець Царскосельського ліцею. Дипломатичну діяльність розпочав у 1820-х рр. у Німеччині, Італії, Британській та Австрійській імперіях. 12 років служив надзвичайним послом у Штутгарті, з 1854 р. – у Відні. Укладав Паризький мир, що завершив Східну (Кримську) війну. У 1856–1882 рр. міністр закордонних справ. Державний канцлер. Досяг права для Російської імперії тримати військовий флот у Чорному морі. Провів реформу дипломатичної служби. Дійсний член Російського географічного товариства. Кавалер орденів: Св. Володимира, Св. Станіслава, Св. Анни, Св. Александра Невського, Св. Андрія Первозванного. Почесний член СПбАН, Московського, Св. Володимира університетів, почесний громадянин Самари.

Почесний член СБТ КМ. В Одесі мешкали та володіли нерухомістю родичі князя. На початку XX ст. маршрутом «Одеса – Владивосток» курсувало судно «Князь Горчаков».

МАКСИМОВИЧ МИХАЙЛО ОЛЕКСАНДРОВИЧ

1804–1873

*Обраний почесним членом 4 жовтня 1871 р. за пропозицією
професора В. І. Григоровича з нагоди
50-річчя наукової діяльності*

Народився на території сучасної Черкаської області в родині судді. Випускник 1823 року відділення фізичних та математичних наук Московського університету. Педагогічну кар'єру розпочав у Рільничій школі та Московському університеті (ординарний професор кафедри ботаніки). У 1827 р. опублікував працю «Малоросійські пісні», що стала одним із ідейних стовпів українського руху. Під його впливом перебував М. В. Гоголь. Продовжив кар'єру у 1834 р. ординарним професором російської словесності у новозаснованому університеті Св. Володимира, деканом першого відділення філософського факультету та ректором (до кінця 1835 р.). У 1840 р. за станом здоров'я подав у відставку та вийшов на пенсію. Надалі зосередився виключно на науковій діяльності. Один з засновників у 1843 р. Тимчасової комісії для розгляду давніх актів. Автор багатьох праць з природничої, мовознавчої, історичної тематики. Полеміка з російським істориком М. П. Погоді-

ним щодо етнічного складу Київської Русі мала велике значення для становлення української історіографічної традиції. Заклав основи української діалектології, розробив власну двочленну класифікацію українських говорів. Дійсний член московських товариств: Дослідників природи, Любителів російської словесності, Любителів історії та старожитностей російських, Археологічного; Комітету з розшуку та збереження старожитностей у Києві та ін. Один з натхненників заснування Історичного товариства Нестора-літописця у Києві. Член-кореспондент СПбАН з відділу російської мови та словесності. Нагороджений орденом Св. Володимира. На честь 50-річчя літературної та наукової діяльності університет Св. Володимира обрав його доктором слов'янської філології. Почесний член Київської духовної академії, Московського та СПб університетів, товариств: Київського природознавців та Любителів садівництва.

Одесу відвідував у травні 1836 р. по дорозі в Крим. Спілкувався з професором Рішельєвського ліцею Л. М. Розбергом. В «Одеському альманасі на 1839 рік», укладеному М. І. Надеждіним, було опубліковано три поезії М. О. Максимовича, що оспівували природу Києва та Київщини. У бібліотеки ліцею та НУ надходили від дарувальників примірники праць вченого. Був одним з натхненників заснування ОТІС, що відображено в його листуванні з М. М. Мурзакевичем. Був обраний одним з перших дійсних членів ОТІС. У часописі «Москвитянин» надруковав знакову в історіографії рецензію на працю А. О. Скальковського про гайдамацький рух, в якій піддав критиці історичні погляди одесита. У 1929 р. Б. М. Комаров опублікував у «Записках» секції природничо-математичної Одеського наукового при УАН товариства статтю «Огляд природознавчих праць М. О. Максимовича».

ВЕЛЬЯМІНОВ-ЗЕРНОВ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

1830–1904

*Обраний почесним членом 22 листопада 1871 р. за пропозицією
В. І. Григоровича з нагоди 25-ліття Російського археологічного
товариства*

Народився у СПб в родині юриста та журналіста. Випускник Александрівського ліцею 1850 року. Доктор турецько-татарської словесності. Працював в Азійському департаменті Міністерства іноземних справ Російської імперії. Автор багатьох історичних та мовознавчих досліджень про середньоазійські ханства та народи, зокрема, 14-ти томне «Дослідження про касимівських царів та царевичів». Історик Кримського ханства. Секретар Східного відділення Російського археологічного товариства (1859–1867). У 1888–1902 рр. попечитель Київської навчальної округи та голова Тимчасової комісії для розгляду давніх актів. Ад'юнкт з літератури та історії азійських народів, екстраординарний академік та почесний член СПбАН. Член товариств: Російського географічного, Московського археологічного, Орієнталістів у Лейпцигу, Французького археологічного, Інституту провінцій у Франції,

член-кореспондент Бельгійської археологічної експедиції. Кавалер орденів Св. Володимира, Св. Анни, Св. Станіслава, ордену Персії Лева та Сонця, османського Меджидіє, бельгійського Леопольда, сербського Св. Савви.

УВАРОВ ОЛЕКСІЙ СЕРГІЙОВИЧ

1828–1884

*Обраний почесним членом 22 листопада 1871 р. за пропозицією
В. І. Григоровича з нагоди 25-ліття Російського археологічного
товариства*

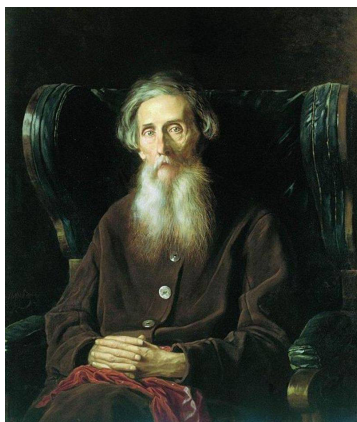
Народився у СПб в родині графа, міністра народної освіти. Правнук гетьмана К. Г. Розумовського по лінії матері. Випускник відділення словесности філософського факультету СПб університету (1845). Помічник попечителя Московської навчальної округи. Організатор археологічних розкопок Херсонесу, Ольвії та курганів. Автор резонансної та авторитетної роботи «Дослідження старожитностей Південної Росії та узбережжя Чорного моря». Організатор археологічних з'їздів, сім з яких відбулися в Україні. Керівник відділу російської та слов'янської археології СПбАН. Засновник та голова Московського археологічного товариства (1864-84). Засновник Російського історичного музею у Москві. Член-кореспондент та почесний член СПбАН. У 1857 р. заснував Уваровську премію при СПбАН на честь свого батька. Почесний член університету Св. Володимира, Казанської духовної академії.

У 1848 р. відвідав Одесу, спілкувався з членами ОТІС, переглянув колекції музею. Консультувався в М. М. Мурзакевича щодо археологічних досліджень у Криму. Дійсний член ОТІС. Організатор Одеського VI археологічного з'їзду. Прочитав реферат про костюм давньоруської жінки. У «Трудах» з'їзду та окремою брошурою було видано один з перших біографічних нарисів про О. О. Уварова авторства Д. М. Анучина. Професор НУ В. О. Яковлев у 14 томі «Записок» ОТІС високо оцінив наукову та громадську діяльність покійного вченого. Уваровськими преміями були нагороджені професори Ф. І. Успенський, О. О. Кочубинський, А. В. Флоровський та випускник НУ і викладач одеських гімназій С. Л. Аваліані. У 1918 р. А. В. Флоровський був нагороджений медаллю як рецензент монографії ніжинського історика Г. А. Максимовича про вибори у Гетьманщині в Законодавчу комісію 1767 р., що була висунена на здобуття 60-го Уваровського конкурсу.

ПОГОДІН МИХАЙЛО ПЕТРОВИЧ

1800–1875

Обраний почесним членом 13 грудня 1871 р. за пропозицією ректора Ф. І. Леонтовича з нагоди 50-річчя наукової діяльності

Народився у Москві в родині управляючого. Випускник словесного відділення Московського університету 1821 року. Професор загальної історії Московського університету з 1826 р. та професор російської історії з 1833 р. Видавець журналів «Московский вестник» (1827–1830) та «Москвитянин» (1841–1856). Голова Московського слов'янського благодійного комітету (1861–1875). Автор численних праць з історії середньовічної Росії, зокрема, про з'ясування причин піднесення Москви, виникнення покріпачення селян. Обстоював слов'янофільські, монархічні, консервативні погляди. Автор художніх повістей. Висунув низку резонансних історичних теорій: про запустіння Русі після монгольської навали, внаслідок чого українське населення замінило буцїмто споконвічне, російське; українські козаки були окремим племенем-сумішшю слов'янських елементів з тюркськими. Академік СПБАН. Очолював товариства Любителів російської словесності, Історії та старожитностей російських при Московському університеті. Член товариств: Московського

археологічного, Казанського любителів російської словесності, Копенгагенського північних антикварів, Петербурзького археолого-нумізматичного, Російського географічного. Голова Московського Слов'янського благодійного комітету. Гласний Московської думи. Кавалер ордену Станіслава. Почесний член Московського університету, Аграмського товариства старожитностей, Товариства любителів російської словесності, Російської публічної бібліотеки. Почесний доктор філософії Карлова університету у Празі.

Один з перших дійсних членів ОТІС. На сторінках «Записок» ОТІС надруковано дві його статті та листування у 1847–1857 рр. з архієпископом Херсонським та Таврійським Інокентієм. У 1820-х рр. існувала перспектива запрошення М. П. Погодіна на посаду викладача Рішельєвського ліцею. Серед одеських істориків найбільше підтримував контакти з М. М. Мурзакевичем та А. О. Скальковським. У 1842 р. відвідав Одесу, де зустрівся з М. М. Мурзакевичем. У 1846 р. проїздом знову відвідав Одесу, звідки надіслав лист М. В. Гоголю. Під час перебування в Одесі М. В. Гоголь у 1851 р. надіслав лист М. П. Погодіну. У 1871 р. востаннє відвідав Одесу з лікувальною метою. Під час ювілейних заходів у Москві на честь 50-ліття наукової діяльності історика були зачитані привітання від Одеського болгарського настоятельства, Одеської другої гімназії, професорів НУ М. С. Власьєва, В. І. Григоровича. СБТ КМ повідомляло у листі про обрання М. П. Погодіна своїм почесним членом. Серед підписантів привітання були професори НУ Ф. І. Леонтович, М. К. Павловський, В. М. Войтковський, О. М. Богдановський, М. П. Смірнов, І. І. Патлаєвський, Л. Х. Беркевич, доценти О. О. Кочубинський, А. П. Пригара. Окрім того, у листі міститься дуже важливий факт: один з привітальників серед представників різних слов'янських народів ідентифікував себе як «Українець Ал. Марченко», що є першим публічним свідченням української самоідентифікації в Одесі. У часописі «Москвитянин» було опубліковано низку матеріалів щодо Одеси: статті К. П. Зеленецького, О. С. Стурдзи, М. М. Мурзакевича. Опонував у рецензії одеському історику, члену ОТІС, М. І. Надєждіну,

захищаючи положення норманської теорії виникнення Русі. У 1901 р. з доповіддю про М. П. Погодіна на засіданні ІФТНУ виступив професор І. А. Линниченко. Головною позитивною рисою діяльності колеги доповідач вважав передусім науковий ентузіазм, але водночас закидав йому відсутність теоретичного мислення, консервативність та догматизм думки.

ПАВЛОВ ОЛЕКСІЙ СТЕПАНОВИЧ

1832–1898

*Обраний почесним доктором церковного законодавства
28 березня 1873 р. за пропозицією юридичного факультету*

Народився у Сибіру в родині священника. Випускник Казанської духовної академії (1858). Професор кафедри канонічного права Казанського (1863–1870), Московського (1875–1898) університетів. Дійсний та почесний член московських товариств: Історії та старожитностей російських, Юридичного, Археологічного, Любителів російської словесності, Любителів народної просвіти, а окрім цього Київського історичного товариства Нестора літописця, Еллінського філологічного товариства у Константинополі. Член-кореспондент СПбАН. Двічі нагороджувався Макаріївською та Уваровською преміями СПбАН. Для історичної науки, здебільшого візантиністки, велике значення мали тексти пам'яток візантійського права (Кормчих, Номоканон), списки яких виявляв та аналізував дослідник. Окрім канонічних питань, віднайдені пам'ятки використовував для постановки нових питань щодо історії деяких християнських свят, полемічних творів. Намагався встановити різноманітні впливи на право Русі.

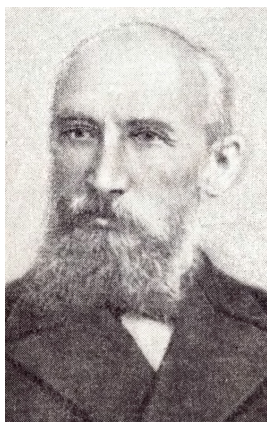
В НУ викладав від осені 1870 до літа 1875 р. на посаді ординарного професора кафедри канонічного права. Згадував ці роки як найкращі часи у своїй науково-літературній діяльності. В одеський період видав 7 наукових праць, дві з яких було нагороджено Уваровською премією СПБАН, часто працював у московських архівах та бібліотеках, редагував університетські «Записки», очолював декілька років бібліотечну комісію, налагодив обмін виданнями з іноземними науковими установами. Визнавав, що ці праці не могли б з'явитися без всебічної підтримки НУ, що відбулося у наданні відряджень, виписці книг з-за кордону та ін. Разом з Ф. І. Леонтовичем готував до видання низку пам'яток руського права, але проект так і не було завершено. Був членом та секретарем СБТ КМ.

Після того, як стало відомо про переїзд О. С. Павлова до Москви, рада НУ офіційно попросила його залишитись. Відвідав Одесу у 1884 р. як делегат археологічного з'їзду, на якому він виступив з низкою доповідей та резонансній дискусії з професором Д. І. Іловайським. Полемізував з професором НУ О. І. Алмазовим. Після смерті О. С. Павлова один з некрологів написав одеський професор В. І. Сокольський. Останній та В. М. Істрін прочитали доповіді про значення праць О. С. Павлова на засіданні ІФТНУ. Їх доповнив професор І. А. Линниченко, на думку якого, О. С. Павлов був представником типу кабінетного вченого, повністю захопленого інтересами своєї науки. Дослідження О. С. Павлова мали помітний вплив на професорів НУ О. П. Доброклонського та О. Я. Шпакова.

ВОРОНІН МИХАЙЛО СТЕПАНОВИЧ

1838–1903

Обраний 12 грудня 1874 р. почесним доктором ботаніки за пропозиціями Я. Я. Вальца, І. І. Мечникова, І. Ф. Сінцова

Народився у СПб в родині заможного негоціанта. Випускник СПб університету (1858). Головним чином перебував під впливом Л. С. Ценковського. Магістр СПб університету за дисертацію присвячену морським водоростям (1861). Завідувач відділом спорових рослин Ботанічного музею АН (1899–1903). Приват-доцент СПб університету та лектор жіночих курсів (1869–1870). Ботанік, альголог та міколог; засновник російської мікології та фітопатології. Відкрив, детально вивчив та описав багато нижчих організмів. Відкрив грибну хворобу соняшнику та хвороби капустяних рослин. Кавалер золотої медалі Російського товариства садівництва, орденів Св. Станіслава, Св. Анни, Св. Володимира. Один з провідних членів СПб товариства дослідників природи, секретар ботанічного відділення. Кавалер золотої медалі Російського товариства садівництва за дослідження капустяної кили, лауреат премії СПбАН імені К. Ф. Бера за мікологічні дослідження. Почесний член Московського та СПб товариств природознавців, Товариства любителів природознавства, антропології та етногра-

фії, Російського товариства садівництва, Петербурзького товариства дослідників природи, Німецького ботанічного товариства, Харківського, Юр'ївського університетів, Ученого комітету міністерства землеробства та державного майна. Член Лондонського Ліннеївського товариства. Дійсний член Зоологічного товариства у Відні.

В НУ викладали учні М. С. Вороніна І. Л. Сербінов та В. В. Половцов.

ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ
(Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος)

1815–1891

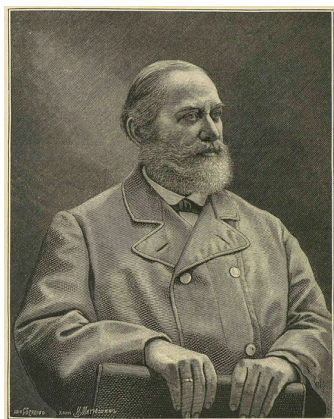

*Обраний почесним членом 8 квітня 1875 р. за пропозицією
В. І. Григоровича*

Народився у Стамбулі в родині банкіра. Втік з матір'ю з Греції до Одеси у 1821 р. Здобув освіту у Рішельєвському ліцеї. У 1830 р. повернувся до Греції. Доктор філології Мюнхенського університету. З 1851 р. – професор історії та ректор Афінського університету. Вчитель видатного грецького історика та політичного діяча С. Ламброса. Президент філологічного товариства «Парнас». Засновник нової грецької історіографії, що обґрунтував тяглість історії Греції від давнини до ХІХ ст., включно з історією Візантійської імперії. Провів своєрідну «реабілітацію» чи апологетику Візантійської імперії, виступаючи проти її сприйняття як регресу порівняно з античністю. У 1860–1876 рр. видав у 15 книгах «Історію Грецької нації з найдавніших часів». Займався також журналістикою, видавав газети. Член Філологічного елліністичного товариства у Стамбулі, Сербської АН. Відвідував НУ.

СОЛОВЙОВ СЕРГІЙ МИХАЙЛОВИЧ

1820–1879

Обраний почесним членом 18 березня 1876 р. за ініціативи професора М. П. Смірнова з нагоди 30-річчя професорської служби та виходу у світ 25-го тому його «Історії Росії»

Народився у Москві в родині священика. Випускник філософського факультету Московського університету (1842). Професор (1847–1877), декан історико-філологічного факультету (1864–1870), ректор (1871–1877) Московського університету. Директор музею «Збройна палата». Придворний вчитель майбутніх імператорів Російської імперії. Автор фундаментальної «Історії Росії з найдавніших часів» (29 тт., 1851–1879) та ін. робіт, зокрема, з історії українського козацтва та наддніпрянської України. Академік СпбАН. Голова Московського товариства історії і старожитностей, дійсний член московських товариств: Археологічного, Любителів російської словесності, Духовної просвіти, Православного місіонерського. Кавалер орденів Св. Анни, Станіслава, Св. Володимира, чорногорського «За незалежність Чорної гори», Командорського хреста першого класу Вюртемберзького ордена Фридриха, австрійського ордену Франца Йосифа, Великого Хре-

ста шведського ордену Полярної Зірки. Почесний член Московського університету. На честь історика Російська АН у 1994 р. заснувала золоту медаль, якою кожні 5 років нагороджуються особи за їх внесок у вивчення історії.

У праці «Історія Росії» згадував про діяльність українських козаків біля «Кочубеева (Одессы)». Тим самим, поширив погляд, згідно з яким існує тісний генетичний зв'язок між історією Хаджибею та Одеси. У тексті 1874 р. назвав Одесу «багатим та вельюдним містом». З Одесою передусім був пов'язаний через своїх учнів – М. П. Смірнова та Г. І. Перетятковича, які перебували під його великим впливом і поширювали погляди свого вчителя серед одеських студентів. Лекції С. М. Соловйова у студентські роки також слухали І. С. Некрасов та О. О. Кочубинський. У 1859 р. на шпальтах газети «Одесский вестник» її редактор М. П. Сокальський опублікував рецензію на працю С. М. Соловйова про українське козацтво до 1648 р., в якій не погодився з негативними оцінками козацтва. В газетах «Вестник Одесского градоначальства» и «Одесский вестник» публікувались огляди праць історика. Професор І. А. Линниченко у 1911 р. називав С. М. Соловйова серед представників «добы багатири в науці російської історії». Після смерті С. М. Соловйова одеські професори надіслали до Москви жалобну телеграму, опубліковану у номері газети «Русский курьер» 10 жовтня 1879 р. У 1883 р. на сторінках 36 тому «Записок» НУ було опубліковано оголошення від Московського університету про підписку на премію С. М. Соловйова. У 1899 р. 20-річчя смерті історика була відзначена на шпальтах газети «Одесские новости». Спогадами про зустріч з С. М. Соловйовим поділився О. І. Маркевич. Популярність робіт історика серед одеситів засвідчила статистика, надана Публічною бібліотекою про часте замовлення його книг.

ПЕДРУ II
(Pedro de Alcântara João Carlos Leopoldo Salvador Bibiano
Francisco Xavier de Paula Leocádio Miguel Gabriel Rafael
Gonzaga de Bragança e Áustria)

1825–1891

*Обраний почесним членом 7 вересня 1876 р. напередодні візиту
до Одеси за пропозицією ректора Ф. І. Леонтовича*

Народився у Ріо-де-Жанейро в родині імператора Бразилії Педру I з династії Брагантів. Імператор Бразилії у 1841–1889 рр. Здійснив у Бразилії ліберальні реформи, модернізацію за європейським зразком. Скасував невольництво. На час правління припадає початок формування української діаспори в Бразилії. Покровительствував наукам, театру, церкві. Здобув перемогу у війні з Парагваєм. Проте, комплекс соціальних проблем призвів до повалення монархії та перетворення Бразилії на республіку. Почесний член університетів Св. Володимира, Московського, Петербурзького. Іноземний член та почесний член СПБАН. Кавалер усіх вищих нагород Бразилії та багатьох європейських – Російської імперії, Франції, Греції, Бельгії, Данії, Іспанії та ін. У 1876 р. здійснив велику світову подорож. Зокрема, відвідав Ро-

сійську імперію: Одесу, Київ, Крим. 10 вересня 1876 р. відвідав Одесу. Зупинявся в готелі «Лондонський». Відвідав синагогу та НУ. Почесний член ОТІС (11 вересня 1876 р.).

ГРИГОРОВИЧ ВІКТОР ІВАНОВИЧ

1815–1876

Обраний почесним членом за ініціативи 9 професорів (зокрема, І. І. Мечникова) 21 жовтня 1876 р. після відставки з посади професора, на знак вшанування одеського етапу його діяльності

Народився у місті Балта в родині чиновника. Випускник філософського відділення Харківського університету (1838). Викладав мови, етнографію та історію слов'янських народів у Казанському університеті та духовній академії у 1839–1865 рр. У 1844–1847 рр. здійснив наукову подорож слов'янськими країнами, налагодив контакти з видатними славістами Й. Шафариком та В. Ганкою. У 1863 р. здобув науковий ступінь доктора *honoris causa*. Вчитель видатного історика літератури Ф. І. Буслаєва. Член-кореспондент СПБАН (1851 р.), почесний член Московського університету (1876 р.). Нагороджений орденами Св. Станіслава, Св. Анни, Св. Володимира.

3 жовтня 1864 р. подарував майбутньому університету в Одесі 650 книг за умови, якщо з них буде утворено особливий відділ слов'янської філології та надано право В.І. Григоровичу нею користуватися. Відділ отримав назву імені В. І. Григоровича.

Під час першого засідання ради НУ, вже у статусі його професора, подарував закладу цінні слов'янські рукописи. У 1865–1876 рр. – професор кафедри слов'янської філології НУ та перший декан історико-філологічного факультету. У 1870-х рр. закликав владу заснувати Центральний архів для вивчення історії півдня України. В Одесі розвинув активну громадську діяльність, спрямовану на поширення ідеї співробітництва між слов'янами. Був головним натхненником виникнення на початку 1870-х рр. СБТ МК. Толерантно ставився до української культури та культурницького руху. Після звістки про смерть 20 грудня 1876 р. члени ради влаштували екстраординарне засідання, на якому вирішили поховати покійного в Єлисаветграді та відрядити на церемонію поховання декана історико-філологічного факультету І. С. Некрасова та доцента О. О. Кочубинського. Найбільше для вивчення постаті В. І. Григоровича зробило ІФТНУ (статті Ф. І. Успенського, О. І. Кірічнікова, О. О. Кочубинського, В. М. Мочульського, М. Г. Попруженка). Зусиллями його членів у 1916 р. було видано зібрання творів науковця та встановлено пам'ятник на могилі у Єлисаветграді. Традиції студіювання творчості В. І. Григоровича в Одесі продовжились в Одеській комісії краєзнавства при ВУАН, ОНУ імені І. І. Мечникова. Головним дослідником творчості наприкінці 1910-х – початку 1920-х рр. був випускник НУ та професор ОДУ імені І. І. Мечникова Ф. О. Петрунь. У студентські роки для залікового твору він готував роботу на тему запропоновану М. Г. Попруженку «Віктор Іванович Григорович в історії вивчення півдня Росії». У 1920-х рр. видав низку ґрунтовних статей про В. І. Григоровича у київському та ленінградському академічних виданнях. У сучасний період найбільший внесок в ОНУ імені І. І. Мечникова у дослідження доробку В. І. Григоровича зробили науковий співробітник Наукової бібліотеки М. В. Алексеєнко та професор О. Б. Дьомін.

**ПЛАТОН
(ГОРОДЕЦЬКИЙ МИКОЛА ІВАНОВИЧ)**

1803–1891

*Обраний почесним членом 5 вересня 1877 р. за пропозицією
ректора М. О. Головкінського в екстраординарному засіданні
з нагоди 50-річчя служіння*

Народився на території сучасної Тверської області РФ у родині священика. Випускник СПб духовної академії (1827). Професор Орловської духовної семінарії (1823–1829), інспектор СПб духовної академії (1831–37). Ректор Костромської семінарії (1837–1839), настоятель Віленського Свято-Духового монастиря. Єпископ Ковенський (1843–1848), Ризький, керуючий Псковською (1848–1867), Донською (1867–77), Херсонською (1877–1882) єпархіями. Митрополит київський та галицький (1882–1891). Член Св. Синода. Нагороджений вищими орденами Російської імперії: Св. Апостола Андрія Первозванного, Св. Володимира, Св. Александра Невського, Св. Анни та іноземних: сербського Св. Якова, Чорногорського князя Даниїла, Болгарського Александра. В пам'ять про митрополита в Києві було збудовано Свято-Покровську церкву з приділом Св. Платона. Розташована поруч із

церквою вулиця на початку ХХ ст. названа Платонівською. Почесний член СПБАН, університету Св. Володимира, СПб, Казанської та Київської духовних академій, товариств: Православного Палестинського, Церковно-археологічного при Київській духовній академії, Імператорського любителів стародавньої писемності, Любителів духовної просвіти тощо.

В якості херсонського єпископа діяв передусім в Одесі. Заснував Братство Св. Апостола Андрія Первозванного, жіноче єпархіальне училище. Дарував до університетської бібліотеки книги, монети, океанські мушлі та скам'янілості. Почесний член ОТІС.

ЛІНДЕМАНН ЕДУАРД БОГДАНОВИЧ

1825–1900

*Обраний почесним доктором ботаніки 8 грудня 1877 р.
за пропозицією Я. Я. Вальца та О. М. Волкова, а також
на підставі телеграм від Л. С. Ценковського та професора
Берлінського університету Атерзона*

Народився на території сучасної Латвії у місті Мітава (сучасна Єлгава). Випускник СПб медико-хірургічної академії (1847). Служив військовим лікарем у 29 губерніях Російської імперії, зокрема, Херсонській. Дійсний член СПб товариства природознавців. Почесний член одеського товариства природознавців (1885). Створив велику ботанічну бібліотеку та цінний гербарій, який він збирав у різних місцях своєї служби. Значну частину передано гербарію університету в Одесі. У трьох роботах, що були опубліковані у томах «Записок» одеського товариства природознавців, підсумував вивчення флори Південної України у 1863–1875 рр. Одна з цих робіт була написана окрім польових досліджень ще й на матеріалах, що опрацював вчений у бібліотеці та гербаріумі НУ. У 1901 р. у «Записках» одеського товариства природознавців було опубліковано некролог вченого авторства доцента та завідуючого ботанічним садом М. М. Зеленецького.

ЩУРОВСЬКИЙ ГРИГОРІЙ ЮХИМОВИЧ

1803–1884

*Обраний почесним членом 23 серпня 1878 р. за пропозицією
проректора професора О. О. Ковалевського
з нагоди 50-річчя діяльності*

Народився у Москві. Випускник медичного факультету Московського університету (1826). Професор кафедр мінералогії та геології (1835-84) та геогнозії та палеонтології (1863–1880) Московського університету. Вивчав геологічну будову Уралу і Алтаю, куди здійснив експедиції. Засновник та президент Товариства любителів природознавства, антропології та етнографії. 7 років був домашнім вчителем у І. С. Тургенева. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Станіслава, Св. Володимира. Почесний член Московського, Петербурзького, Казанського, Св. Володимира університетів, Медико-хірургічної академії, товариств: Мінералогічного та Природознавців у СПб, Любителів природознавства, антропології та етнографії, Фізико-медичного при Московському університеті, Російського любителів садівництва у Москві, Київського та Уральського природознавців, Шведського товариства промислових мистецтв, Лондонського антропологічного.

У 1869 р. у Москві під головуванням Г. Ю. Щуровського відбувся II з'їзд природознавців. У ньому взяли участь 6 представників Одеси, зокрема, професори та доценти Ф. М. Шведов, Є. Ф. Сабінін, М. А. Андрієвський та лікар М. В. Скліфосовський. Також під час з'їзду були презентовані праці професора В. І. Лапшина. Під час VII з'їзду природознавців в Одесі у 1883 р. учасники з'їзду були ознайомлені з листом Г. Ю. Щуровського як голови Московського товариства любителів природознавства на ім'я свого почесного члена, професора О. О. Ковалевського, з пропозицією просити в уряді збільшення фінансування природознавчих товариств. Позитивно згаданий у монографії професора Г. І. Танфільєва як дослідник Алтаю.

ГЕЛЬМЕРСЕН ГРИГОРІЙ ПЕТРОВИЧ

1803–1885

*Обраний почесним членом 7 вересня 1878 р. за пропозицією
фізико-математичного факультету
з нагоди 50-річчя діяльності*

Народився поблизу сучасного міста Тарту (Естонія) в родині барона. Випускник Дерптського університету (1825). Працював у міністерстві фінансів. На початку 1830-х рр. вивчав геологію та гірничу справу у Західній Європі. Працював консерватором геологічного музею СПбАН, обраний у 1850 р. ординарним академіком. У 1838–1863 рр. – професор геогнозії та геології при інституті корпусу гірничих інженерів, завідувач музею, з 1865 по 1872 р. – директор Гірничого інституту. Генерал-лейтенант корпусу гірських інженерів. Член 30 наукових товариств, зокрема, 10 іноземних.

Дослідник кам'яновугільних родовищ Уралу та Московського басейну. Під час багаторазових наукових поїздок вивчив торфовища Курляндської губернії, буровугільні родовища Київської, Херсонської, Гродненської і Привіслянської губерній, кам'яне вугілля Донецького і Домбровського басейнів, бессарабські соляні

озера, брудні вулкани і джерела нафти Таманського і Керченського півостровів; родовища бурштину на узбережжі Балтійського моря. За складення першої геологічної мапи Європейської Росії у 1842 р. СПбАН нагороджений Демідовською премією. Кавалер орденів Св. Александра Невського, Білого Орла, Св. Володимира, Св. Анни, Св. Станіслава, золотої Костянтинівської медалі Російського географічного товариства. На честь 50-річчя діяльності СПбАН заснувала премію імені Г. Гельмерсена за видатний внесок у розвиток геології. Почесний доктор Дерптського та почесний член Харківського університетів. Почесний член 16-ти наукових товариств Російської імперії та 9 іноземних, зокрема, Берлінського географічного товариства, Лондонського та Віденського.

БУНЯКОВСЬКИЙ ВІКТОР ЯКОВИЧ

1804–1889

*Обраний почесним членом 21 вересня 1878 р. за пропозицією
професорів К. І. Карастелева, Є. Ф. Сабініна, С. П. Ярошенка,
В. М. Лігіна, Л. Ф. Беркевича
з нагоди 50-річчя його наукової діяльності*

Народився на Поділлі в місті Бар у родині військового. Вищу освіту отримав у Сорбонні. У 1825 р. захистив докторську дисертацію. Академік СПБАН. 25 років був віце-президентом СПБАН (1864–1889). Професор математики у Морському корпусі (1827–1864) та Спб університеті (1846–60) і низці інших навчальних закладів. Автор низки підручників для гімназій та військово-навчальних закладів. Мав вирішальну роль під час обрання С.В. Ковалевської член-кореспондентом СПБАН. Працював у галузі математичного аналізу, особливо теорії ймовірностей. Був членом комітету, що визнав за потрібне впровадження у Російській імперії григоріанського календаря. Дослідник історії математики, діяльності Л. Ейлера. Цікавився засобами обчислень і математичними приладами. У дослідженнях цих питань проявив себе і як видатний винахідник. Встановив теоретичну можливість

побудови вільних планіметрів. Почесний член Харківського університету. Кавалер орденів Св. Станіслава, Св. Анни, Св. Володимира, Білого орла, Св. Александра Невського. У Барі та Вінниці іменем науковця названо вулиці. В НУ на кафедрі прикладної математики викладав учень вченого О. В. Бессель.

ЧЕБИШЕВ ПАФНУТІЙ ЛЬВОВИЧ

1821–1894

Обраний почесним членом 21 вересня 1878 р. за пропозицією професорів К. І. Карастелева, Є. Ф. Сабініна, С. П. Ярошенка, В. М. Лігіна, Л. Ф. Беркевича

Народився на території сучасної Кіровської області РФ у родині військового, дворянина. Випускник фізико-математичного відділення філософського факультету Московського університету (1841). Професор СПб університету (1850–1882). Доктор математичних наук. Академік СПбАН. Всесвітньо відомими були його роботи з аналізу теорії чисел, з теорії ймовірностей, інтегрального числення, теорії синтезу механізмів, аналітичної геометрії та інших галузей математики. Розглянув питання про розподіл простих чисел в натуральному ряду, що залишалось загадкою для вчених з часів Евкліда. У галузі теорії ймовірностей навів найбільш загальне формулювання і перший доказ закону великих чисел – закону, на якому ґрунтуються майже всі практичні застосування теорії ймовірностей. У галузі інтегрування алгебраїчних диференціалів запропонував новий метод; розробив питання про псевдоелліптичні інтеграли; щодо теорії чисел ним був доведе-

ний так званий «постулат Бертрана». У галузі математичного аналізу займався побудовою загальної теорії ортогональних багаточленів. Засновник конструктивної теорії функцій, основний складовий елемент якої – теорія найкращого наближення функцій. Вніс пропозиції щодо вдосконалення парової машини Дж. Уатта, що привело його до створення нової теорії максимумів і мінімумів. Займався розробкою найвигіднішої форми довгастих снарядів для гладкоствольних гармат, що призвело до висновку про необхідність переходу в артилерії до нарізки каналу гармат. Винайшов понад 40 механізмів та близько 80 їх модифікацій.

Лауреат Демідовської премії СПБАН за докторську дисертацію. Обраний почесним членом усіх тогочасних університетів Російської імперії. Член Берлінської академії наук, Болонської академії наук, іноземний член Паризької академії наук, Шведської академії наук; член-кореспондент Лондонського королівського товариства, почесний член багатьох іноземних наукових товариств, академій та університетів. Кавалер ордену Почесного легіону. У 1944 р АН СРСР заснувала на честь П. Л. Чебишева премії за кращі дослідження з математики та теорії механізмів та машин.

В НУ викладали учні П. Л. Чебишева О. В. Бессель С. Й. Шатуновський, О. М. Ляпунов. В одеському часописі «Вестник практической физики и математики» було передруковано статті про П. Л. Чебишева В. Г. фон Бооля та О. С. Васильєва. У радянський період ідеї вченого в Одесі розвивав професор М. Г. Крейн.

ШАЛЬ МІШЕЛЬ
(Michel Chasles)

1793–1880

Обраний почесним членом 21 вересня 1878 р. за пропозицією професорів К. І. Карастелева, Є. Ф. Сабініна, С. П. Ярошенка, В. М. Лігіна, Л. Ф. Беркевича

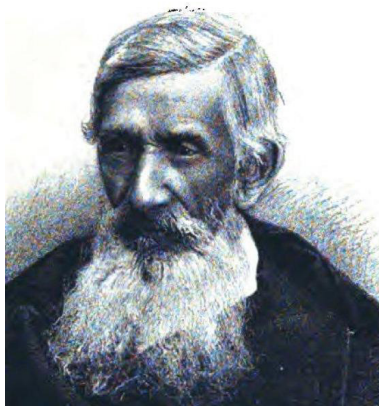
Народився поблизу Парижа в родині негоціанта. Випускник Паризької політехнічної школи (1814). Професор Політехнічної школи та Сорбонни. Автор популярних посібників з геометрії. Член Паризької Академії наук, почесний член СПбАН та багатьох інших академій та товариств Європи. Головна галузь зацікавлень – проектна геометрія. У галузі прикладної математики цікавився механікою, заклав основи кінематичної геометрії. Запропонував новий метод винайдення миттєвих центрів обертання. Винайшов обчислювальну геометрію. Історик математики, але у цій галузі не мав успіхів, адже став жертвою гучної фальсифікації документів, «творів» та «листів» видатних вчених минулого. Це було зумовлено передусім його бажанням переконати усіх у пріоритетності французьких математиків у відкриттях. Прізвище М. Шаля вигравійовано на першому поверсі Ейфелевої вежі серед 72 найвидатніших вчених Франції.

Головним популяризатором ідей М. Шаля в Одесі був професор В. М. Лігін. У 1872 р. М. Шаль дав позитивний відгук на магістерську дисертацію В. М. Лігіна. Через рік В. М. Лігін пройшов практику в М. Шаля у Парижі. У 1876 р. під час відкриття Математичного відділення товариства природознавців В. М. Лігін прочитав доповідь «Наукова діяльність Мішеля Шаля». У бібліотеці професора математики НУ І. Ю. Тимченка, що тепер зберігаються у фонді Наукової бібліотеки ОНУ імені І. І. Мечникова є книги з приватної бібліотеки М. Шаля, з відповідними екслібрисами.

СРЕЗНЕВСЬКИЙ ІЗМАЇЛ ІВАНОВИЧ

1812–1880

Обраний почесним членом 7 травня 1879 р. за пропозицією професорів О. О. Кочубинського, Н. П. Кондакова та І. С. Некрасова з нагоди 50-річчя діяльності

Народився в Ярославлі (сучасна РФ) в родині професора. Випускник Харківського університету (1829). Викладав у Харківському університеті на кафедрах політичної економії і статистики та слов'янської філології. Професор СПб університету (1847–1880). Ректор СПб університету 1861 р. Один з засновників палеографії Русі, автор фундаментального трьохтомника, словника мови Русі за писемними пам'ятками. Один з засновників романтичного напрямку в українській етнографії та фольклористиці, релігієзнавстві (дослідження язичництва у давніх слов'ян). Видавець харківського альманаху «Запорожская старина». У першій половині XIX ст. активно цікавився українською культурою, обстоював самостійність української мови. Одним із перших описав фонетичні ознаки української мови в її місцевих різновидах, зокрема говірки Закарпаття та Галичини. Член 32 академій та наукових товариств Російської імперії та зарубіжжя. Почесний член

усіх сучасних йому духовних академій Російської імперії. Почесний член Харківського, Св. Володимира у Києві та Казанського університетів. Почесний член Югослов'янської Академії, Загребського товариства югослов'янських старожитностей, чотирьох чеських товариств. Доктор філології, академік СПбАН. Кавалер орденів Св. Анни. У Харкові та Дніпрі існують вулиці імені Срезневського, у Рязані – музей Срезневського.

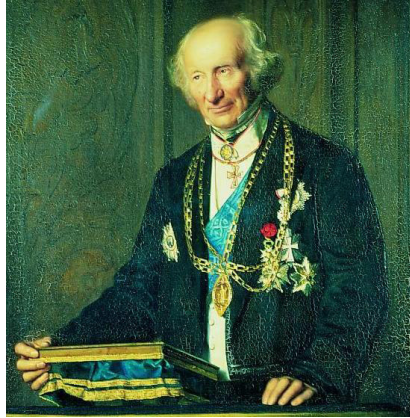
У 1833 р. І. І. Срезневський надіслав великого листа до одеського градоначальника О. І. Льовшина, в якому повідомляв про свої студії над історію України, видання «Запорожской старины» та просив оприлюднити оголошення про підписку на часопис в «Одесском вестнике», що й було зроблено. Сприяв переходу В. Ягича у НУ. Дійсний член ОТІС (1843). У другому томі «Записок» ОТІС було опубліковано статтю вченого «Про городища у землях слов'янських, переважно західних». Спадщину вченого характеризував професор НУ О. О. Кочубинський. У 1880 р. В. О. Яковлев присвятив вченому некролог, надрукований в одеській газеті. В НУ відбулася поминальна за померлим. На початку ХХ ст. найретельніше біографію і особливо українознавчі студії І. І. Срезневського досліджував О.С. Грушевський у період праці на посаді приват-доцента НУ у 1907–1908 рр. Професор В. М. Істрін здійснив археографічне видання збереженого в університетській бібліотеці листування покійного одеського професора П. С. Білярського, що містило цінну інформацію про І. І. Срезневського.

У радянський період доробок І. І. Срезневського характеризував директор Наукової бібліотеки ОДУ імені І. І. Мечникова М. В. Павлюк. У 1990-х – 2000-х роках у Державному педагогічному інституті імені К. Д. Ушинського О. В. Ткачук та І. М. Бакаленко захистили дисертації, присвячені діяльності І. І. Срезневського.

МАДВІГ ЙОХАН
(Johan Nicolai Madvig)

1804–1886

*Обраний почесним членом 31 травня 1879 р.
з нагоди ювілею Копенгагенського університету*

Народився у Данії. Випускник та професор Копенгагенського університету. Міністр освіти Данії (1848–1851). Очолював парламент Данії та був лідером Національної ліберальної партії (1856–1863). Головним чином видавав твори давньоримських істориків Цицерона та Лівія, піддаючи критичному аналізу тексти. Видав теоретичну працю про видання текстів класичних авторів та підручник з вивчення латинської та давньогрецької граматики. У 1873 р. випускник НУ, викладач першої Одеської гімназії С. Ф. Опацький видав практичні вправи для перекладу з російської мови на латинську в тому числі за граматиною Й. Мадвіга.

ГАТТАЛА МАРТИН
(Martin Hattala)

1821–1903

*Обраний почесним доктором слов'янської словесності
1 листопада 1879 р. за пропозицією О. О. Кочубинського
з нагоди 25-річчя діяльності*

Народився у місті Трстені на території сучасної Словаччини. Випускник Карлового університету у Празі. Католицький священик, член ордену ченців піаристів. Професор слов'янської філології Карлового університету у Празі. Один з творців (разом з М. Годжа) мовної реформи, кодифікації словацької літературної мови, що було результатом компромісу між протестантською та католицькою інтелігенцією. Уклав латиномовну граматику словацької мови. Автор праць з порівняльної граматики чеської та словацької мов. Переклав у 1858 р. на чеську мову «Слово про похід полку Ігоря». Член Чеської академії наук та мистецтва, Королівського Чеського товариства наук, Югослов'янської АН у Загребі, іноземний член СПБАН.

ПЕТЕРСОН КАРЛ МИХАЙЛОВИЧ

1828–1881

*Обраний почесним доктором чистої математики
28 листопада 1879 р. за пропозицією професорів
Є. Ф. Сабініна, М. О. Умова, В. В. Преображенського*

Народився в Ризі в родині селянина. Випускник Дерптського університету. Викладав математику в німецькому Петропавлівському училищі у Москві. Один із засновників Московського математичного товариства. Вже після смерті його роботи були перевидані у перекладі на французьку мову, що сприяло поширенню відомості про нього у світі. Зробив низку відкриттів у галузі диференційної геометрії. Уперше відкрив спіральні поверхні та їх вигини.

МАННГЕЙМ ВІКТОР
(Victor Mayer Amédée Mannheim)

1831–1906

*Обраний почесним членом 6 березня 1880 р. за видатний внесок у розвиток геометрії та кінематики за пропозицією професорів
В. М. Лігіна, Є. Ф. Сабініна, М. О. Умова,
В. В. Преображенського*

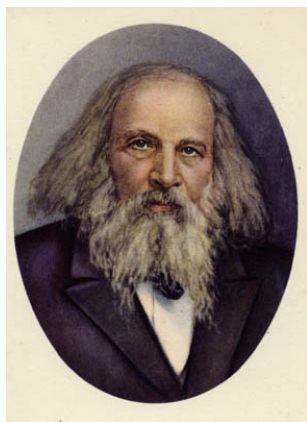
Народився у Парижі. Випускник Паризької політехнічної школи (1848). Професор Паризької політехнічної школи (1864–1890). У 1850 р. вдосконалив логарифмічну лінійку: запропонував додати до неї бігунок, що наочніше показував отримані результати. Лауреат премії Понселе Французької АН за значний внесок у розвиток науки (1872). Президент Французького математичного товариства. Почесний член Лондонського математичного та Кембриджського Філософського товариств.

У 1883 р. у перекладі на російську мову та з передмовою В. М. Лігіна в Одесі було видано працю В. Маннгейма «Головні засади нарисної геометрії».

МЕНДЕЛЄВ ДМИТРО ІВАНОВИЧ

1834–1907

Обраний почесним членом 4 грудня 1880 р. за пропозицією професорів О. А. Вериги, Ю. Ф. Клименка, І. І. Мечникова, М. О. Умова, Ф. М. Шведова, В. В. Преображенського.

Вдруге обраний одноголосно почесним членом 1 березня 1904 р. за пропозицією професорів Ю. Ф. Клименка, В. М. Петріашвілі, П. Г. Мелікішвілі, С. М. Танатара, П. І. Петренка-Критченка

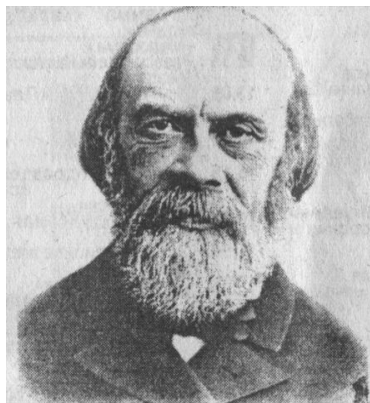
Народився у місті Тобольськ (сучасна Тюменська область РФ) у родині директора гімназії. Випускник Головного педагогічного інституту (1855). Викладав у СПб університеті на кафедрі загальної хімії (1857–1890), від 1865 р. на посаді професора. Професор Бестужівських жіночих курсів. Доктор хімії. Творець періодичної системи, розташував усі хімічні елементи у порядку зростання їх атомної маси. Автор класичної праці «Основи хімії», що мала 8 перевидань та була перекладена на основні європейські мови. Весь накопичений до цього часу величезний фактичний матеріал по самих різних галузях хімії був вперше викладений тут у вигляді стрункої наукової системи. Досліджував

корисні копалини нафти, вугілля. Виконав доручення морського та військового міністерств щодо розробки питання про бездимний порох. Запропонував «пироколлодій» як тип бездимного пороху, універсального і легко пристосовуваного до будь-якої вогнепальної зброї. Один з провідних авторів «Енциклопедичного словника Брокгауза-Ефрона», як редактор хіміко-технічного і фабрично-заводського відділу і автор багатьох статей. З 1893 р. до кінця життя очолював «Головну палату мір та вагів». Наголошував на важливості метеорологічних досліджень на аеростатах. Здійснив політ на аеростаті у 1887 р. Кавалер орденів Св. Володимира 2–1, Св. Александра Невського, Білого Орла, Св. Анни, Св. Станіслава, Демідівської премії, Почесного легіону, медалей Англійського хімічного товариства. Член близько 100 закладів та товариств. Почесний член усіх тогочасних університетів Російської імперії та іноземних, зокрема, Лондонського королівського інституту, Американського хімічного товариства. Відділення хімії Російського фізико-хімічного товариства заснувало на честь Д. І. Менделєєва дві премії за кращі роботи з хімії.

У жовтні 1855 – травні 1856 рр. жив в Одесі. Викладав фізику, математику, біологію, започаткував кабінет природничих наук, у першій гімназії при Рішельєвському ліцеї. Писав магістерську дисертацію «Удільні обсяги». З нагоди 100-літнього ювілею Одеси у 1894 р. надіслав одеситам вітальну телеграму. 30 січня 1904 р. обраний почесним членом Товариства природознавців при НУ. В Одесі видавали посібники, конспективні виклади, «Основ хімії» Д. І. Менделєєва. За його допомогою одеський журналіст М. Ф. Фрейденберг зробив аеростат. Під великим впливом Д. І. Менделєєва перебував випускник та професор НУ М. Д. Зелінський. У радянський час на будинку Дерібасівська, 16, де працював вчений встановлено пам'ятну дошку з його профілем. Діяло Одеське відділення Всесоюзного хімічного товариства імені Д. І. Менделєєва, що організовувало хімічні конференції та конкурси робіт. Існувала вулиця Менделєєва (у 1990-ті роки перейменована на вулицю Сабанєєв міст). А. З. Гуцол, Л. О. Синькова, О. М. Долгая захистили в ОДУ імені І. І. Мечникова дисертації щодо різних аспектів наукової спадщини Д. І. Менделєєва.

ЦЕНКОВСЬКИЙ ЛЕВ СЕМЕНОВИЧ

1822–1887

*Обраний почесним членом 25 лютого 1881 р. за пропозицією
І. І. Мечникова*

Народився у Варшаві. Випускник природничого відділення фізико-математичного факультету СПб університету (1844). Після захисту магістерської дисертації з ботаніки 2 роки мандрував Африкою. Професор ярославського Демідівського ліцею та кафедри ботаніки СПб університету. Доктор ботаніки. Професор кафедри ботаніки Харківського університету (1872–1887). У Білозерці Херсонської губернії за сприяння поміщика та мецената Г. Л. Скадовського заснував лабораторію для вдосконалення методів боротьби з сибірською виразкою. Автор близько 50 робіт. Досліджував нижчі організми. Запевняв, що між рослинним і тваринним світами немає різкої різниці. Останній період своєї діяльності присвятив бактеріології. Вдосконалив методи щеплення сибірської виразки. Заступник голови Товариства дослідників природи при Харківському університеті (1881–1886). Член-кореспондент СПбАН. Почесний член СПб, Московського, Св. Володимира у Києві, Казанського університетів. Іменем Л. С. Ценков-

ського у Білозерці названо вулицю, Херсонську регіональну державну лабораторію ветеринарної медицини, пам'ятник вченому встановлено на території Харківської державної зооветеринарної академії.

У 1865–1871 рр. працював в НУ на посаді професора ботаніки. Вперше став використовувати на практичних заняттях мікроскоп. Один з засновників та голова Товариства природознавців, Севастопольської біологічної станції. Член Одеського товариства сільського господарства. Смерть Л. С. Ценковського була відзначена в Одесі екстреним засіданням Товариства природознавців, присвяченим його пам'яті, де пролунали доповіді В. В. Зеленського, Л. А. Рішаві, Г. Л. Скадовського, І. В. Карвацького. В Одесі було видано біографічний нарис Л. С. Ценковського авторства доцента НУ П. М. Бучинського.

ВІРХОВ РУДОЛЬФ
(Rudolf Ludwig Karl Virchow)

1821–1902

*Обраний почесним членом за пропозицією професора
І. І. Мечникова 17 вересня 1881 р. з нагоди його візиту до Одеси*

Народився на території сучасної Польщі у родині робітника. Випускник Берлінського медичного інституту (1843). У 1846 р. заснував журнал «Архів патанатомії, фізіології і клінічної медицини», що набув міжнародного значення у питаннях теоретичної медицини. Член Пруського ландтагу та германського рейхстагу (1880–1893). Професор Вюрцбурзького (1848–1855) та Берлінського (1856–1902) університетів. Був ректором Берлінського університету. Професор патологічної анатомії, загальної патології та терапії і директор заснованого ним Патологічного інституту Берлінського університету. Створив при інституті найбільший у світі музей патологічних препаратів. Засновник Німецького антропологічного товариства та Берлінського товариства антропології, етнології та праїсторії.

Опублікував близько тисячі праць, головним чином з патогенезу загальнопатологічних процесів і характеристики патоло-

гічних змін при різних захворюваннях. Систематизував свої дослідження основних патологічних процесів з погляду целюлярної патології у книзі «Целюлярна патологія як вчення, що ґрунтується на фізіологічній та патологічній гістології», що була перекладена майже на усі мови світу. Запропонував нову термінологію, що стала загальновизнаною. Використовуючи нові досягнення в мікроскопічній та лабораторній техніці, провів велику роботу з опису, класифікації та термінологічного визначення патологічних змін при гострих захворюваннях. Під впливом Р. Вірхова зріс авторитет патологоанатомічної науки в медицині. При великих лікарнях у всіх країнах почали організовувати прозекторії, патологоанатоми стали свого роду контролерами роботи клініцистів. Загальновизнаним став девіз, яким охоче почали прикрашати лекційні зали: «*Mortui docent vivura* (Мертві навчають живих)». Працював також у галузі антропології, етнографії, археології, активно займався питанням громадської медицини. Брав участь у розкопках Г. Шлімана Трої та Єгипту. Засновник у Берліні «Германського музею одягу та домашнього начиння». Запровадив поняття «археологічна культура». Член-кореспондент Паризької АН. Почесний член Лондонського медичного товариства. Почесний громадянин Берліну. У Берліні його іменем названо вулицю. Європейська Академія природничих наук виготовила медаль на честь Р. Вірхова. Почесний член усіх тогочасних університетів Російської імперії та низки наукових товариств при них.

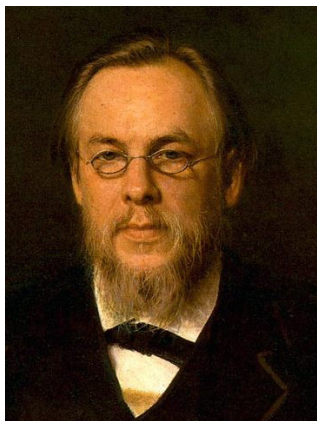
Важливою подією культурного життя Одеси був одноденний візит до міста Р. Вірхова у 1881 р. по дорозі з археологічного з'їзду, що відбувся у Тбілісі. В одеському порту німецького науковця зустріла делегація від німецької громади міста, медичного товариства. Р. Вірхова вітали І. І. Мечников, О. О. Вериго, П. А. Спіро, студенти. У готелі «Лондонський» О. О. Вериго та І. І. Мечников вручили вченому диплом почесного члена НУ. Годину тривав візит Р. Вірхова на фізико-математичний факультет НУ, де він оглянув колекцію черепів, хімічну лабораторію. Потім вчений відвідав психічно хворого, оглянув музей ОТІС, міську лікарню. У «Північному» готелі відбувся обід на честь науковця, де йому було вручено диплом почесного члена Одеського медичного

товариства. Під час прощання на вокзалі Р. Вірхов у буфеті підняв келихи зі студентами, які під спів «Гаудеамуса» підхопили його на руки. Під час навчання в Німеччині у 1866–1868 рр. одеський лікар М. В. Скліфосовський спілкувався з Р. Вірховим, працював в Інституті патології. У 1890 р. в Одесі доктор медицини Яків Гофман видав переклад на російську мову промови Р. Вірхова під час відкриття X міжнародного медичного конгресу. Восени 1901 р. Одеса приєдналася до всесвітнього вшанування 80-річчя Р. Вірхова. 21 вересня 1901 р. обраний почесним членом ОТІС. 30 вересня у залі міської думи відбулося урочисте засідання Одеського лікарського товариства за присутності усіх перших осіб міста, міського голови П. О. Зеленого. У промові приват-доцент Я. Ю. Бардах, зокрема, наголосив, що вчення Р. Вірхова перебуває у тісному зв'язку з вченням І. І. Мечникова про фагоцитоз. Лікар М. С. Мільман, який навчався у Берлінському університеті під керівництвом Р. Вірхова, поділився спогадами про нього як педагога. Під час урочистостей у Берліні адреси ювіляру вручили делегат Одеського лікарського товариства І. М. Оршанський та ректор Ф. М. Шведов. У «Записках» ОТІС було опубліковано некролог авторства професора О. І. Маркевича, в якому він згадав про свою бесіду з Р. Вірховим під час X Ризького археологічного з'їзду та позитивні враження від його доповіді. На смерть Р. Вірхова відгукнувся статтею про його громадську діяльність у львівському «Літературно-науковому віснику» один з провідників українського національного руху в Одесі С. П. Шелухин. У сучасний період професор Одеського медичного університету В. М. Соколов нагороджений медаллю Р. Вірхова.

БОТКІН СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

1832–1889

Обраний почесним членом 22 квітня 1882 р. за пропозицією професора І. І. Мечникова та доцента П. А. Спіро з нагоди 25-річчя служби

Народився у Москві в родині купців. Випускник медичного факультету Московського університету (1855). Разом з санітарним загоном М. І. Пирогова брав участь у Кримській війні як ординатор Сімферопольського військового шпиталю. У 1856–1860 рр. студіював у Західній Європі. Після захисту у 1860 р. у СПб медико-хірургічній академії докторської дисертації обраний професором кафедри академічної терапевтичної клініки. Першим в Росії створив при своїй клініці експериментальну лабораторію, досліджував фізіологічну і фармакологічну дію лікарських речовин. Вивчав питання фізіології і патології організму, штучно відтворював на тваринах різні патологічні процеси з метою розкрити їх закономірності. Дослідження лабораторії Боткіна поклали початок експериментальній фармакології, терапії і патології в російській медицині. У 1861 р. відкрив при своїй клініці першу в історії клінічного лікування хворих безкоштовну амбулаторію. У

1872 р. у СПб сприяв відкриттю жіночих лікарських курсів – першої в світі вищої медичної школи для жінок.

Першим висловив думку про специфічність будови білка в різних органах; вказав, що катаральна жовтяниця відноситься до інфекційних захворювань («хвороба Боткіна»), розробив діагностику і клініку опущеної і «блукаючої» нирки. Видавав «Архив клиники внутренних болезней» (1869–1889) та «Еженедельную клиническую газету» (1881–1889). За 28 років співробітники клініки С. П. Боткіна написали 400 наукових праць, захистили 87 докторських дисертацій. Із 106 учнів 45 очолили кафедри у різних навчальних закладах. У 1877 р. під час російсько-турецької війни близько семи місяців провів на балканському фронті як лейб-медик Олександра II. У 1878 р. був обраний головою Товариства російських лікарів в пам'ять М. І. Пирогова і залишався на цій посаді до кінця життя. Засновник безкоштовної лікарні у 1880 р. (Боткінська). Гласний СПб міської думи і заступник голови думської комісії громадського здоров'я (1881–1889), поклав початок організації санітарної справи, ввів інститут санітарних лікарів, поклав початок безкоштовної допомоги на дому, створив інститут шкільно-санітарних лікарів. Голова урядової комісії з розробки заходів щодо поліпшення санітарного стану країни і зниження смертності. Академік СПбАН. Кавалер орденів Св. Олександра Невського, Білого орла, Св. Володимира, Св. Анни, Св. Станіслава. Почесний член Харківського, Московського, Казанського університетів, 35 російських та 9 іноземних медичних товариств. У 1898 р. вулиця у СПб була названа іменем Боткіна. У радянський період вулиці імені Боткіна з'явилися у Києві, Львові, Харкові та багатьох інших містах.

Почесний член одеського Бальнеологічного товариства. З Одесою пов'язана одна з хрестоматійних легенд про С. П. Боткіна: мовляв, він порекомендував важко хворому купцю пішки здолати дорогу від Петербурга до Одеси. Коли той це зробив, то зцілювся. Учнями С. П. Боткіна були професори медицини НУ С. В. Левашов, П. О. Вальтер, О. В. Богданов, М. Г. Ушинський. У радянський період Одеса була одним з центрів дослідження хвороби Боткіна. Зокрема, у 1970 р. в Одесі було проведено спеціальний симпозіум, матеріали якого були видані у Москві.

ГРОТ ЯКІВ КАРЛОВИЧ

1812–1893

Обраний почесним членом 7 жовтня 1882 р. за пропозицією історико-філологічного факультету з нагоди 50-річчя

Народився у СПб у родині чиновника міністерства фінансів. Випускник Царскосельського ліцею (1832). Професор Гельсінгфорського університету (1841–1852). професор Царскосельського Александрівського ліцею (1853–1862). Доктор російської словесності. У 1862–1893 рр. працював у системі СПбАН: академік, голова відділення російської мови та словесності (1884–1893), віце-президент (1889–1893). Автор праць з історії скандинавських народів, теорії та історії російської літератури. Здійснив науково-критичні видання творів поетів Г. Р. Державіна, І. І. Хемніцера. Сформулював основні принципи правопису, фонетичний та історико-етимологічний, а також запропонував норми російської орфографії, висловив важливі зауваження про морфологічну роль російського наголосу. Автор низки перекладів з західноєвропейських мов. Член-кореспондент Російського історичного товариства. Член Упсальського наукового товариства, Готенбурзького товариства наук та словесності. Почесний член товариств: Люби-

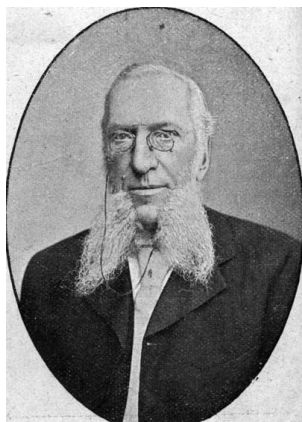
телів російської словесності, Любителів давньої писемності, Любителів природознавства, антропології та етнографії, Російського археологічного, Слов'янського благодійного, Чеського національного музею, Хорватського археологічного, Югослов'янської АН, Лундського, Московського, СПб, Казанського, Св. Володимира університетів.

У 1866 р. Я. К. Грот надіслав лист професорові НУ, академіку СПбАН П. С. Білярському, в якому повідомляв про академічні справи та закликав до подальшого співробітництва. Праці Я. К. Грота широко використовував у своїх дослідженнях професор НУ О. І. Кірпічніков. У 1890 р. О. І. Кірпічніков отримав золоту пушкінську медаль за рецензування праці, що була представлена на чергову Пушкінську премію СПбАН, що присуджувала комісія на чолі з Я. К. Гротом. В Одесі видавалися посібники для гімназій, упорядники яких базувалися на праці про російський правопис Я. К. Грота. З приводу вшанування 100-ліття з дня народження Я. К. Грота професор М. Г. Попруженко опублікував у газеті «Одесский листок» статтю, в якій високо оцінив постать вченого. Я. К. Грот один з перших висвітлив тему «Пушкін в Одесі».

ЛАМАНСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

1833–1914

*Обраний почесним членом 17 березня 1883 р. за пропозицією
Ф. І. Успенського з нагоди 25-річчя річчя діяльності*

Народився у СПб у родині державного діяча, сенатора. Випускник історико-філологічного факультету СПб університету (1854). Учень І. І. Срезневського. Доктор слов'янської філології. Доцент та професор кафедри слов'янської філології СПб університету (1865–1888). Декан історико-філологічного факультету (1883–1885). Викладав також у СПб духовній академії та Академії генштабу. Голова етнографічного відділу Російського географічного товариства, Слов'янського благодійного комітету, Історико-філологічного товариства при СПб університеті. Редактор часопису «Живая старина» (1890–1912). Академік СПбАН. Лауреат Демідовської премії АН. Дослідження відрізняє історіософічність, тому факти були вторинними, зумовленими панславістськими суспільно-політичними поглядами автора. Проте більш фактографічними були дослідження біографії М. В. Ломоносова. Демократичне ставився до розвитку української культури, що сприяло становленню українознавства у системі СПбАН.

У «Статтях зі слов'янознавства» за його редакцією українською мовою були надруковані знакові статті М. С. Грушевського та І. Я. Франка. Автор 410 праць. З наукової школи професора вийшло не менше 30 осіб: Ф. Ф. Зігель, А. С. Буділович, К. Я. Грот, Т. Д. Флоринський, В. Е. Регель, М. В. Ястребов та ін. Почесний член Московського, Харківського, Св. Володимира університетів.

Член ОТІС. Почесний член СБТ КМ. У 1884 р. взяв участь у VI археологічному з'їзді, що відбувся в Одесі. 21 серпня був почесним головою секції пам'ятників юридичних та суспільного побуту. В Одесі тривалий час викладав учень В. І. Ламанського Ф. І. Успенський. У збірці статей учнів В. І. Ламанського до 25-річчя його професійної діяльності у 1883 р. була опублікована стаття Ф. І. Успенського «Значення візантійської та південнослов'янської прониї». У представленні В. І. Ламанського в почесні члени Ф. І. Успенський наголосив на тому, що пропонує його по-стать передусім як видатного педагога, засновника наукової школи, до якої відніс і себе. Великий вплив концепції В. І. Ламанського справили на професора О. О. Кочубинського. За позитивним відгуком В. І. Ламанського у 1899 р. О. О. Кочубинський отримав Уваровську премію СПбАН за працю «Граф Остерман та розподіл Туреччини». У 1908 р. у збірці на честь 50-річчя професійної діяльності В. І. Ламанського статтю про діяльність старця Артемія надрукував професор С. Г. Вілінський. Смерть В. І. Ламанського у середовищі істориків НУ була відзначена двома некрологами авторства професорів М. Г. Попруженка та І. А. Линниченка. Якщо перший з авторів підносив слов'янофільське, антинімецьке, спрямування діяльності В. І. Ламанського у мілітаристському дусі часів Великої війни, то І. А. Линниченко значно більш скептично оцінив слов'янофільські переконання покійного.

МІКЛОШИЧ ФРАНЦ
(Franz Xaver Ritter von Miklosich)

Обраний почесним членом 6 жовтня 1883 р. за пропозицією професора О. О. Кочубинського до 70-річчя з дня народження

Народився на території сучасної Словенії. Випускник Грацького університету. Доктор філософії, професор слов'янської філології Віденського університету (1850–1886). Автор близько 200 праць, якими заклав основи наукової славістики. Засновник порівняльно-історичного вивчення граматики слов'янських мов. Уклав «Етимологічний словник слов'янських мов». Одним з перших мовознавців обстоював самобутність української мови. Допомігав у виданні українсько-німецького словника Є. Желехівського у 2 томах (1885–1886). Безпосередніми учнями у Віденському університеті були С. Смаль-Стоцький, О. Калужняцький, Є. Козак, М. Осадца. Інтереси виходили поза межі славістики. Студіював албанську, новогрецьку, циганську мови. Член Віденської, Болгарської, Угорської, Сербської, Пруської АН, Академії надписів Франції. Почесний член СПбАН, СПб, Московського, Казанського, Св. Володимира, Харківського університетів. Кавалер орденів Прусії «За заслуги», Св. Анни, Св. Станіслава, премії Вольнея.

Дійсний член ОТІС. Серед одеських професорів широко використовували доробок Ф. Міклошича В. І. Григорович, Б. М. Ляпунов, О. О. Кочубинський. В. І. Григорович давав у лекціях художній образ Ф. Міклошича. О. О. Кочубинський вважав, що «славісти можуть підмінити той чи інший камінчик, перефарбувати ту чи іншу частину у будівлі, що зведена працею Міклошича, але не розхитати її, бо вона зведена не на піску вільних домислів, а на твердому ґрунті глибокого та багатогранного знання». 19 січня 1884 р. Ф. Міклошич надіслав в НУ латиномовну відповідь. 8 березня 1884 р. НУ прийняв у свій мінц-кабінет при музеї вистончених мистецтв срібну медаль, викарбувану у Відні на честь 70-річчя науковця та спеціально надіслану в НУ.

ІСИДОР
(НІКОЛЬСЬКИЙ ЯКІВ СЕРГІЙОВИЧ)

1799–1892

*Обраний почесним членом 1 листопада 1884 р. за пропозицією
ректора на честь 50-річчя пастирського служіння*

Народився на території сучасної Московської області РФ у родині диякона. Викладав богослов'я у СПб духовній академії (1825–1829). У 1829–1833 рр. настоятель Мценського монастиря та ректор Орловської семінарії. У 1833–1837 рр. служив у Московській єпархії. У 1837–1840 рр. очолював Полоцьку та Віленську єпархії, з 1840 р. Могильовську єпархію. У 1844–1858 рр. – екзарх Грузії, У 1856 – на початку 1858 рр. – митрополит. У 1858–1860 рр. – митрополит київський і галицький. Першим запровадив церковно-народні школи. З 1860 і до 1892 рр. – митрополит Новгородський, СПб та Фінляндський. За час його служіння здійснено синодальний переклад Біблії російською мовою. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Володимира, Св. Александра Невського, Св. Андрія Первозванного, грецького ордена Спасителя, чорногорського князя Даниїла. Член Російського археологічного товариства. Почесний член Копенгагенського товариства північ-

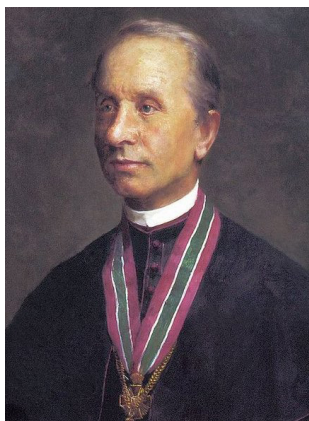
них старожитностей, СПбАН по відділенню російської словесності, СПб, Московського університетів, СПб медико-хірургічної академії, Палестинського православного товариства, Російського географічного товариства.

Листувався з Херсонським архієпископом Інокентієм. Під час ювілейних урочистостей отримав листи з Одеси від архієпископа Херсонського Никанора, протоієрея Пефані – від грецької громади міста.

РАЧКИЙ ФРАНЬО
(Franjo Rački)

1828–1894

Обраний почесним членом 1 листопада 1884 р. за пропозицією ректора С. П. Ярошенка з нагоди відкриття відділення мистецтв Хорватської АН, що означало завершення процесу її інституційного становлення

Народився у Хорватії. Випускник Віденського університету (1852). Доктор богослов'я. Католицький священик, абат. Президент Загребської академії наук та мистецтв. У 1857–1860 рр. працював у Римі. Студіював у Німецькому археологічному інституті палеографію та дипломатику. Голова Хорватської народної партії та депутат парламенту. Сприяв заснуванню Загребської АН, яку очолював у 1866–1886 рр. У 1866–1866 рр. видавав перший хорватський науковий часопис «Книжевник». Співробітничав з сербськими вченими. Дослідник історії Хорватії, головним чином раннього середньовіччя, історії богомільства, хорватського державного права, доби Кирила та Мефодія, видавець історичних джерел. Автор нарисів про російських письменників та митців. Член Сербської Академії наук та мистецтв, Член-кореспондент СПбАН, почесний член Московського та СПб університетів.

Дійсний член ОТІС. Почесний член СБТ КМ. У 1880 р., на прохання Ф. Рачкого, О. О. Кочубинський виступив у пресі з закликом підтримати Загребську АН та хорватський народ, що сильно постраждали від землетрусу. Взяв участь у VI археологічному з'їзді в Одесі у 1884 р. від Хорватського археологічного товариства. 17 серпня відкрив засідання відділення юридичних та суспільних пам'яток вітальною промовою в якості почесного голови. Член ОТІС. Професор М. Г. Попруженко опублікував у «Записках» ОТІС некролог, в якому зазначив, що праці Ф. Рачкого зігріті щирою любов'ю до усього слов'янства, адже він ніколи не був вузьким хорватським патріотом, але переймався з приводу бід усіх слов'ян, опікуючись про подолання столітнього розбрату між ними.

ЛЮБИЧ СИМЕОН (Šime Ljubić)

1822–1896

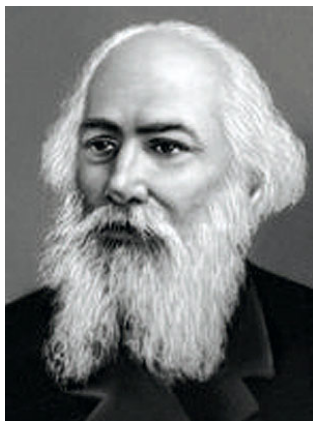
Обраний почесним членом 1 листопада 1884 р. за пропозицією ректора С. П. Ярошенка з нагоди відкриття відділення мистецтв Хорватської АН, що означало завершення процесу її інституційного становлення

Народився у Хорватії. Випускник Віденського університету. Католицький священик. Директор археологічних музеїв у Спліті та Загребі. Засновник Хорватського археологічного товариства та редактор його «Бюлетеню». Автор праць з античної нумізматики. Збирав матеріали для Національного музею, опублікував середньовічні статуї міст Будви, Скрадина та Хвара, документи про відносини між Дубровником та Венецією. Книга «Опис південнослов'янських монет» 1875 р. підбивала підсумок розвитку нумізматики південних слов'ян за попередні 50 років. Зібрав та систематизував 214 болгарських монет. Видав біографічний словник видатних діячів Далмації. Почесний член Сербської Академії наук та мистецтв.

Дійсний член ОТІС. Почесний член СБТ КМ. Брав участь у VI археологічному з'їзді у 1884 р. в Одесі разом з Ф. Рачки від Хорватського археологічного товариства.

БЕКЕТОВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

1827–1911

Обраний почесним членом 16 травня 1885 р. за пропозицією професорів О. А. Веріго, М. О. Умова, В. М. Петріашвілі, Ю. Ф. Клименка. 1 березня 1904 р. вдруге обраний почесним членом за пропозицією професорів Ю. Ф. Клименка, В. М. Петріашвілі, П. Г. Мелікішвілі, С. М. Танатара, П. І. Петренка-Критченка з нагоди 30-річчя діяльності

Народився на території сучасної Пензенської області РФ в родині морського офіцера. Випускник природничого відділення Казанського університету (1848). Доктор хімії. У 1859–1887 рр. професор кафедри хімії Харківського університету та фізико-хімічного відділення. Започаткував перший у світі курс лекцій з фізичної хімії у 1865 р. Співробітник хімічної лабораторії СПБАН (1887–1911). Професор хімії СПб вищих жіночих курсів (1887–1902). Учасник першого міжнародного хімічного конгресу у Німеччині у 1860 р. Засновник Товариства для допомоги нужденним студентам Харківського університету, Харківської публічної бібліотеки, Харківського товариства поширення в народі грамотності, Харківського фармацевтичного товариства. Член

СПб АН. Президент Російського фізико-хімічного товариства. Член Паризького хімічного товариства. Досліджував залежність напрямків хімічних реакцій від стану реагентів та зовнішніх умов, хімічну спорідненість, вплив концентрації реагентів на напрям хімічної реакції. Відкрив витіснення металів з розчинів їх солей воднем і показав, що хімічна дія газів залежить від тиску, встановив можливість протікання реакції в двох напрямках і дав точне визначення стану рівноваги. За допомогою алюмінію здійснив відновлення деяких металів з їх оксидів при високих температурах, створивши основи методу, що пізніше увійшов у практику під назвою алюмінотермії і тепер широко використовується в металургії. На думку вченого, між наукою та релігією не має протистояння, адже обидві прагнуть покращити людство. Саму ж науку він не вважав замкнутою галуззю, а закликав до служіння суспільному прогресу. Лауреат Ломоносовської премії СПб АН 1879 р. Почесний член Харківського, Св. Володимира, Казанського, Московського університетів, Російського фізико-хімічного товариства при СПб університеті.

Почесний член одеського товариства природознавців при НУ. На смерть вченого відгукнувся некрологом професор С. М. Танатар, в якому зазначив: «дивовижна простота у спілкуванні, безмежна доброта і сердечність, прямота і природність Миколи Миколайовича заворожували кожного, хто знав його».

ПАВЛОВСЬКИЙ МИХАЙЛО КАРПОВИЧ

1810–1898

Обраний почесним членом 20 грудня 1885 р. з нагоди 50-річчя священства за пропозицією професора О. М. Кудрявцева

Народився у Єлисаветграді (сучасний Кропивницький) у родині протоієрея. Випускник Київської духовної академії (1833). Протоієрей. У 1833–1873 рр. викладав Закон Божий у Рішельєвському ліцеї, повітовому училищі, гімназії, Інституті шляхетних дівчат, міському дівочому училищі. Настоятель церкви Св. Александра Невського при Рішельєвському ліцеї та НУ. Заслужений професор НУ. Професор кафедри богослов'я НУ (1865–1873). цензор «Херсонских епархиальных ведомостей» (1859–1889). Подарував бібліотеці НУ 450 книг з богословської тематики. Донька М.К. Павловського після його смерті заповіла 1/6 частину свого майна (6 800 руб.) НУ в якості недоторканого капіталу імені батька. Гроші зберігалися в Одеській конторі Держбанку, на відсотки з них виплачувалася щомісячна стипендія для кращих православних студентів імені М. К. Павловського. Почесний член Опікунства про нужденних студентів НУ. Нагороджений орденом Св. Анни, Св. Володимира.

МІЛЛЕР ОРЕСТ ФЕДОРОВИЧ

1833–1889

*Обраний почесним членом 20 грудня 1885 р. за пропозицією
Ф. І. Успенського, О. І. Кіпрічнікова, І. С. Некрасова,
М. І. Грота, Л. Ф. Воеводського з нагоди 25-річчя діяльності*

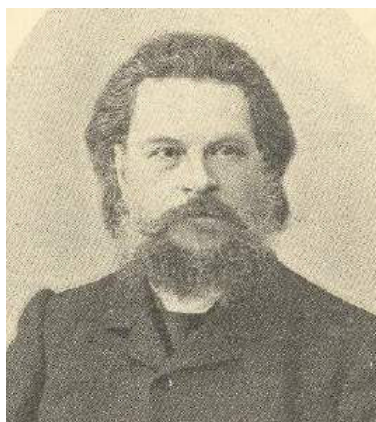
Народився на території сучасної Естонії в родині чиновника та баронеси. Випускник історико-філологічного факультету СПб університету (1855). Доктор російської філології за дисертацію «Ілля Муромець та богатирство Київське». Професор кафедри російської мови та словесності СПб університету (1871–1887). Засновник Товариства допомоги нужденним студентам. Представник міфологічної школи у дослідженні фольклору, культури загалом. Дослідник нової історії російської літератури. Провів порівняльний аналіз билин та українських дум. Автор підручника та хрестоматії з історії російської літератури, що мали значення і для вивчення української літератури. Один з перших дослідників творчості Ф. М. Достоевського. Дотримувався слов'янофільської історіософії. Заступник голови СПб Слов'янського благодійного товариства.

Почесний член СБТ КМ. Високо оцінив дослідження одеського історика, професора І. С. Некрасова. Святкування 4 січня 1886 р. у Москві 25-річчя праці О. Ф. Міллера відвідав О. О. Кочубинський. Група професорів (Ф. І. Успенський, Л. Ф. Воєводський, М. Я. Грот, О. І. Кірпічніков, О. І. Маркевич, В. О. Яковлев) та колишні студенти Стрельський, Воскресенський та Нікольський надіслали телеграму: «Вдячні учні та шанувальники ваші з Одеси згадують нині слова ваші про народність у російській літературі та сердечно вітають з ювілеєм наукової та літературної діяльності того, хто вчив їх любити сидня Іллю Муромця».

БОРОДІН ІВАН ПАРФЕНТІЙОВИЧ

1847–1930

Обраний почесним доктором ботаніки 29 листопада 1886 р. за пропозицією професора Л. А. Рішаві

Народився у Новгороді (сучасна РФ) у родині військового. Випускник року природничого відділення фізико-математичного факультету СПб університету (1869). Професор кафедри ботаніки та дендрології у СПб лісовому інституті (1869–1904), СПб медико-хірургічній академії (1878–1880), СПб університеті (1887–1893), Вищих жіночих курсів. Автор підручників з ботаніки. Завідувач Бюро прикладної ботаніки (1899–1904), що відповідало на запити і рецензувало праці по рослинництву. Директор Ботанічного музею СПБАН. Магістр ботаніки за дисертацію «Фізіологічні дослідження над диханням листових пагонів» (1876). Ординарний академік фізико-математичного відділення СПБАН, АН СРСР, віце-президент Російської АН (1917–1919). Директор Петроградського ботанічного саду (1917–1919). Редактор відділу ботаніки «Трудов» Товариства дослідників природи при СПб університеті (1881–1904). Редактор «Матеріалів для вивчення

природних продуктивних сил Росії» комісії з вивчення природних продуктивних сил Росії при СПбАН. Заступник голови постійної природоохоронної комісії при Російському географічному товаристві. Президент Російського ботанічного товариства та редактор його журналу (1916–1930). Учасник з'їзду ботаніків у Флоренції у 1874 р., урочистостей у Швеції з нагоди двохсотріччя з дня народження К. Ліннея (1907), першої природоохоронної міжнародної конференції у Берні (1913). Обстоював необхідність збереження природи, створення природозаповідних зон. Відкрив процес кристалізації хлорофілу, що мало велике значення у вивченні цієї речовини, започаткував вивчення флавоноїдів у Росії.

В НУ викладав учень І. П. Бородіна А. О. Сапегін. У 1870- х рр. доцент Л. А. Рішаві полемізував з І. П. Бородіним щодо ботанічних досліджень. Підтримував контакти з випускником НУ М. М. Альбовим, професором В. А. Ротертом. Професори Б. Б. Гриневецький та доцент Г. А. Боровиков увійшли до числа засновників Російського ботанічного товариства. У 1927 р. в «Ювілейному збірнику на честь І. П. Бородіна», що був виданий у Ленінграді, була опублікована стаття одеського професора А. О. Сапегіна «До цитології міжрізновидносних помісей».

КОКШАРОВ МИКОЛА ІВАНОВИЧ

1818–1892

*Обраний почесним членом 30 травня 1887 р. за пропозицією
фізико-математичного факультету
з нагоди 50-річчя діяльності*

Народився на території сучасного Казахстану в родині гірничого інженера. Випускник Інституту корпусу гірничих інженерів у СПб (1840). Набував досвід під час подорожі на Урал та за кордоном. У 1846–1881 рр. викладав у своїй альма-матер, а також СПб університеті, Гірничому інституті, Інституті інженерів шляхів сполучення, Землеробському інституті, Костянтинівському училищі, Пажеському корпусі мінералогію, геологію, фізичну географію. Директор Гірничого інституту (1872–1881). Директор та почесний член Російського мінералогічного товариства. Автор близько 150 наукових праць, зокрема, фундаментальної 11-томної праці «Матеріали для мінералогії Росії», в якій описав понад 400 мінералів. Кавалер орденів Св. Володимира, Св. Александра Невського, Білого Орла, Св. Анни, Св. Станіслава, золотих медалей на Всесвітній виставці у Філадельфії та Єкатеринбурзької Сибірсько-Уральській науково-промисловій виставці. Лауреат Демидовської премії СПбАН. Член 8 іноземних академій та 11 това-

риств, 19 товариств Російської імперії. Член СПбАН та директор Мінералогічного музею при ній. Почесний член СПб, Московського, Св. Володимира, Казанського, Харківського університетів. Почесний член Берлінської, Копенгагенської, Нью-Йоркської, Паризької, Туринської АН. На честь геолога названий мінерал «кокшаровіт».

Почесний член Товариства природознавців в Одесі. Смерть геолога була відзначена некрологом, що прочитав на засідання природознавців та надрукував в його «Записках» професор НУ Р. О. Прендель. Зокрема, він зазначив, що жодна держава у світі не може похвалитися подібним виданням, в якому були б так повно описані мінерали країни, як «Матеріали» М. І. Кокшарова.

БУСЛАЄВ ФЕДІР ІВАНОВИЧ

1818–1897

Обраний почесним членом 23 серпня 1888 р. за пропозицією професора, декана історико-філологічного факультету, І. С. Некрасова з нагоди 50-річчя діяльності

Народився на території сучасної Пензенської області РФ. Випускник словесного відділення філософського факультету Московського університету (1838). Професор кафедри російської словесності Московського університету (1847–1881). Доктор теорії та історії мистецтв. Академік СПБАН. Голова Товариства любителів російської словесності (1874–1877). Автор численних досліджень про російський та український фольклор, літературу та мистецтво, іконописання. Реконструював міфи, вбачаючи в них глибинні витoki народної творчості. Виявив та видав низку пам'яток письменства. Член Французького лінгвістичного товариства. Почесний член Московського, СПб, Св. Володимира, Казанського університетів, товариств: СПб та Московського археологічних, Московського етнографії, Казанського історії та археології, Історико-філологічного при Харківському університеті. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Станіслава, Св. Володимира.

Почесний член СБТ КМ. В НУ викладали учні Ф. І. Буслаєва І. С. Некрасов, Н. П. Кондаков, О. І. Кірпічніков. Аналітиками творчості та його послідовниками були випускники НУ, професори Д. В. Айналов та Є. К. Редін. Одну з праць Ф. І. Буслаєва рецензував Н. П. Кондаков у 1884 р. Після смерті вчителя, О. І. Кірпічніков опублікував три статті про Ф. І. Буслаєва, в яких називав його ідеальним професором, відзначив його великий внесок у заснування предмету всесвітньої літератури в Росії.

**МАКСИМІЛАН РОМАНОВСЬКИЙ,
герцог ЛЕЙХТЕНБЕРЗЬКИЙ**

1843–1890

*Обраний почесним членом 14 квітня 1890 р. за пропозицією
фізико-математичного факультету з нагоди 25-річчя його
перебування на посаді президента Імператорського
мінералогічного товариства*

Народився у Петергофі. Онук імператора Миколи I. Генерал від кавалерії. Учасник війни між Російською та Османською імперіями 1877–1878 рр. Президент Російського мінералогічного товариства (1865–1891). Почесний президент Російського технічного товариства. Почесний член СПбАН, Московського, Св. Володимира університетів. Цікавився мінералогією, зібрав цінну колекцію мінералів. Був автором кількох статей у «Записках Мінералогічного товариства». Проводив ґрунтовні хіміко-кристалографічні дослідження лейхтенбергіта, кочубейта, брукіта. За його ініціативою і на отримані ним кошти, це товариство з метою складання детальної геологічної карти Росії здійснило низку геологічних експедицій, результати яких друкувалися в журналі «Матеріали для геології Росії». У 1866–1867 рр. разом з М. І. Кокшаровим

та М. М. Зініним здійснив подорож центральними губерніями Росії та на Урал. Під головуванням Романовського була утворена Комісія для розгляду питання про знищення відкupu нафти на Кавказі. Вироблені нею правила про нафтове виробництво були затверджені у 1872 р. Кавалер орденів Св. Андрія Первозванного, Св. Александра Невського, Білого Орла, Св. Анни, Св. Станіслава, Св. Георгія, французького Почесного легіону, італійського Св. Маврікія та Лазаря, португальського Вежі та Меча, болгарського Св. Александра.

БИЧКОВ ОПАНАС ФЕДОРОВИЧ

1818–1899

Обраний почесним членом 5 жовтня 1890 р. за пропозицією професора О. О. Кочубинського з нагоди 50-річчя діяльності

Народився у Фінляндії в родині офіцера. Випускник Московського університету (1840). У 1844 р. призначений хранителем Відділення рукописів і церковнослов'янських стародруків Публічної бібліотеки у СПб, в якій поставив собі за мету скласти найповніше зібрання російських книг. Був однією з ключових осіб у діяльності Археографічної комісії (у 1854–1873 рр. – головний редактор видання «Летописи», у 1865–1873 рр. – управитель канцелярії, 1891–1899 рр. – голова). За редакцією О. Ф. Бичкова видано 6 томів «Повного зібрання давньоруських літописів», покажчик особистих імен на літери А-К. У 1882–1899 рр. директор Публічної бібліотеки у СПб. Академік СПбАН, голова відділення російської мови та словесності (1893–1899). Здійснив видання комплексу документів про діяльність імператора Петра І. Член Ради при МНО, член Державної Ради. Член Російського археологічного та Російського історичного товариств, Копенгагенського північних антиктварів, Шведського археологічного, Історичного

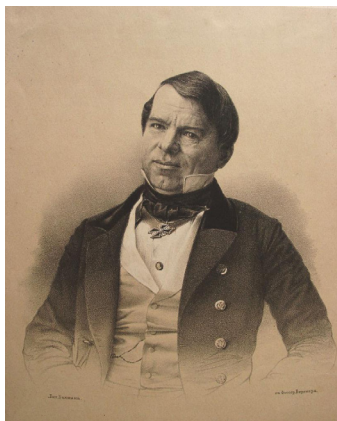
Великобританії, Елінського філологічного у Стамбулі. Почесний член усіх університетів та духовних академій Російської імперії. Кавалер орденів Св. Володимира, Св. Анни, Станіслава.

Почесний член ОТІС. Контактуював з усіма істориками-славістами НУ. Взяв участь у роботі VI археологічного з'їзду в Одесі у 1884 р. Зробив великий внесок у поповнення фондів університетської бібліотеки рукописами та стародруками. У жовтні 1890 р. ІФТНУ привітало вченого з 50-річчям наукової діяльності.

РЕДКІН ПЕТРО ГРИГОРОВИЧ

1808–1891

*Обраний почесним членом 5 жовтня 1890 р. за пропозицією
юридичного факультету з нагоди 60-річчя наукової
та державної діяльності*

Народився у місті Ромни (сучасна Сумська область) у родині дворянина. Ідентифікував себе як малороса, приписуючи собі природну народну рису – впертість. Випускник професорського інституту Дерптського університету (1830). Доктор права. Стажувався у Берліні, де слухав лекції видатного правознавця Ф. Савін'ї. Професор Московського та СПб університетів, ректор СПб університету (1873–1876). У 1859 р. організував перше у Росії Педагогічне товариство, яке очолював впродовж 15 років. У 1871 р. за його ініціативи було засноване Фребелівське товариство. Редактор часописів «Юридичні записки», «Бібліотека для виховання», «Нова бібліотека для виховання». Член Державної Ради. Розробив концепцію Кримінального уложення в Росії, обґрунтував необхідність «ясності, точності й повноти» визначення кожного виду злочину, чіткого формулювання видів покарань і порядку їх виконання. Автор концепції трьох способів викла-

дання науки права: генетичного, діалектичного, органічного. Серед педагогічних ідей, що висловлював вчений були: корисність відвідування вчителями уроків один одного, гуманне поводження вчителя з учнями, постійна самоосвіта вчителів. Кавалер орденів Св. Станіслава, Св. Анни, Св. Володимира, Білого Орла, Св. Володимира, золотої медалі Петербурзького товариства грамотності (1881). Почесний член СПбАН.

З нагоди ювілею колишній студент П. Г. Редкіна у СПб університеті, одеський юрист, М. В. Шимановський виступив на засіданні Одеського юридичного товариства з доповіддю про вчителя, в якій високо оцінив його заслуги. В своїх лекціях високо оцінював працю доцента НУ О. Ф. Базінера про епікуреїзм та навів цитати з його книги на 8 сторінках.

ГЕЛЬМГОЛЬЦ ГЕРМАН
(Hermann Ludwig Ferdinand von Helmholtz)

1821–1894

Обраний почесним членом 10 травня 1891 р. за пропозицією професорів М. О. Умова та О. В. Косовського

Народився у Потсдамі (сучасна східна Німеччина) в родині вчителя. Випускник медико-хірургічного інституту Берлінського університету (1842). Викладав анатомію у Берлінській академії, анатомію та фізіологію у Бонні, фізіологію у Гейдельберзі. Професор фізики Берлінського університету (1871–1894). Член Пруської АН, Іноземний член СПБАН. Дотримуючись ідеї єдності природи, математично обґрунтував закон збереження енергії і положення про те, що живий організм є фізико-хімічним середовищем, у якому зазначений закон точно виконується. Впроваджуючи фізичні методи в нервово-м'язову фізіологію, виміряв швидкість поширення збудження в нервовому волокні. Роботи в галузі фізіології органів чуття розкрили причинну залежність відчуттів від впливу зовнішніх подразників на органи чуття. У роботах з фізіологічної оптики приділив велику увагу механізму сприймання просторових відносин. Висунув на перший план роль м'язових

рухів і відчуттів у формуванні просторового образу і запропонував гіпотезу «несвідомих умовиводів», за якою сприймання величини предмета виводилося зі зв'язку між реальною величиною зображення на сітківці і ступенем напруги м'язів, що пристосовують око до відстаней. Автор винаходів резонатора, що застосовується у двигунах внутрішнього згорання та в акустичних системах, кілець (катушок) для отримання постійного, перемінного чи імпульсного магнітного поля з зоною однорідності, що використовуються в експериментах, калібровки датчиків магнітної індукції, намагнічування та розмагнічування постійних магнітів. Висунув ідею атомарної природи електрики, сформулював другий закон термодинаміки у формі, що дозволяє застосовувати його до хімічних процесів, ввів поняття вільної та зв'язаної енергії. Кавалер найвищої нагороди Пруссії – ордена Чорного орла, французького ордену Почесного легіону. Почесний громадянин Берліну. Починаючи з 1892 р. і досьогодні Берлінська АН щороку вручає медаль Гельмгольца.

У Г. Гельмгольца стажувалися професори І. М. Сеченов та О. К. Кононович. Професори-антикозnavці В. І. Модестов, Е. Р. Штерн та Л. Ф. Воеводський склали латиномовний привітальний текст, який було доручено вручити ювіляру у Берліні професору Ф. М. Шведову з нагоди 70-річчя. В одеському часописі «Вестник практической физики и элементарной математики» було надруковано нарис про Г. Гельмгольца випускника НУ Г. Г. Де-Метца, а у 1894 р. – некролог.

ТІЛЛО ОЛЕКСІЙ АНДРІЙОВИЧ

1839–1899

*Обраний почесним доктором фізичної географії
26 березня 1892 р. за пропозицією професора О. В. Клосовського
з нагоди 25-річчя наукової діяльності*

Народився на Київщині в родині офіцера. Випускник геодезичного відділення Академії Генерального штабу (1864). Генерал-лейтенант. Один з провідних членів Російського географічного товариства. У 1910 р. це товариство заснувало премію імені О. А. Тілло за праці з математичної та фізичної географії. Один з засновників Російського астрономічного товариства. Член-кореспондент АН Парижа та СПб, Лейпцизького географічного товариства. Почесний член Інституту інженерів шляхів сполучення, Московського та Уральського товариства природознавців, Французького товариства топографії, Берлінського географічного товариства. Почесний віце-президент Берлінського міжнародного географічного конгресу. Автор праць з гіпсометрії Російської імперії, вивчення явища земного магнетизму, вивчення гідросистем. Видав капітальну працю з атласом «Розподіл атмосферного тиску на території Російської імперії та Азійського материка за

спостереженнями 1836–1885 рр.». Кавалер двох золотих медалей від Російського географічного товариства, двох золотих медалей Міжнародного географічного конгресу у Венеції, золотих медалей від товариств топографії Франції та СПбАН, орденів Св. Володимира, Св. Анни, Св. Станіслава, Білого Орла. На честь О. А. Тілло названий острів архіпелагу Землі Франца-Йосифа (на даний момент у складі РФ).

У 1884 р. за докторську дисертацію «Блискавки Росії» доцент НУ О. В. Клосовський отримав золоту медаль від Російського географічного товариства. Під час 8-го з'їзду природознавців та лікарів у Петербурзі (грудень 1889 р. – січень 1890 р.) з приводу доповіді одеського дослідника, випускника НУ, М. П. Андрусова «Про необхідність досліджень Чорного моря» О. А. Тілло наголосив, що Рада Російського географічного товариства схвалила пропозицію М. П. Андрусова та О. В. Клосовського про дослідження Чорного моря та висунуло відповідне клопотання перед керуючим Морським міністерством. У праці про гідросистему Російської імперії посилався на видану в Одесі роботу В. М. Лохтіна про річку Дністер.

ПАСТЕР ЛУЇ (Louis Pasteur)

1822–1895

Обраний почесним членом 17 грудня 1892 р. за пропозицією професорів В. В. Заленського та П. Г. Мелікішвілі з нагоди 70-річчя

Народився на сході Франції в родині військового. Випускник Вищої нормальної школи у Парижі (1847). Засновник модерної мікробіології та імунології. В результаті численних експериментів довів, що бродіння – не хімічний процес, як прийнято було тоді думати, а біологічне явище, обумовлене діяльністю мікроорганізмів – дріжджових грибків. Винайшов процес пастеризації, застосований у виробництві продуктів харчування (пива, молока, фруктових-ягідних соків). Досліджував засоби боротьби зі збудниками небезпечних заразних хвороб тварин і людини (сибірської виразки, сказу, курячої сліпоти, краснухи свиней та ін.). Довів, що хвороби, звані «заразними», можуть виникати тільки в результаті зараження, тобто проникнення в організм із зовнішнього середовища мікробів, що мають вірусну природу. Він запропонував метод щеплень проти інфекційних захворювань з використанням ослаблених культур відповідних мікроорганізмів.

мів-збудників і назвав процедуру їх застосування – «вакцинацією». І вперше успішно випробував вакцину на людині. Кавалер близько 200 нагород. Іменем Пастера названо понад 2 000 вулиць у багатьох містах світу. До дня смерті Л. Пастера приурочений Всесвітній день боротьби проти сказу. Член Паризкої АН, Французької медичної академії. Почесний член СПбАН, Московського, СПб, Казанського, Св. Володимира університетів, Лондонське королівське товариство нагородило його двома золотими медалями. 6 липня 1885 р. провів першу успішну вакцинацію людини від сказу за допомогою ним самим винайденої вакцини. Створив наукову школу мікробіологів, багато хто з його учнів згодом стали видатними вченими, лауреатами восьми Нобелівських премій. Досьогодні діє заснований Л. Пастером у 1888 р. Інститут у Парижі – приватний некомерційний фонд та однойменний науково-дослідницький інститут в Парижі, що займається дослідженнями в області мікробіології, інфекційних захворювань і вакцин.

Серед одеських науковців досвід праці у Пастерівському інституті мали передусім співзасновники та співробітники першої Бактеріологічної станції М. Ф. Гамалея, приват-доцент Я. Ю. Бардах, Д. К. Заболотний, професор Ф. Г. Яновський, випускник та доцент НУ Л. О. Тарасевич. Важливим центром популяризації ідей було товариство природознавців в Одесі (у 1892 р. обраний почесним членом цього товариства, а диплом йому у Парижі вручив І. І. Мечников). У 1886 р. одеська земська управа відрядила лікаря Єврейської лікарні І. С. Гешеліна у Париж до Л. Пастера. Свої зустрічі з вченим він описав у нарисах в «Одесском вестнике». П. Л. Гросул-Толстой опублікував в Одесі водевіль «До Пастера!». У 1889 р. в Одесі була опублікована за редакцією М. Гамалеї та з передмовою І. І. Мечникова книга Р. Валері-Радю «Луї Пастер: історія одного вченого». Діяльність аналізувалася у нарисах М. Д. Зелінського, М. Ф. Гамалеї, М. К. Бурди (загальнодоступна лекція, прочитана в Одеській міській аудиторії для народних читань у 1896 р.). Регулярно про діяльність Л. Пастера інформувала своїх читачів одеська «Южнорусская медицинская газета». У радянську добу одна з центральних вулиць Одеси, Херсонська, була названа на честь Л. Пастера і носить цю назву до сьогодні.

ЛЕЙКАРТ РУДОЛЬФ
(Karl Georg Friedrich Rudolf Leuckart)

1822–1898

*Обраний почесним членом за пропозицією професора
В. В. Заленського 17 грудня 1892 р. з нагоди 70-річчя*

Народився у Саксонії (сучасна ФРН). Випускник Геттінгенського університету. Почесний член СПбАН. Член Німецького товариства природознавців, Лондонського королівського товариства, Шведської королівської АН, Американської академії мистецтв та наук, Данської королівської АН, Національної АН США. Почесний член Св. Володимира, Казанського, Московського університетів. Головним чином досліджував безхребетних тварин. Вперше розділив променистих тварин на дві групи: кишково-полосних та голкошкірих. Розкрив складну будову сифонофор. Найвідоміші його дослідження над бджолами та глистами. Серед одеських професорів досвід роботи у лабораторії Р. Лейкарта мали І. І. Мечников та В. В. Заленський. Наприкінці листопаду 1895 р. рада професорів НУ привітала Р. Лейкарта телеграмою з 50-річчям його діяльності.

ЕРМІТ ШАРЛЬ
(Charles Hermite)

1822–1901

*Обраний почесним членом 17 грудня 1892 р. за пропозицією
професорів С. П. Ярошенка, В. В. Преображенського,
М. О. Умова з нагоди 70-річчя*

Народився у Франції в родині торговця тканинами. Випускник паризької Політехнічної школи (1842). Викладав у 1869–1877 рр. у Політехнічній школі, у 1869–1897 рр. – Паризькому університеті. Член Паризької АН, Лондонського королівського природознавчого товариства. Роботи присвячені теорії чисел, алгебрі та теорії еліптичних функцій. Показав, як звести загальне алгебраїчне рівняння п'ятого ступеня до виду, що розв'язується в еліптичних модулярних функціях. Вивчив клас ортогональних багаточленів (багаточлени Ерміта), створив теорію інваріантів (спільно з Келі та Сільверстом). Почесний член Московського, СПб, Казанського університетів.

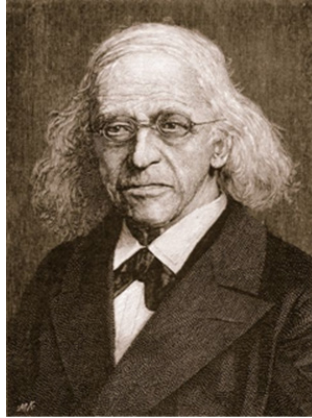
Дав позитивний відгук на магістерську дисертацію В. М. Лігіна. Пізніше у Франції В. М. Лігін особисто познайомився з Ш. Ермітом. В одеському часописі «Вестник практической

физики и элементарной математики» було опубліковано некролог авторства доцента НУ І. Ю. Тимченка, а у 1916 р. – статтю І. Чирьєва «Приём Ерміта при розкладанні числа на суму двох квадратів».

МОММЗЕН ТЕОДОР
(Theodor Mommsen)

1817–1903

Обраний почесним членом 16 жовтня 1893 р. за пропозицією професорів Ф. І. Успенського, Е. Р. Штерна, В. К. Надлера з нагоди 50-річчя діяльності

Народився на півночі Німеччини в родині пастора. Випускник Кільського університету (1843). Професор університетів Лейпцига, Цюриха, Бреслау, Берліна. Багато років був секретарем Берлінської АН. Досліджував широкий спектр питань історії Давнього Риму. Автор понад 1500 праць. Видатний видавець багатотомних серій актових та епіграфічних джерел. Серед видань наративних джерел найбільш відома «Історія готів» Йордана. Найбільш відомий як автор фундаментальної «Історії Риму» (видав 4 книги). Обстоював концепцію «демократичної монархії», вбачаючи її втілення в диктатурі Юлія Цезаря. Твір мав літературно-публіцистичні риси, адже історик порівнював давньоримських політиків з політиками XIX ст. Депутат Пруського ландтагу та рейхстагу. Єдиний з істориків світу, який був лауреатом Нобелівської премії (в галузі літератури у 1902 р.). Член Німецького та Ав-

стрійського археологічних інститутів, Сербської, Угорської, Нідерландської, Туринської АН, Американської академії мистецтв та наук. Почесний громадянин Риму. Почесний член СПбАН. У 1897 р. в одеській газеті «Южное обозрение», що видавалася за редакцією професора М. Ю. Чижова було опубліковано докладну біографію Т. Моммзена та великий портрет з нагоди 80-річчя.

МЮЛЛЕР МАКС
(Friedrich Max Müller)

1823–1900

*Обраний почесним членом 17 грудня 1893 р. за пропозицією
О. О. Кочубинського з нагоди 70-річного ювілею*

Народився у середній Німеччині в родині поета. Випускник Лейпцигського університету. Підданий Британської імперії. Доктор філософії. Професор порівняльного мовознавства та санскриту Оксфордського університету (1868–1875). Читав епізодичні лекції в Кембриджському та Глазго університетах. Член Таємної Ради при королеві Британії. Член Геттінгенської АН, Французької Академії надписів та витонченої словесності, Американської академії мистецтв і наук, Угорської, Пруської, Туринської, Нідерландської королівської АН. Кавалер Баварського ордену «За досягнення у науці та мистецтві», Пруського ордену «За заслуги», двічі лауреат премії Вольнея Інституту Франції за компаративні філологічні дослідження. Один із засновників та найвидатніших представників натуралістичної або міфологічної школи походження релігії, які стверджували, що образи міфів є лише персонафікованими явищами природи, часто катастрофічні, такі як зем-

летруси, урагани, виверження вулканів, що вражали давніх людей, впливали на їхню уяву, а також небесні тіла – сонце, місяць і зорі – свідчення древнього астрально-міфологічного світогляду. Видавець священних книг Сходу, зокрема, «Рігведи».

Послідовником сонячної теорії М. Мюллера був професор Л. Ф. Воеводський. Гурток М. Ф. Гамалєї в НУ для вивчення книг з еволюції, зокрема, вивчав твори М. Мюллера. У загальній праці з історії релігій професор кафедри богослов'я О. М. Клітін навів докладний опис концепції М. Мюллера щодо класифікації релігій за мовою, при тому визнав її найбільш вдалою з існуючих на той час.

ВІТТЕ СЕРГІЙ ЮЛІЙОВИЧ

1849–1915

Обраний почесним членом 19 листопада 1894 р. за пропозицією ректора І. С. Некрасова «з огляду на вагому участь, яку він як міністр фінансів взяв у справі відкриття медичного факультету»

Народився у Тбілісі в родині чиновника. Випускник фізико-математичного факультету НУ 1870 р. У 1877–1880 рр. – працював начальником служби руху Одеської залізниці, яка невдовзі увійшла в акціонерне товариство «Південно-Західна залізниця». 1880–1889 рр. – керівник Південно-Західних залізниць. 1889 р. призначений на посаду директора департаменту залізничних справ у Міністерстві фінансів. У 1891 р. за його участі розроблений прийнятий новий митний тариф. 1892–1903 рр. – міністр фінансів. Здійснив економічні перетворення, що зміцнили державні фінанси і прискорили економічний розвиток Російської імперії: проведення жорсткої податкової політики, збільшення непрямих податків, запровадження державної монополії на виробництво і продаж спиртних напоїв, збільшення митних зборів з метою захисту інтересів російської промисловості від іноземних конку-

рентів, здійснення грошової реформи з метою зміцнення рубля, запровадження його конвертації на золото, широке залучення в країну іноземного капіталу. У 1903–1906 рр. – голова Комітету міністрів. У серпні 1905 р. йому вдалося підписати у Портсмуті мир з Японією, який лише частково обмежив російські інтереси. У жовтні 1905 р. був головним ідеологом дарування політичних свобод – «Маніфеста» 17 жовтня. Почесний член СПбАН, Російського археологічного інституту в Константинополі (Стамбулі). Почесний громадянин 12 міст Російської імперії.

З Одесою ніколи не поривав тісних зв'язків. Тут мешкали дві його сестри – Софія та Ольга. С. Ю. Вітте була членом Бібліографічного товариства при НУ. С. Ю. Вітте часто відвідував місто та давав коментарі місцевій пресі. Член СБТ КМ. Почесний громадянин Одеси. Його іменем у 1902 р. була названа вулиця, а її перейменування у 1909 р. на Петра Великого було сприйнято як прояв правої реакції та згортання свобод. У 2012 р. один зі скверів в Одесі навпроти відомого кінотеатру «Родина» названо на честь С. Ю. Вітте. Виразним напрямком зв'язків з Одесою є його дбайливе ставлення до своєї альма-матер. Сприяв безкоштовному залізничному перевезенню студентів НУ під час екскурсій. Вже у роки студентства подарував НУ 9 палеозоологічно-ботанічних предметів із зоологічного зібрання своєї покійної бабусі, що були передані у палеонтологічний кабінет, зокрема, кістки мастодонта. У 1896 р. подарував музею витончених мистецтв НУ рідкісну французьку асигнацію кінця XVIII ст. Сприяв поповненню університетської книгозбирні бібліотекою Шильдера. У 1902 р. сприяв прийняттю єврейською молоді у студенти НУ понад відсоткову норму. Найближчим його другом НУ з числа університетських товаришів став В. М. Лігін, який був ініціатором колективного висловлення поваги С. Вітте з боку випускників НУ. 5 травня 1899 р. у Варшаві відбувся обід 23 випускників НУ, які на той час працювали там. Зібрання надіслало вітальну телеграму С. Ю. Вітте за підписом В. М. Лігіна. Від заснування у 1885 р. «Товариства допомоги колишнім вихованцям Імператорського Новоросійського університету та Рішельєвського ліцею» був його пожиттєвим членом. Почесний член «Товариства

столових для бідних студентів Новоросійського університету». 10 грудня 1890 р. Південно-Західна залізниця на відсотки з капіталу, зібраного її службовцями на південно-західній залізниці, заснувала стипендію імені С. Ю. Вітте у розмірі 300 (згодом 350) рублів для студентів НУ та професорських стипендіатів. За його сприяння на зламі століть було побудовано новий корпус та бібліотеки університету на Преображенській вулиці, відкрито медичний факультет. У 1914 р. професор кафедри фінансового права НУ В. Д. Катков редагував третє видання праці С. Ю. Вітте «Конспект лекцій про державне господарство». 8 березня 1915 р. в університетській церкві була відслужена панахида за померлим С. Ю. Вітте. Засідання університетської ради 18 березня 1915 р. розпочалось хвилиною мовчання. На ім'я голови Державної Ради НУ надіслав жалобну телеграму. Автор некрологу в одеській газеті зазначав: «Ніхто не може сумніватися в тому, що це була особистість виключна. За розумом. За енергією. За талантом. З іменем Вітте пов'язано стільки, що писати про нього можна цілі томи». У 2015 р. на фасаді головного корпусу ОНУ встановлено меморіальну дошку С. Ю. Вітте.

СЕМЕНОВ-ТЯНЬ-ШАНСЬКИЙ ПЕТРО ПЕТРОВИЧ

1827–1914

Обраний почесним членом 17 січня 1896 р. з дня очолення ним відділення фізичної географії Російського географічного товариства за пропозицією професора О. В. Клосовського з нагоди 35-річчя

Народився на території сучасної Липецької області РФ у родині військового. Випускник природничого відділення фізико-математичного факультету СПб університету (1848). Магістр ботаніки. Один з керівників Російського географічного товариства, голова відділення фізичної географії та віце-голова. Один із засновників російської статистики та економічної географії. Директор Центрального статистичного комітету (1875–1897). Очолив перший загальний перепис населення Російської імперії у 1897 р. Член Державної Ради та низки урядових тимчасових комісій. Під його керівництвом створено багатотомне видання «Росія: повний географічний опис нашої вітчизни» (19 томів, 1899–1914 рр.) та 12-томник «Мальовнича Росія». Досліджував Везувій, Тянь-Шань. Голова відділення фізичної географії та віце-президент Російського географічного товариства. Дослідник нідерландського

живопису. На честь вченого названо 11 географічних об'єктів в Азії, Північному полюсі, Північній Америці, близько 100 нових видів рослин, тварин та комах. Почесний член 66 наукових закладів Російської імперії та Європи. Почесний член СПбАН та Академії мистецтв, Московського, Харківського, Св. Володимира, Томського, Дерптського, Казанського університетів. Кавалер орденів Св. Андрія Первозванного, Св. Володимира, Св. Анни, Св. Станіслава, Св. Александра Невського, Білого орла, німецьких, ефіопських, нідерландських, італійських, грецьких, шведських, португальських орденів.

У третьому томі капітальної праці «Географічно-статистичний словник Російської імперії» (1867) присвятив окрему велику статтю Одесі, в якій приділив значну увагу османському періоду в історії міста, а саме Хаджибею. П'ятитомник містив багато згадок про Одесу, населені пункти Одещини, роль Одеси в економічних зв'язках з іншими містами та регіонами. У 14 томі видання «Росія. Повний географічний опис» містилася інформація про історичні, демографічні, економічні, ботанічні особливості Одеси та Одещини. У 5 томі видання «Мальовнича Росія» статтю про античний період розвитку Південної України опублікував професор О. М. Деревницький. Окремий нарис підготував К. Березін про Одесу, в якому назвав Хаджибей «колискою Одеси». У 1892 р. П. П. Семенов надіслав до Ради НУ відгук про наукову діяльність О. А. Тілло, що став однією з підстав надання цьому вченому доктору географії *honoris causa* НУ.

Бібліографічне товариство при НУ з нагоди смерті вченого провело засідання, під час якого були виголошені промови Е. Ф. Люткевича «П. П. Семенов-Тянь-Шанський як географ» та С. Л. Аваліані «Праці П. П. Семенова-Тянь-Шанського щодо селянської справи та статистики Росії». У 44 томі «Записок одеського товариства природознавців», що був присвячений ювілею професора Г. І. Танфільєва, була опублікована стаття сина П. П. Семенова-Тянь-Шанського Веніаміна «Етапи рівнинного рельєфу щодо рослинності та людини». Членами Російського географічного товариства наприкінці XIX – на початку XX ст. були 8 одеситів, з них 6 працювали в НУ: Ф. М. Каменський, О. В. Клосовський,

М. Д. Пільчиков, Г. І. Танфільєв, П. С. Шестериков, І. Л. Яворський. Професор географії НУ Г. І. Танфільєв у 1908 р. був нагороджений золотою медаллю імені П. П. Семенова від Російського географічного товариства. І. Л. Яворський у співробітництві з товариством здійснив подорож у Середню Азію.

МАРТЕНС ФЕДІР ФЕДОРОВИЧ

1845–1909

*Обраний почесним членом 17 січня 1896 р. за пропозицією
професора юрфаку І. О. Івановського
з нагоди 25-річчя професорства*

Народився у м. Пярну (сучасна Естонія) в родини службовця. Випускник юридичного факультету (1867), доцент, професор (1873–1905) СПб університету. Доктор міжнародного права. Член ради Міністерства закордонних справ Російської імперії (1881–1909). Радник міністрів іноземних справ. У 1874 р. делегат на Брюсельській конференції з кодифікації права війни, Гаазьких конференціях з міжнародного приватного права. Член Постійної палати Третейського суду в Гаазі. Досліджував право війни та питання третейського міжнародного суду. Велику увагу приділив історії міжнародного права. Автор низки історичних нарисів про історію зовнішньої політики Росії, зокрема, російсько-німецьких, російсько-британських, російсько-французьких. Приділяв увагу праву держав Сходу, Османської імперії, Китаю. Автор фундаментального видання у 15 томах «Зібрання трактатів та конвенцій, що уклала Росія з іноземними державами». Член Інституту

міжнародного права у Генті. Член-кореспондент історико-філологічного відділення СПбАН, член Російського історичного товариства, французького Товариства історії дипломатії, член-кореспондент Інституту Франції. Кавалер орденів Св. Александра Невського, Св. Станіслава, грецького Спасителя, австро-угорських Франца-Йосифа та Залізної корони, італійського Корони, британського Св. Іоанна Іерусалимського.

В НУ декілька років працював учень Ф. Ф. Мартенса В. М. Грибовський. У курсі міжнародного права Ф. Ф. Мартенс посилався на працю професора міжнародного права НУ П. Є. Казанського, хоча і вважав його працю недосконалою. У 1889 р. в Одесі було видано книгу «Повторювальний курс міжнародного права», складений передусім за курсом Ф. Ф. Мартенса.

ПАХМАН СЕМЕН ВІКЕНТІЙОВИЧ

1825–1910

Обраний почесним членом 27 травня 1896 р. за пропозицією професора юридичного факультету О. І. Загоровського

Народився в Одесі в родині викладача Рішельєвського ліцею. Навчався у гімназії при Рішельєвському ліцеї та на юридичному відділенні ліцею (1840–1843). Випускник юрфаку Московського університету (1845). У 1848–1852 роках викладав у Рішельєвському ліцеї на посаді ад'юнкта кафедри енциклопедії та історії правознавства. У цей період підготував дисертацію на ступінь магістра цивільного права «Про судові докази за давнім російським правом, переважно цивільному, в історичному їх розвитку», яку успішно захистив у 1851 р. у Московському університеті. Почесний відгук СПбАН. У 1852 р. захистив латиномовну докторську дисертацію «Про право власності приватної, а також публічної за римськими історичними творами». Професор Казанського (1852–1859), Харківського (1859–66) та СПб (1866–1876) університетів. Декан юридичного факультету СПб університету (1873–1876). Один із засновників Петербурзького юридичного товариства та заступник голови впродовж 16 років. У 1882 р.

призначений сенатором. Розробив новий вексельний статут, який було впроваджено у 1902 р. Найбільший внесок у науку зробив завдяки працям «Звичаєве цивільне право у Росії» (2 томи, 1877 та 1879 рр.), за яку отримав премію імені графа М. Сперанського, та «Історія кодифікації цивільного права». Нагороджений орденами Св. Станіслава 2–1 ст., Св. Анни, Св. Александра Невського, Св. Володимира, Білого орла. Почесний член СПб, Казанського, Харківського, Св. Володимира університетів.

КОРШ ФЕДІР ЄВГЕНОВИЧ

1843–1915

*Обраний почесним членом 27 травня 1896 р. за пропозицією
професорів історико-філологічного факультету
О. М. Деревицького, Е. Р. Штерна, І. І. Луняка,
та приват-доцентів О. Ф. Базінера та О. В. Нікітського
з нагоди 30-річчя наукової та педагогічної діяльності*

Народився у Москві в родині відомого журналіста. Випускник історико-філологічного факультету Московського університету (1864). Доктор філології. Професор кафедри римської словесності Московського університету (1877–1905). Професор перської словесності Лазаревського інституту східних мов (1892–1915). Поліглот, автор багатьох перекладів з різних мов. Активно використовував порівняльний метод, тим самим створюючи цілісне бачення літературного процесу. Філологічний підхід використовував у релігієзнавчих дослідженнях, зокрема, про язичницьких богів Русі. Академік СпбАН, дійсний член Наукового товариства імені Т. Шевченка у Львові, Українського наукового товариства в Києві. Прихильно ставився до української культури, мови, обстоював скасування шовіністичних наказів, що об-

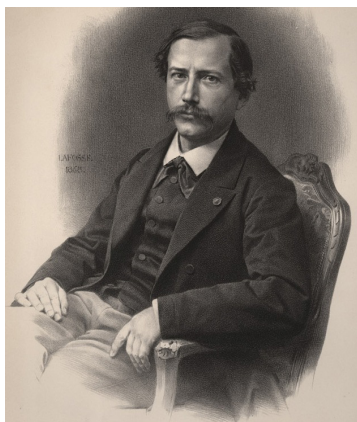
межували її розвиток, що і було здійснено у 1905 р. Досліджував творчість Т. Шевченка, опікувався питанням перекладу Євангелія на українську мову, зведенням пам'ятника Т. Шевченку в Києві. Один з авторів фундаментального російськомовного видання «Український народ в його минулому та сучасному» (1914–1916). У 1908 р. очолив Товариство слов'янської культури та залучив до його роботи осіб, які прихильно ставилися до українців. У товаристві було створено окрему Українську секцію, до її президії увійшли М. С. Грушевський, С. В. Петлюра та ін. Голова Східної та Слов'янської комісії Московського археологічного товариства, член Російського археологічного інституту в Константинополі (Стамбулі), СПб історико-філологічного товариства, Копенгагенського філологічного та Угро-фінського (Фінляндія) товариств. Почесний член Св. Володимира, Харківського, СПб, Московського університетів, Товариства любителів російської словесності при Московському університеті, Російського археологічного інституту у Константинополі (Стамбулі).

У 1890–1892 рр. працював в Одесі на посаді професора кафедри класичної філології НУ. Член ОТІС. У концептуальній промові закликав активізувати етнографічні дослідження в Одесі. Взяв активну участь у діяльності ІФТНУ, був обраний його почесним членом. У 1891 р. під час відрядження до Києва встановив контакти з В. Б. Антоновичем та П. Г. Житецьким. Загалом опублікував в одеський період 16 наукових праць та перекладів. У 1894 р. ІФТНУ привітало Ф. Є. Корша з ювілеєм. В Одесі були опубліковані змістовні статті Б. В. Варнеке та М. І. Мандеса. Засідання Бібліографічного товариства при НУ 24 лютого 1915 р. розпочалося з вставання у пам'ять про Ф. Є. Корша. Були виголошені промови І. А. Линниченка та Б. М. Ляпунова.

БЕРТЛО П'ЄР
(Marcellin Berthelot)

1827–1907

Обраний почесним членом наукової діяльності 31 жовтня 1901 р., за пропозицією В. М. Петріашвілі, П. Г. Мелікішвілі, Ю. Ф. Клименка, С. М. Танатара, П. І. Петренка-Критченка з нагоди 50-річчя

Народився у Парижі в родині лікаря. Випускник Паризького університету (1849). У 1854 р. здобув ступінь доктора філософії в галузі хімії. Професор Вищої фармацевтичної школи в Парижі (1859–1864) та Колеж де Франс (1865–1906). Сенатор народних зборів Франції (1881–1907), міністр народної освіти та мистецтва (1886–87), міністр закордонних справ (1895–1896). Член Французької АН, Академії медичних наук Франції, член Лондонського королівського природничого товариства, Національної АН США, Член-кореспондент СпБАН. Кавалер ордену Почесного легіону. Похований у паризькому Пантеоні разом зі своєю дружиною (була першою жінкою, яку там поховали). Досліджував синтез органічних речовин складних естерів гліцерину. Принципове значення мають його роботи в галузі отримання синтетичного спирту без

використання процесів бактеріального бродіння. Найвидатніші теоретичні дослідження належать до термохімії. Разом із Ю. Томсеном 1897 р. запропонував принцип максимальної роботи, згідно з яким усі самочинні процеси відбуваються в напрямку максимального тепловиділення. Досліджував швидкість, температуру та поширення вибухової хвилі. В агрохімії з'ясував роль карбону, гідрогену, нітрогену та ін. елементів у процесах роста рослин. Історик хімії, її витоків у працях алхіміків. Філософ науки, відстоював ідею синтезу наук, науки як рушійної сили моральності та прогресу.

Одеські професори-хіміки В. М. Петріашвілі та П. Г. Мелікішвілі слухали лекції М. Бергло у Парижі. У 1894 р. в Одесі було видано переклад на російську мову практичного посібника з термохімії за редакцією професора НУ С. М. Танатара та з передмовою академіка М. М. Бекетова. У 1901 р. П. Г. Мелікішвілі в одеському часописі «Вестник практической физики и элементарной математики» опублікував загальний нарис про М. Бергло.

ЛЕЙДЕН ЕРНСТ ВІКТОР
(Ernst von Leyden)

1832–1910

*Обраний почесним членом у квітні 1902 р. за пропозицією
медичного факультету з нагоди 70-річчя*

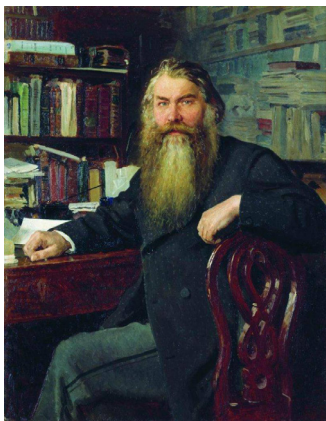
Народився в Данцигу (сучасне місто Гданськ у Польщі). Випускник року Берлінського університету (1853). Професор Кенігсберзького, Страсбурзького та Берлінського університетів. У 1879 р. заснував «Zeitschrift für klinische Medicin». Автор низки видатних праць, здебільшого в галузі невропатології. Його іменем названо низку медичних термінів. Лікар декількох європейських монархів. У Німеччині медаллю Лейдена нагороджуються особи за великий внесок у розвиток медицини.

Почесний член Одеського товариства лікарів. У 1903 р. лікар Н. Лейненберг видав переклад праці Е. Лейдена «Як вберегти себе від сухот». У 1905 р. в Одесі було видано переклад ювілейної промови Е. Лейдена.

ЗАБЄЛІН ІВАН ЄГОРОВИЧ

1820–1909

Обраний почесним членом 1 грудня 1907 р. за пропозицією професора І. А. Линниченка з нагоди 70-річчя наукової діяльності

Народився у Твері в родині чиновника. Мав незавершену середню освіту. Співробітник музею «Оружейної» палати у Москві. Співробітник Імператорської археологічної комісії (1859–1876). Голова Товариства історії і старожитностей при Московському університеті (1878–1888). Провів археологічні дослідження скіфських курганів на території Південної України. Зокрема, знайшов цінну срібну вазу в кургані Чортомлик. Один з перших копав руїни Ольвії. Видатний історик Москви. Один із організаторів та керівників Московського історичного музею. Автор новаторської великої праці про домашній побут російських царів та цариць. Лауреат Демідовської премії СПбАН. За книгу «Домашній побут російських цариць» нагороджений Уваровською премією та золотою медаллю СПбАН. Перевидання цієї книги нагороджено великою срібною та золотою медалями Російського археологічного товариства. Кавалер ордену Св. Станіслава та Св. Володи-

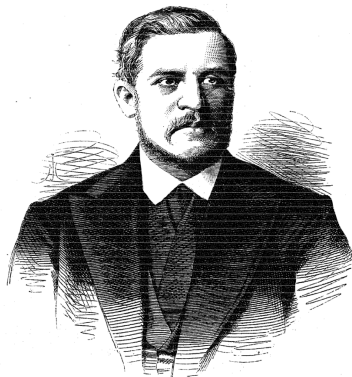
мира. Почесний член СПбАН. Почесний доктор російської історії
Св. Володимира, Московського, СПб університетів.

Брав участь у роботі археологічного з'їзду в Одесі (1884 р.).
12 листопада 1889 р. обраний почесним членом ОІС. У 1892 р.
ІФТНУ привітало історика з ювілеєм.

ЯГИЧ ВАТРОСЛАВ
(Vatroslav Jagić)

1838–1923

*Обраний почесним членом 5 березня 1908 р. за пропозицією
Б. М. Ляпунова з нагоди 70-річчя*

Народився у місті Вараждин у Хорватії в родині дворян. Випускник Віденського університету (1860). Професор Берлінського (1874–1880), СПб (1880–1886), Віденського (1886–1908) університетів. Засновник та редактор (1875–1920) журналу «Archiv für slavische Philologie». У 42-х томах щорічника було опубліковано близько 60 українознавчих статей і рецензій, з них половина присвячена власне мовознавчим питанням, зокрема, 5 палеославістичних досліджень І. Я. Франка. У слов'янському семінарі Віденського університету під керівництвом В. Ягича в різні роки славістику студіювали 25 українських студентів, зокрема, І. С. Свенціцький, К. Й. Студинський, В. Г. Щурат, І. Я. Франко. Автор численних праць з різних проблем славістики. Історик славістики. Вчений цікавився і питаннями української мови, яку вважав самобутньою. Пристав до точки зору О. О. Потебні, що розмежування між українською та російською мовами відбулося ще в X ст., а не у XIII–XV, як стверджували російські вчені. Ака-

демік Загребської, СПбАН, член НТШ. Почесний член Російського археологічного інституту в Стамбулі.

Професор кафедри порівняльної граматики індоєвропейських мов історико-філологічного факультету НУ у 1872–1874 рр. У травні 1876 р. професори П. П. Цитович та С. П. Ярошенко виступили за повернення В. Ягича в НУ. 7 жовтня 1876 р. обраний на кафедру слов'янської філології 20 голосами проти 4. 30 жовтня був затверджений наказом міністра народної освіти. У засіданні Ради НУ у жовтні 1877 р. спалахнув скандал, адже низка професорів виступили проти ініціативи обрати В. Ягича деканом, незважаючи на те, що він ще не прибув до Одеси. Лише у 1878 р. В. Ягич остаточно відмовився від пропозиції повернутися до Одеси. У 1890 р. О. О. Кочубинський отримав Уваровську премію СПбАН за працю «Початкові роки російського слов'янознавства» за відгуком В. Ягича. Рецензував роботу Н. П. Кондакова. У праці «Історія слов'янської філології» (1910) позитивно охарактеризував науковий доробок вісьмох одеських істориків, професорів НУ. 15 вересня 1908 р. обраний почесним членом ІФТНУ. У 1912 р. ІФТНУ привітало В. Ягича з 50-літтям діяльності. У 1920-х роках в Одесі викладав українську мову учень В. Ягича у Спб університеті М. М. Козловський. У 1940 р. у першому випуску «Праць ОДУ імені І. І. Мечникова» було опубліковано статтю С. Б. Бернштейна з матеріалами для біографії В. Ягича.

УВАРОВА ПРАСКОВ'Я СЕРГІЙОВНА

1840–1924

Обрана почесним членом 19 травня 1910 р. за пропозицією професорів О. О. Павловського, Е. Р. Штерна та І. А. Линниченка з нагоди 25-річчя її головування в Московському археологічному товаристві

Народилась на Харківщині в родині князя С. О. Щербатова. Від 1858 р. дружина історика графа О. С. Уварова. Опікувалась школами, музеями, благодійник та меценат. Голова Московського археологічного товариства (1885–1917). Організатор та голова дев'яти загальноросійських (за міжнародною участю) археологічних з'їздів. Підтримала ініціативу проведення обласних археологічних з'їздів. Опікувалась справою охорони історичних пам'яток. У 1919–1924 рр. мешкала в Югославії. Як науковець відома передусім студіями археологічних пам'яток Кавказу. Кавалер ордену Св. Єкатерини. Почесний член СПбАН, професор Дерптського, Харківського, Казанського, Московського університетів, СПб археологічного інституту, Лазаревського інституту східних мов, Російського археологічного товариства, Академії художеств, Російського археологічного інституту в Стамбулі. Член Товариства антикварів у Франції. У тісному співробітництві

з П. С. Уваровою перебували одеські історики О. І. Маркевич, Е. Р. Штерн, І. А. Линниченко, Ф. І. Успенський. Підтримала проєкт Ф. І. Успенського щодо заснування у Стамбулі Російського археологічного інституту, який надалі перебував у тісному зв'язку з Одесою. З нагоди ювілею графині в Одесі І. А. Линниченко видав власним коштом брошуру про її діяльність. 12 листопада 1889 р. обрана почесним членом ОТІС.

КУЗНЄЦОВ МИКОЛА ІВАНОВИЧ

1864–1932

*Обраний почесним доктором ботаніки 24 вересня 1911 р.
за пропозицією Ф. М. Каменського та В. В. Половцова
з нагоди 25-річчя наукової діяльності*

Народився у СПб в родині військового. Випускник фізико-математичного факультету СПб університету (1888). Доктор ботаніки. У 1891–1894 рр. у СПб завідував ботанічним садом та викладав на жіночих курсах. У 1895–1914 рр. професор кафедри ботаніки Юріївського університету. Видавав «Труды ботанического сада». У 1915 р. переїхав до Криму, де був директором Нікітського ботанічного саду, видавав часопис «Вестник русской флоры», був професором кафедри ботаніки, деканом фізмату, ректором Таврійського університету. У 1921–1932 рр. працював у Ленінграді: професор кафедри географії та екології рослин університету, професор Політехнічного інституту, один з керівників Головного ботанічного саду. Учасник багатьох ботанічних експедицій на Кавказ, Урал та ін. Аналізував у працях флористичний матеріал, автор геоботанічних мап. Автор поширених підручників з ботаніки. Кавалер золотої медалі імені П. П. Семе-

нова-Тянь-Шанського. Член-кореспондент СПБАН та АН СРСР. Почесний член Російського ботанічного, Петербурзького та Московського товариств дослідників природи. Його ім'ям названо рід і низку видів рослин.

В НУ працював учень М. І. Кузнецова Б. Б. Гриневецький. У 44 томі «Записок одеського товариства природознавців», що був присвячений ювілею професора Г. І. Танфільєва, була опублікована стаття М. І. Кузнецова «Ботаніко-географічне картографування Європейської Росії». Автор нариса про Г. І. Танфільєва в збірці його пам'яті у видання «Вісник головного ботанічного саду СРСР» (1929 р.).

ШОКАЛЬСЬКИЙ ЮЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ

1856–1940

*Обраний у 1914 р. почесним доктором географії
за пропозицією професорів О. Я. Орлова, Г. І. Танфільєва,
М. П. Кастеріна, П. Г. Мелікішвілі*

Народився у Петербурзі в родині юриста. Випускник гідрографічного відділу Морської академії (1880). Працював у Головному гідрографічному управлінні та Головній фізичній обсерваторії. Дійсний член Російського географічного товариства. Викладав фізичну географію у Педагогічному інституті. Уперше викладав курс океанографії у Військово-морській академії. Віце-голова (1914–1917) та голова (1917–1931) Російського географічного товариства. У 1883 р. викладав у Морському училищі. Завідувач Головної морської бібліотеки (1890–1907). Учасник 4-го Міжнародного географічного конгресу у Лондоні, Першого метеорологічного з'їзду СРБАН. Перший голова Всесоюзного геодезичного комітету при Держплані СРСР (1926–1929). Директор Картографічного інституту в Ленінграді. У 1905 р. підготував перший «Великий атлас світу» у Російській імперії. Редактор перших радянських шкільних атласів. Член-кореспондент та

почесний академік АН СРСР, член Вашингтонської АН. Почесний член-кореспондент Королівського географічного товариства в Лондоні. Почесний доктор СПб та Казанського університетів. Почесний професор Московського товариства природознавців, Московського державного університету геодезії та картографії. Кавалер орденів Св. Станіслава, Св. Володимира, бельгійського Кавалерського хреста, французького ордену Почесного легіону. Герой праці СРСР.

У 1923 р. організував докладне океанографічне дослідження Чорного моря і створив об'єднаний картографіко-геодезичний центр. Під його керівництвом на Чорному морі працювала в 1924–1927 рр. науково-дослідна експедиція. У 44 томі «Записок одеського товариства природознавців», що був присвячений ювілею професора Г. І. Танфільєва, була опублікована стаття Ю. М. Шокальського «Сучасні географічні атласи та їх порівняння».

РОМАНОВ МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

1856–1929

*Обраний почесним членом 15 квітня 1915 р. без голосування
за дозволом імператора*

Народився у СПб у родині великого князя Миколи Миколайовича, сина імператора Миколи I, представника династії Романових. Випускник Миколаївської академії Генерального штабу (1876). Учасник війни між Османською та Російською імперіями 1877–1878 рр. Надалі служив у гусарському лейб-гвардійському полку. Генерал від кавалерії. Голова Ради державної оборони (1905–1908). Командувач військами гвардії та Петербурзької військової округи. Верховний Головнокомандувач усіма сухопутними та морськими силами Російської Імперії у 1914–1915 рр. у період Першої світової війни. Під його керівництвом армія Російської імперії здійснила успішні військові операції в Галичині та Польщі. З серпня 1915 р. до березня 1917 р. – намісник на Кавказі та головнокомандувач Кавказьким фронтом. Почесний громадянин міста Севастополя. Від 1919 р. в еміграції в Італії та Франції. Голова Російського загальновійськового союзу. Член Російського військово-історичного товариства. Почесний член Миколаївської військової академії та Миколаївської інженерної академії.

АЛЬБЕРТ І

1875–1934

*Обраний почесним членом 6 квітня 1915 р. без голосування
за дозволом російського імператора*

Народився у Брюселі в родині графа Філіппа Фландрського. Випускник Королівської військової школи. Король Бельгії із Заксен-Кобург-Готської династії (1909–1934). Запровадив закони про обов'язкову військову службу, про обов'язкове відвідування школи до 14 років. Покращив становище бельгійської колонії Конго. Під час Першої світової війни головнокомандувач бельгійської армії, що воювала на боці Антанти. До кінця війни бельгійці на чолі з королем, незважаючи на перевагу німців, утримували великий плацдарм на своїй території, що принесло королю велику славу у світі. Зокрема, його батальний портрет написав І. Ю. Рєпін. Відправив на Східний фронт бронедивізіон, який взяв участь у боях на території Західної України. Сприяв відновленню економіки Бельгії в післявоєнний період. У 1918 р. запровадив загальне виборче право для чоловіків. Учасник Паризької мирної конференції. Перший європейський монарх, який відвідав з офіційним візитом США (1919). У 1925 р. заснував у Конго Національний

парк Варунга. Кавалер багатьох нагород. Почесний доктор та член Стразбурзького, Московського, Томського університетів, Нью-Йоркського товариства Цинциннаті.

В Одесі були сильними позиції «Бельгійського акціонерного товариства», що облаштувало трамвайний рух містом. 13 грудня 1914 р. в Одесі відбувся «бельгійський день». В одеській пресі популяризувалася історія та культура Бельгії, друкувалися портрети короля Альберта І. У 1914 р. в Одесі було видано брошуру С. І. Никифорова «Король-герой – честь доблесної Бельгії», також видано вірші С. Стримо-Стремιάді «Муза: великому народу маленької країни». У 1915 р. у номері газети «Одеський листок» за 17 квітня було опубліковано інтерв'ю з королем.

ІКОННІКОВ ВОЛОДИМИР СТЕПАНОВИЧ

1841–1923

*Обраний почесним членом 2 травня 1915 р. за пропозицією
професора І. А. Линниченка
з нагоди 50-річчя наукової діяльності*

Народився у Києві в родині військового, дворянина. Випускник 1865 року історико-філологічного факультету університету Св. Володимира. Доктор російської історії. Професор кафедри російської історії університету Св. Володимира (1870–1920). Декан історико-філологічного факультету (1877–1880, 1883–1887). Редактор «Університетського вісника» (1873–1913). Директор Київських Вищих жіночих курсів (1878–1889). Голова Історичного товариства Нестора-літописця (1874–1877, 1893–1895), голова Київської археографічної комісії, заступник голови Київського товариства охорони пам'яток старовини та мистецтва. Один із засновників історіографічного напрямку в дидактиці та дослідженні історії. Автор фундаментальної трьохтомної праці «Нарис російської історіографії», що була однією з настільних книг для студентів та викладачів університетів Російської імперії. Дослідник історії Києва та історії Росії XVII–XVIII ст. Нагороджений

орденами Св. Володимира 4 ст., Св. Анни, Св. Станіслава. Академік СПб АН. Член товариств: Московського археологічного, Любителів природознавства, антропології та етнографії, Історії та старожитностей російських, Російського історичного. У 1921 р. обраний академіком Всеукраїнської академії наук, де він очолював Комісії для видання пам'яток новітнього письменства та археографічна.

У 1867–1869 роках викладав в одеських гімназіях. В НУ захистив у 1867 р. магістерську дисертацію «Максим Грек та його доба», а в 1869 р.—докторську «Нарис дослідження про культурне значення Візантії у російській історії». Надалі підтримував тісні контакти з низкою професорів НУ: О. І. Маркевичем, І. А. Линниченко. Учасник археологічного з'їзду в Одесі у 1884 р. Почесний член ІФТНУ та Бібліографічного товариства при НУ. 8 квітня 1915 р. у газеті «Одесские новости» було надруковано портрет В. С. Іконнікова та коротку біографію з нагоди 50-річчя початку його діяльності. 9 грудня 1916 р. Рада НУ надіслала В. С. Іконнікову телеграму з привітанням з 75-літтям.

ШАХМАТОВ ОЛЕКСІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

1864–1920

Обраний почесним членом 2 травня 1915 р. за пропозицією професора Б. М. Ляпунова

Народився на території сучасної Естонії в місті Нарва в родині юриста. Випускник історико-філологічного факультету Московського університету (1887). Доктор російської мови за дослідження з історії російської фонетики. Професор СПб університету. Очолював роботу над складанням словника російської мови. Член Конституційно-демократичної партії. Член Державної Ради (1906–1911). Автор концепції історії літописання на території Східної Європи за доби середньовіччя як еволюції літописних зведень, до кожного з яких включали попередні зведення, котрі зазнавали редагування й доповнення. Застосував порівняльно-історичний метод, методику виокремлення вставок тощо. Один з перших публікаторів та дослідників т. зв. «західноруських» чи «литовсько-білоруських» літописів. Академік СПб АН, почесний член НТШ. Голова Відділення російської мови та словесності СПбАН (1906–1920). Підтримував українське культурне національне відродження. Досліджував розвиток української мови, під-

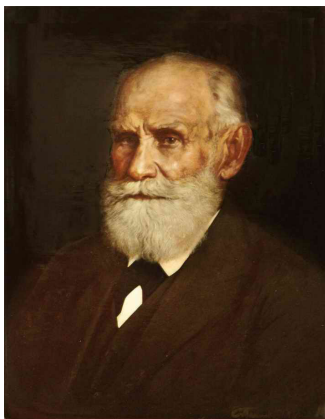
тримував розгалужені зв'язки з українськими науковцями. Один з авторів фундаментальної російськомовної праці «Український народ в його минулому та сучасному». Виступив за скасування Емського наказу, захищав М. С. Грушевського від репресій. Член Товариства любителів природознавства, антропології та географії, Товариства дослідників Волині, Сербської Академії філософських наук у Белграді, доктор філософії Празького та Берлінського університетів. Член-кореспондент філологічного відділення Краківської АН, почесний член Казанського університету, Вітебської, Саратівської, В'ятської, Нижегородської архівних комісій. Кавалер орденів Св. Станіслава, Св. Володимира.

Батько О. О. Шахматова, Олександр Олексійович, працював певний час на посаді старшого голови Одеської судової палати. Підтримував контакти з більшістю одеських професорів-істориків та філологів, особливо з В. М. Істріним, І. А. Линниченком. Сприяв публікації праць одеських вчених у періодичних виданнях СПбАН. Зокрема, було надруковано працю В. М. Істріна «Хроніка Георгія Амартола». 15 вересня 1908 р. обраний почесним членом ІФТНУ.

ПАВЛОВ ІВАН ПЕТРОВИЧ

1849–1936

Обраний почесним членом 2 травня 1915 р. за пропозицією професорів А. К. Медведєва, П. Я. Борисова, Б П. Бабкіна з нагоди 35-річчя викладацької діяльності

Народився в Рязані в родині священика. Випускник природничого відділення фізико-математичного факультету СПб університету та Медико-хірургічної академії. Послідовник І. М. Сеченова. Доктор медицини за дисертацію «Про відцентрові нерви серця» (1883). Професор кафедр фармакології та фізіології Військово-медичної академії (1890–1924). Голова Російського товариства лікарів. Виступав з науковими доповідями у Лондоні, міжнародних конгресах у Данії, Швеції, Італії, Нідерландах. Завідувач фізіологічної лабораторії при Інституті експериментальної медицини. Керівник Інституту фізіології АН СРСР (1925–1936). Засновник школи фізіологів. Автор відкриттів в галузі рефлексів виділення шлункового і кишкового соків. Вперше сформулював принципи фізіології вищої нервової діяльності, виокремив умовні та безумовні рефлекси. Перший російський науковець – лауреат Нобелівської премії в області медицини і фізіології за

дослідження функцій головних травних залоз (1904). Академік СПбАН. Член та почесний член майже усіх сучасних йому у світі університетів та наукових товариств природничого профілю. Ім'ям І. П. Павлова названо Спб державний медичний університет, Інститут фізіології у Петербурзі, вулицю у Москві.

В НУ викладали учні І. П. Павлова М. Д. Стражеско (уродженець Одеси, випускник НУ, підготував докторську дисертацію під керівництвом І. П. Павлова), Б. П. Бабкін, Є. І. Сінельников, А. К. Медведєв, С. С. Яковлєв. Почесний член одеських товариств: Бальнеологічного, Лікарського, Медичного при НУ. У 1923 р. публічно виступив проти закриття НУ та репресій проти його викладачів. У 1961 р. в ОДУ імені І. І. Мечникова відбулася конференція до 25-річчя з дня смерті І. П. Павлова, а в 1969 р. – третя Українська конференція з фізіології та патології травлення, присвячена 120-річчю з дня народження І. П. Павлова. У 1936–1995 рр. вулиця, на якій розташовано Одеський медичний університет, мала назву академіка Павлова (тепер – Ольгіївська). В Одесі існують 4 пам'ятники-бюсти І. П. Павлова: три на території санаторіїв та один в обласній психіатричній лікарні.

РАМСЕЙ ВІЛЬЯМ
(William Ramsay)

1852–1916

Обраний почесним членом 2 травня 1915 р.

Народився в Глазго в родині інженера. Випускник 1869 року університету Глазго. Доктор філософії в галузі хімії (1872). Професор хімії в університеті у Глазго (1872–1880), коледжах при Брістольському (1880–1887) та Лондонському (1887–1913) університетах. Автор підручника з неорганічної хімії. Досліджував молекулярну структуру чистих рідин, запропонував спосіб визначення молекулярної ваги рідин за розміром їх поверхневої напруженості. Проводив дослідження трансмутації хімічних елементів. Лауреат Нобелівської премії в галузі хімії у 1904 р. за відкриття ним в атмосфері різних інертних газів (аргона, гелію, криптону, ксенону та неону) і визначення їх місця в періодичній системі. Президент хімічної секції Британської асоціації, Товариства хімічної промисловості, Лондонського хімічного товариства, Міжнародної асоціації хімічних товариств, член Баварської АН, Шведської королівської АН, Угорської АН, Королівського товариства Единбурга, Пруської АН, Національної АН Італії, АН Турин-

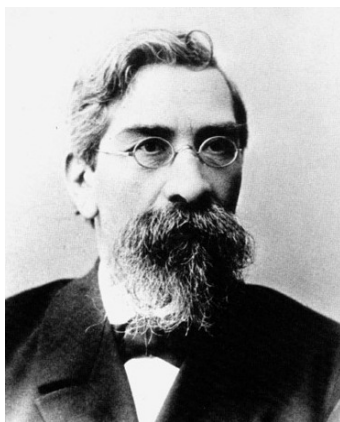
на, Нідерландської королівської АН і Національної АН США. Почесний член Російського фізико-хімічного товариства, СПбАН. Кавалер британського ордену Бані, що надало йому аристократичний статус та титул сера. Лауреат премії Леконта Французької АН.

Головним популяризатором ідей В. Рамсея в Одесі була редакція «Вестника практической физики и элементарной математики» та видавництво «Mathesis». На сторінках часопису у 1909 та 1911 рр. було опубліковано дві статті науковця та два конспекти його доповідей. У 1910 р. в Одесі за редакцією професора НУ П. Г. Мелікішвілі було видано у перекладі на російську мову працю «Вступ до вивчення фізичної хімії». У 1912 р. за редакцією та передмовою лаборанта НУ Я. П. Мосешвілі було видано збірник «Успехи химии», що містив статтю В. Рамсея «Основна проблема. Відкриття нових газів в атмосфері».

КОНДАКОВ НИКОДИМ ПАВЛОВИЧ

1844-1925

*Обраний почесним членом 31 січня 1917 р. за пропозицією
професора І. А. Линниченка*

Народився на території сучасної Білгородської області РФ у родині заможного кріпака. Випускник історико-філологічного факультету Московського університету (1865). Професор СПб університету (1888–1917). Доктор теорії та історії мистецтв. Його петербурзькими учнями були М.І. Ростовцев, Я. І. Смірнов, С. О. Жебельов, В. К. М'ясоєдов, Ф. І. Шміт. Викладав на жіночих курсах. Завідував відділом мистецтва середніх віків та епохи відродження Ермітажу (1888–1893). У 1920–1925 рр. жив в еміграції. Професор Софійського (1920–1922) та Празького (1922–1924) університетів. Дослідник історії візантійського, ранньохристиянського, класичного та руського мистецтва. Розробив іконографічний метод дослідження пам'яток мистецтва і археології, аналізував їх типологічні особливості, а також культурні, політичні та побутові причини, що викликали ці особливості. Вперше охарактеризував важливі особливості візантійського мистецтва і обґрунтував його періодизацію, поставив проблему генетич-

ного споріднення мистецтва Західної Європи, Візантії та Сходу. Визначив зв'язки, взаємовпливи культур візантійського ареалу, з'ясував їх своєрідні риси. Розвинув іконографічний метод, який відповідав традиційному, канонічному характеру середньовічної художньої культури. У дослідженні творів прикладного мистецтва використовував, крім того, і принцип типологічної систематизації, аналіз техніки виробництва. Учасник одинадцяти археологічних з'їздів, почесний президент II Конгресу російських вчених за кордоном. Здійснив 8 наукових експедицій на Балкани, Кавказ, Близький Схід, в результаті яких були відкриті, зібрані, вивчені, сфотографовані та змальовані сотні пам'яток мистецтва. Академік Академії мистецтв, СпбАН. Член Лондонського археологічного товариства, Московського археологічного товариства, Російського археологічного товариства. Засновник та голова комітету піклування про російський іконопис. Російського археологічного інституту у Стамбулі, Філологічного елліністичного товариства в Афінах, член-кореспондент Сербської АН, член Чеської та Болгарської АН. Почесний член Київської та Спб духовних академій. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Станіслава, Св. Володимира, французького Почесного легіону, Почесний член Спб та Московського університетів. Лауреат Ломоносовської премії СпбАН 1883 р.

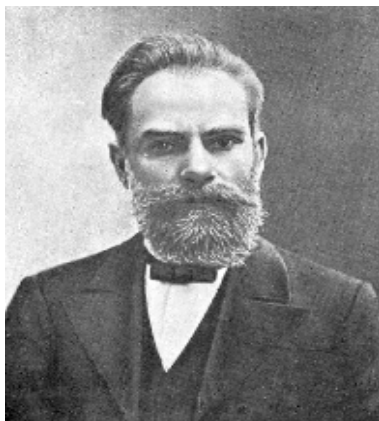
У 1871–1887 рр. тривав перший з трьох одеських періодів життя Н.П. Кондакова. Працював професором кафедри теорії та історії мистецтв НУ. Вчитель Д. В. Айналова, Є. К. Редіна, Д. М. Овсяніко-Куліковського. Завідувач Музею витончених мистецтв НУ, заснував бібліотеку музею та колекцію теракот. Один із засновників ІФТНУ. Захистив у Московському університеті магістерську та докторську дисертації. У 1870-х – 1880-х рр. опублікував 34 праці, з них 12 були опубліковані в Одесі. У 1871, 1874, 1884 роках брав участь у трьох археологічних з'їздах. Був одним з провідних організаторів VI археологічного з'їзду в Одесі 1884 р. Здійснив подорожі у Західну Європу, Кавказ, Балкани. Почесний член Одеського товариства витончених мистецтв, брав участь в організації Музею витончених мистецтв та Малярської школи при товаристві, якими завідував у 1883–1888 та 1883–1894 рр.

У 1879 р. за роботу про грецькі теракоти отримав велику золоту медаль від Російського археологічного товариства. Обраний почесним членом ОТІС та Бібліографічного товариства при НУ. Вдруге мешкав в Одесі з 1 квітня до 28 серпня 1917 р. Встиг інтенсивно попрацювати у музеї ОТІС, експертував старожитності. Третій період перебування в Одесі тривав від 9 вересня 1918 р. по січень 1920 р. Викладав на посаді приват-доцента курс з історії Візантії та вів практичні заняття з курсу «Мистецтво Італії за доби Відродження». Під його керівництвом працював стипендіат А. Н. Грабар. Співробітничав у газеті «Южное слово», зокрема, закликаючи врятувати пам'ятники старовини.

ЛЯПУНОВ ОЛЕКСАНДР МИХАЙЛОВИЧ

1857–1918

Обраний 20 травня 1917 р. почесним членом за пропозицією професора О. Д. Білімовича

Народився у місті Ярославлі (сучасна РФ) в родині педагога, директора Демідовського ліцею. Старший брат філолога та історика, професора НУ, академіка Б. М. Ляпунова. Випускник фізико-математичного факультету СПб університету (1880). Представник школи П. Л. Чебишева. Також зазнав особистого впливу І. М. Сеченова. Приват-доцент та професор кафедри прикладної механіки Харківського університету (1895–1902) та Харківського технологічного інституту (1887–1893). У 1902–1917 рр. працював у СПб у системі СПб АН. Доктор математичних наук за дисертацію «Загальна задача про стійкість руху» (1892). Учасник четвертого міжнародного математичного конгресу в Римі (1908). Один з редакторів видання праць Л. Ейлера. Творець теорії стійкості руху, вчення про фігури рівноваги рідини, що обертається, методів якісної теорії диференціальних рівнянь, автор центральної граничної теореми теорії ймовірностей і інших глибоких досліджень в області механіки і математичної статистики. Член

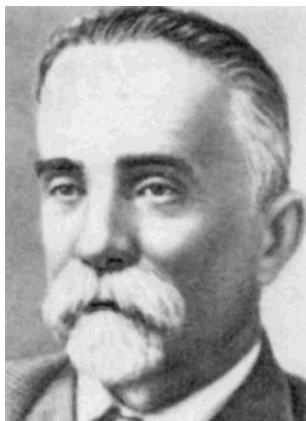
Римської АН, член-кореспондент Паризької АН, почесний член Харківського математичного товариства. У 1962 р. АН СРСР заснувала золоту медаль на честь О. М. Ляпунова, а у 1993 р. Російська АН – премію імені О. М. Ляпунова. Іменем О. М. Ляпунова названо вулиці у Харкові та Москві.

У червні 1917 р. переїхав до Одеси. У вересні - жовтні 1918 р. прочитав в НУ сім лекцій зі спецкурсу «Про форму небесних тіл». На початку листопаду, не витримавши смерті дружини, скінчив життя самогубством. Похований в Одесі на другому християнському цвинтарі. У 1956 р. міська влада встановила на могилі пам'ятник. У 1957 р. встановлено бюст на території ОДУ імені І. І. Мечникова. У 1959 р. провулок в Одесі названо іменем О. М. Ляпунова та встановлено меморіальну дошку на вулиці Короленко (тепер Софіївська), 10, де він мешкав. Одеса була одним з центрів вивчення біографії О.М. Ляпунова. У 1922 р. у другому томі «Наукових записок вищої школи м. Одеси» було надруковано спогади харківського професора, історика В. П. Бузескула про харківський період життя О. М. Ляпунова. У 1951 р. в Одесі було видано біографію О. М. Ляпунова авторства професора та доцента кафедри астрономії ОДУ імені І. І. Мечникова В. П. Цесевича та О. М. Шульберга. У 1970 р. зі змінами ця біографія була видана у Москві за авторством В.П. Цесевича. У червні 1982 р. в ОДУ імені І. І. Мечникова відбувся третій республіканський симпозіум з диференційних та інтегральних рівнянь, присвячений 125-річчю з дня народження О.М. Ляпунова. В Одесі було захищено дві дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата фізико-математичних наук: у 1950 р. в Одеському інституті інженерів морського флоту про теорію зон стійкості О. М. Ляпунова, К. Р. Коваленка; у 1988 р. в ОДУ імені І. І. Мечникова Д. В. Окари про застосування розробок О. М. Ляпунова в диференційних системах.

ВИСОЦЬКИЙ ГЕОРГІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

1865–1940

*Обраний почесним доктором агрономії 11 червня 1918 р.
за пропозицією професорів О. Г. Набоких та Г. І. Танфільєва*

Народився на території сучасної Сумської області в родині дворянина. Випускник московської Петровсько-Розумовської сільськогосподарської і лісової академії (1890). Серед його вчителів був К. А. Тімірязєв. Вів наукові дослідження в степовій експедиції В. В. Докучаєва на Донбасі. Працював лісничим Маріупольського лісництва (1899–1904). Ревізор лісовпорядження при Лісовому департаменті та професор Лісового інституту (1904–1912). Приват-доцент Св. Володимира (1913–1918) та професор Таврійського (1918–1923) університетів. Завідуюч кафедр лісівництва Білоруського інституту сільського господарства (1923–1926) та лісівництва і лісознавства Харківського інституту сільського і лісового господарства (1926–1930). Очолював Бюро з лісової дослідної справи при Всеукраїнському управлінні лісами. За 4 роки Бюро видало 15 томів «Праць з лісової дослідної справи на Україні». Засновник та професор Українського науково-дослідного інституту лісового господарства (1930–1940). Вивчав про-

блеми водного балансу ґрунту в залежності від умов рельєфу і рослинного покриву, уперше розрахував формулу балансу вологи під лісом і полем, встановив критерії індексу сухості й вологості клімату, розкрив комплексні причини безлісся степів. Розробив основи орокліматичної класифікації ґрунтів, увів поняття про «мікрорельєф», «мікроклімат» та ін. Виступав за муніципалізацію лісового господарства – передачу лісів у відання земського самоврядування. Академік Всесоюзної академії сільськогосподарських наук (1934) та АН УРСР (1939). Кавалер золотої медалі ім. П. П. Семенова-Тянь-Шанського Російського географічного товариства (1915). Ім'ям Г. М. Висоцького названий заснований ним науково-дослідний інститут, карстову порожнину у Кримських горах, на території Боярської лісової дослідної станції (Київська область) встановлений бюст Г. М. Висоцького.

У своїх працях згадував про геологічну будову землі Одеси, посилався на праці, надруковані в одеських виданнях. У 44 томі «Записок одеського товариства природознавців», що був присвячений ювілею його давнього знайомого професора Г. І. Танфільєва, була опублікована стаття Г. М. Висоцького «Про симподіально-корневищні латочники». З щоденника В. І. Вернадського відомо, що 24 червня 1918 р. у Києві він разом з правознавцем М. П. Василенко заходив до Г. М. Висоцького вітати його з обранням почесним доктором НУ та зауважив з цього приводу: «це, на мою думку, абсолютно правильне призначення: Висоцький талановитий російський натураліст з величезним почуттям живої природи. Майже усі його праці мають відбиток оригінальності; багато тонкого спостереження природи. Це цікавий приклад вченого, який прийшов до академічної роботи лише наприкінці життя».

ВАСИЛЬЄВ ОЛЕКСАНДР СЕМЕНОВИЧ

1868–1947

Обраний почесним доктором астрономії та геодезії 30 травня 1919 р. за пропозицією професорів О. Я. Орлова, В. Д. Ласкарьова та Г. І. Танфільєва

Народився у Миколаєві в родині морського інженера. Випускник фізико-математичного факультету НУ (1895). Учень професора О. К. Кононовича. Був професорським стипендіатом НУ. Доктор фізико-математичних наук (1935). Співробітник Пулковської обсерваторії (1902–1947). Старший керівник геодезистів Військово-морської академії та Морського відомства. Серед його учнів був член-кореспондент АН СРСР Ф. М. Красовський. Кавалер орденів Св. Анни, Св. Володимира, Трудового червоного прапору. На честь вченого названо чотири топографічних об'єкти на Шпіцбергені.

У 1894 та 1898 р. у «Записках» одеського товариства природознавців опублікував дослідження Куяльницького та Хаджибейського лиманів і, таким чином, разом з О. О. Лебединцевим виступив в Одесі як один з засновників лиманології. У 1899–1901 рр. як заступник керівника спільної експедиції вчених зі Швеції та Ро-

сійської імперії брав участь у дослідженні архіпелагу Шпіцберген, детальну карту якого склав. Досліджував коливання широти за спостереженнями проходжень зірок через площину першого вертикала на пасажному інструменті. Результати досліджень були опубліковані ним у працях Шпіцбергенської комісії СПБАН та у науково-популярній книзі «На Шпіцберген і по Шпіцбергену під час градусного вимірювання», виданої 1914 р. в Одесі товариством природознавців. Епіграфом до роботи він обрав вислів князя Святослава: «Ляжемо кістями, але не посоромимо Землі Руської». У 1916 р. представив до захисту на фізико-математичний факультет НУ докторську дисертацію.

ТИМЧЕНКО ЙОСИП АНДРІЙОВИЧ

1852–1924

*Обраний почесним членом 10 травня 1920 р.
фізико-математичним факультетом з нагоди 40-річчя служби*

Народився на Харківщині в родині селянина. Навчався в механічних майстернях Харківського університету. У 1874–1880 рр. служив у Російському товаристві пароплавства та торгівлі. У 1880–1920 рр. головний механік НУ. У 1886–1905 рр. в НУ розміщувалась механічна майстерня Й. А. Тимченка, що обслуговувала не лише університет. Взяв участь у створенні Метеорологічної обсерваторії. Автор багатьох оригінальних винаходів, передусім автоматичних фізичних, астрономічних, метеорологічних. Зокрема, винайшов модель батометра для взяття проб води на глибині моря. На виставках в Одесі, Кишиневі, Москві, Петербурзі, Нижньому Новгороді та Всесвітній промисловій виставці у Парижі був нагороджений 5 золотими та 3 срібними медалями. Кавалер ордену Св. Станіслава. Брав участь у створенні першої моделі автоматичної телефонної станції Фрейденберга. Влітку 1893 р. разом з фізиком М. Любімовим розробив скачковий механізм «слимак», який було використано для удосконалення стробоскопу. Принцип

дії цього механізму став основою для нового апарату «кінескопу». У листопаді 1893 р. в одеському готелі «Франція» відбулася публічна демонстрація двох кінофільмів, знятих «кінескопом» на Одеському іподромі: «Вершник» та «Метальник списа». У січні 1894 р. на IX з'їзді дослідників природи та лікарів за допомогою свого апарату демонстрував зображення на екрані. Учасники з'їзду схвально сприйняли апарат й висловили подяку винахіднику. Але його апарат не був запатентований, тому винахідником кіноапарату вважається Л. Люм'єр. У встановлених у Харкові та Одесі меморіальних дошках наголошено на пріоритеті у винаході апарату, а харківська дошка виконана у вигляді кіноапарату. У 2016 р. одна з вулиць Одеси названа ім'ям Й. А. Тимченка. Астроном, директор Одеської обсерваторії В. П. Цесевич та завідувач кафедри фізики Одеського медичного інституту Я. Ю. Корпун у своїй книжці 1961 р. видання про Й. А. Тимченка використали матеріали, які надав їм син винахідника Микола.

Частина II

**ПОЧЕСНІ ДОКТОРИ ТА ПРОФЕСОРИ
ОДЕСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО (НАЦІОНАЛЬНОГО)
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА
(1975–2019 рр.)**

МАРТА ФЕРЕНЦ
(Ferenc Márta)

1929–2010

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 30 червня 1975 р.*

Народився в місті Кішкунфеледьгаза – 120 км на південь від Будапешту. Вивчав хімію у Сегедському університеті, після закінчення якого у 1953 р. залишився стажистом на кафедрі неорганічної та аналітичної хімії. У 1957–1958 рр. перебував у науковому відрядженні в Науково-дослідному інституті хімії та фізики АН СРСР, а у 1961–1962 рр. – у Кембриджському університеті. У 1960 р. здобув науковий ступінь кандидата, а у 1966 р. – доктор хімічних наук. Доцент (1960) та професор (1967) Сегедського університету. Там завідував кафедрою загальної та фізичної хімії (1962–1975), заступник декана наукового факультету (1959–1961), а у 1967–1973 рр. – ректор університету. Область дослідження – кінетика та механізм реакцій, кінетичні параметри розкладання, ізомеризація та реакції розкладання водню вільних радикалів, фотохімічні та фотофізичні процеси карбонільних сполук. Основні праці з кінетики піролізу та рідкофазного окиснення, гомогенно-

го каталізу. За допомогою експериментальних та розвинутих ним напівемпіричних методів розрахував параметри багатьох радикальних реакцій.

У 1970 р. він був обраний членом-кореспондентом, а у 1976 р. – дійсним членом Угорської академії наук. У 1973–1990 рр. член Ради, 1975–1980 рр. – генеральний секретар, у 1980–1990 рр. – генеральний директор Центрального інституту хімічних досліджень, 1985–1990 рр. – віце-президент цієї академії, а з р. і до смерті – професор з досліджень. Головний редактор журналу «Acta Chimica Hungarica» (1985–1991) та член редакційної колегії «International Review of Physical Chemistry» (1983). Член Центрального комітету Угорської соціалістичної робітничої партії (1970–1985). Член міжнародних хімічних товариств, включаючи французьке (1964), американське (1965), Товариство Фараді (1965) та Хімічне товариство у Лондоні (1966), Німецьке товариство фізичної хімії імені Бунзена у Штутгарті (1964). Нагороджений орденами «За заслуги» – срібним (1964) та золотим (1973) ступенями, «Заслуг Угорської Народної Республіки» (1989), Середній Хрест Ордена «За заслуги Угорської Республіки» (2007), лауреат академічної (1969) та державної премії (1985). Іноземний член академії наук Чехословаччини (1980) та СРСР (1982).

З 1975 р. розпочалось двостороннє співробітництво ОДУ з Сегедським університетом і відповідно до міждержавних домовленостей почав здійснюватись обмін молодими науковцями. Ференц Марта став першим і єдиним почесним доктором ОНУ у радянський час.

АНТАЛФІ ДЬОРДЬ
(György Antalffy)

1920–1993

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету у 1980 р.*

Народився у м. Сегед, де здобув середню освіту (1938). Вищу освіту здобув в університеті імені Франца-Йосифа у Клужі (нинішня Румунія) як політолог (1942) та правник (1944), а потім навчався на економічному факультеті Університету технології та економіки імені Йосифа Надора (Будапешт). З 1946 р. почав працювати у Сегедському університеті – завідувач кафедри держави і теорії права (1950–1990), декан юридичного факультету (1950–1951, 1953–1958, 1967–1970), ректор (1958–1964, 1976–1982). Кандидат юридичних наук (1960) та доктор політичних наук і права (1969). Наукові інтереси були зосереджені на загальних питаннях державно-правової теорії, вивченні організації держави, теоретичних дослідженнях щодо економічних та соціальних відносин у соціалістичній державі. Цінні також його роботи з історії права про погляди Н. Макіавеллі на політологію та одного з відомих угорських юристів та політиків XIX ст. Ласло Салаї

(1983). Автор понад 120 публікацій, багато з яких англійською, французькою, іспанською, російською мовами.

Трудову діяльність починав кандидатом у адвокати, невдовзі став секретарем, а потім заступником мера Сегеду (1945–1948). Брав активну участь у політичному і громадському житті країни. У 1948 р. закінчив Центральну партійну школу Угорської партії трудящих. Був членом Сегедського міського комітету Угорської соціалістичної робітничої партії та членом міської ради. Був головним редактором газети «Південна Угорщина» (1948–1949).

У період з 1961 по 1990 рр. був членом Наглядового комітету Сегедського академічного комітету, комітету з політичних наук та права Угорської академії наук (1968–1990). З 1965 р. був віце-президентом угорського відділення Міжнародної асоціації політичних наук, з 1985 по 1990 р. – віце-президентом Товариства з політичних наук, з 1971 по 1990 рр. – президентом Угорської асоціації юристів. У 1971–1990 рр. був депутатом парламенту, головою парламентського комітету з юридичних, адміністративних і судових питань (1985–1989).

Нагороджений орденами «Праці» (1962, 1964), «Заслуг Угорської народної республіки» (1980), меморіальною медаллю Йожефа Аттілі (1965) та ювілейною пам'ятною медаллю «Визволення» (1970).

АЛЬТНЕР ГЕЛЬМУТ (Helmut Altner)

1934 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 30 червня 1992 р.*

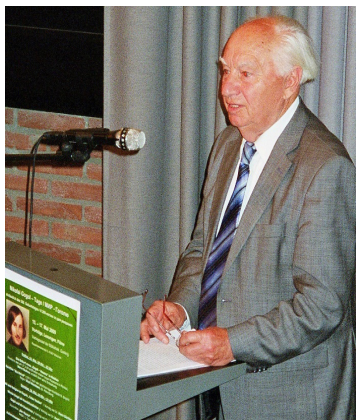
Народився в Бреслау (Вроцлав); вивчав біологію, хімію та географію в Мюнхенському університеті імені Людвіга Максиміліана. Отримав докторський ступінь з зоології у 1961 р., учень Ганшохема Артрума. Працював асистентом в Зоологічному інституті, з 1968 р. призначений на кафедру зоології Регенсбурзького університету. Президент Асоціації німецьких біологів і спеціалістів з питань біологічних наук, член наукової ради, керівник Мюнхенського центру Гельмгольца. У 1989–2001 рр. – ректор Регенсбурзького університету, у 1993–2003 рр. – президент Німецького національного академічного фонду. Один із чотирьох засновників Баварської елітної мережі та фонду для підтримки талановитих вчених Регенсбурзького університету. З 2006 р. – почесний член опікунської ради фонду університету Регенсбурга та фонду університету імені Ганса Вільберта. Має низку нагород, серед яких Великий Хрест «За заслуги» ФРН (1998), орден «За заслуги» Баден-Вюртемберг (1990), медаль Альберта Магнуса (1996) та медаль Дайдалоса Німецького академічного фонду (2003).

З Україною та ОНУ імені І. І. Мечникова вченого пов'язують наукові зв'язки. З обопільної ініціативи ОНУ та Регенсбурзького університету та за їх активною участю Одеса і Регенсбург стали містами-побратимами у 1990 р. У 1990-х рр. в Регенсбурзькому університеті організовано серію семінарів з економіки для студентів-економістів ОНУ. Того ж року почався обмін студентами-стажистами, найбільш масштабною стала програма обміну «Тандем» (2000–2006).

ВЕДЕЛЬ ЕРВІН
(Erwin Wedel)

1926–2018

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 30 червня 1992 р.*

Народився 9 квітня 1926 р., у німецькій колонії Ней-Лібенталь у радянській Україні (нині село Вовкове Іванівського району Одеської області). Навчався в університеті Трансністрії (Одеса) і у 1944 р. змушений був виїхати з України. Оселився у Німеччині, де і продовжив навчання. У 1957 р. захистив кандидатську, а в 1968 р. докторську дисертацію у Мюнхенському університеті. З 1968 по 1994 рр. він керував кафедрою слов'янської філології університету міста Регенсбург. Досконало володів російською та українською мовами. У центрі його наукових інтересів були російська мова і література. Був автором книги про Ф. І. Тютчева й численних публікацій з російської та української літератури. Автор дослідження «Лірика Лесі Українки в європейській літературі і культурі», опублікованих у збірці «Леся Українка та європейська література» (Кельн, Ваймар, Відень, 1994), статей «До сприйняття української літератури в німецькомовному середовищі. Огляд

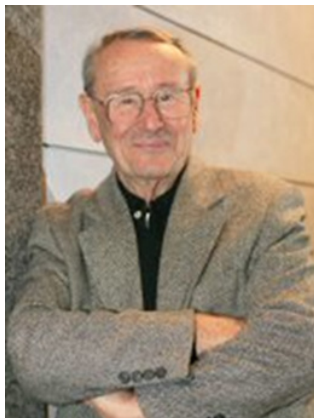
перекладацьких здобутків в ХІХ–ХХ столітті», «До проблем творення циклів в українській ліриці 20-го століття: Максим Рильський і його поетичні цикли 1910–50-х рр.

Виховав цілу плеяду висококваліфікованих славістів. Стояв у витоків утворення Міжнародної асоціації викладачів російської мови та літератури (МАПРЯЛ) і був членом її Президії. У 1994 р. організував і провів у Регенсбурзі представницькій VIII Конгрес МАПРЯЛ «Російська мова і література у сучасному діалозі культур», в якому взяли участь понад тисячу представників із 40 країн світу. Ще у 1980 р. виступив ініціатором встановлення побратимських відносин між Регенсбургом та Одесою. Спочатку у 1989 р. ОНУ та університет Регенсбурга підписали договір про співробітництво, а наступного року мери Валентин Симоненко та Кріста Майєр підписали офіційний договір між двома містами. З 1990 р. разом з професори Е. Ведель та Х. Кнайп організували обміни візитами викладачів та студентів обох університетів, а 1992 р. до ОНУ прибула делегація Регенсбурзького університету – було закладено міцний підмурівок співробітництва на кілька десятиліть.

ФІЛЬБЕРТ ЙОГАНН
(Johann Vielberth «Hans»)

1932 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 30 червня 1992 р.*

Народився у місті Боденвор у Баварії (Німеччина). Середню освіту здобув у Регенсбурзі, навчався у Туланському університеті (Новий Орлеан, США), а потім в університетах Регенсбурга, Мюнхена, Інсбрука (Австрія), де і здобув ступінь доктора. Займався підприємництвом у різноманітних галузях промисловості, а також спеціалізувався на створенні торгівельних центрів та бізнес-парків. Заснував робочу групу з торгівельних та комерційних центрів у Німеччині, яку очолював протягом багатьох років, і був членом Комітету з питань торгівлі Торгівельно-промислової палати Німеччини.

У 1992 р. заснував фонд Регенсбурзького університету Ганса Фільберта, під дахом якого згодом були створені численні партнерські та індивідуальні фонди. Надихнув ректора Г. Альтнера на створення університетського фонду «Про Арте» для пропаганди образотворчого мистецтва в університеті Регенсбурга (1994). По-

чинаючи з 1999 р. підтримує ідею створення міжнародної системи комунікації як багатомовного засобу спілкування. Разом з міжнародними лінгвістами створив інститут (2000), який досліджує та розробляє універсальну мову під назвою KOD (також COD) як мову, що конкурує з есперанто, в якій відповідна рідна мова є основою спілкування.

Почесний доктор економічного факультету та почесний сенатор Регенсбурзького університету (1993). Нагороджений Хрестом заслуги 1-го класу ордена «За заслуги» ФРН (2000), Великим Хрестом ордена за «сталу роботу в економічній, науковій та соціальній сфері» (2009), медаллю Маттеуса Рунтінгера міста Регенсбург (1987), срібною медаллю громадянина міста Регенсбург (1996).

Починаючи з 1993 р. Товариство друзів Регенсбурзького університету від керівництвом доктора Й.Фільберта зібрало і передало для ОНУ понад 18 тисяч книжок. У 1994–1999 рр. Й.Фільберт організував у Регенсбурзькому університеті серію семінарів з економіки для студентів-економістів ОНУ, у яких взяли участь 150 учасників і у т ч викладачі. Він організував і фінансував приїзд відомих німецьких економістів для читання лекцій і сам провів серію лекцій з бізнесу та менеджменту.

ФАЙТЕЛЬБЕРГ РАФАІЛ ОСИПОВИЧ

1903–1998

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради біологічного факультету
26 січня 1993 р.*

Уродженець Одеси. Після закінчення гімназії навчався в Одеському медичному інституті на лікувальному факультеті, працював у фізіологічній лабораторії професора Є. І. Синельникова при Інституті народної освіти. У 1926 р. вступив до аспірантури з фізіології при науковому центрі, що об'єднував кафедри інститутів міста. Педагогічну діяльність розпочав асистентом кафедри фізіології в Одеському педагогічному інституті. Тоді ж організував фізіологічну лабораторію при психофізіологічній станції на водному транспорті Одеси, працював в Одеському медико-аналітичному інституті, де отримав вчене звання доцента. У 1934 р. почав працювати над докторською дисертацією в лабораторії академіка Л. А. Орбелі (Ленінград), яку успішно захистив в 1937 р. в Інституті фізіології імені І. П. Павлова. Тоді ж очолив кафедри фізіології в Одеському фармацевтичному та Одеському сільськогосподарському інститутах.

У період радянсько-німецької війни евакуювався в Куйбишев, де працював завідувачем кафедри анатомії і фізіології людини і тварин в Педагогічному інституті (1941–1944) і був деканом факультету природознавства (1943–1944). У 1944 р. поїхав до Москви, де організував фізіологічну лабораторію в Інституті експертизи працездатності і організації праці інвалідів. Одночасно працював в Інституті фізіології Академії наук СРСР. У 1946 р. повернувся в Одесу, а в 1951 р. став завідувачем кафедри фізіології людини і тварин ОДУ.

40 років працював в ОДУ. Опублікував 300 наукових робіт і 6 монографій, підготував 46 кандидатів і 6 докторів наук. Не переривав зв'язків з ОДУ навіть вийшовши на пенсію. За його ініціативою та участю проводилися наукові конференції, присвячені пам'яті видатних вчених В. І. Вернадського, І. М. Сеченова, І. І. Мечникова та інших. Багато років очолював Одеське відділення Всесоюзного фізіологічного товариства імені І. П. Павлова, був головою Одеської філії Українського комітету з історії й філософії природознавства і техніки, головою Ради ветеранів фізіологічного товариства імені І. П. Павлова. Член редакційної ради «Фізіологічного журналу», за його ініціативи почали видаватися окремі випуски серії «Видные ученые Одессы».

ВІТІКОЛІ СЕСТО
(Sesto Viticoli)

1947 р.н.

*Обраний іноземним почесним членом вченої ради
за клопотанням науково-дослідної лабораторії
«Сенсорної електроніки та технології» 30 січня 1996 р.*

Народився у містечку Барбарано-Романо в центральній Італії (регіон Лаціо). За освітою хімік, випускник університету Ла Сапієнца (Рим), де розпочав працювати на кафедрі хімії у 1971 р. У 1973–1975 рр. був стипендіатом Національної наукової ради Італії (ННР), а з 1975 р. почав працювати у цій найбільшій державній науково-дослідній установі Італії. У 80-ті рр. займався розробкою матеріалів та компонентів оптичних волокон для передачі світлових сигналів.

У 1990–1994 рр. – директор Інституту електронних теорій та структур, у 1994–1996 рр. – координатор стратегічного проекту «Світлові батареї», 1995–1998 рр. – директор Інституту хімії матеріалів, 1996–1999 рр. – президент Національного інституту інноваційних матеріалів та супутніх технологій. Завдяки його сприянню молоді науковці ОНУ – представники наукової школи

фізики поверхні напівпровідників отримали унікальну можливість здійснити розроблені проф. В. А. Сминтиною декілька серій експериментів із застосуванням сучасного обладнання лабораторій національного парку досліджень у передмісті Риму. Отримані ними результати стали підґрунтям для подальшого розвитку цієї наукової школи в ОНУ, що отримала наукове визнання в Європі та світі.

2000–2002 рр. – директор європейської дослідницької групи «Lamat», до якої входили 6 інститутів ННР Італії та 8 науково-дослідних центрів ННР Іспанії. У 1990–2006 рр. – віце-президент та генеральний директор консорціуму Optel, де координував діяльність дослідницьких груп із ННР, Національного міжуніверситетського консорціуму з матеріалознавства та технологій, університетів (Катанія та Лечче) та компаній (Alcatel, Ericsson, Finmeccanica, Assing). У 2001–2006 рр. – директор нового Інституту вивчення наноструктурованих матеріалів, який виникає в результаті об'єднання трьох колишніх інститутів та чотирьох науково-дослідних центрів ННР. У 2006–2011 рр. – директор департаменту молекулярного дизайну ННР, де координує діяльність 14 інститутів з близько тисячею техніко-наукових співробітників. З 2011 р. працює в Інституті кристалографії ННР та є віце-президентом Італійської асоціації для дослідження промисловості. З 2001 р. викладає у кількох закладах вищої освіти Італії, зокрема університеті Ла Сапієнца (Рим).

Автор понад 90 наукових публікацій та доповідей на численних національних та міжнародних конференціях. Від 2014 р. є членом наукових консорціумів програм Horizon2020, які займаються розробкою ключових технологій, що дозволять європейській промисловості зберегти конкурентоздатність та освоїти нові ринки. Останніми роками в центрі його наукових інтересів проблеми застосування наномолекулярних технологій для лікування нейроblastом. Член відбіркового комітету престижної міжнародної премії з популяризації науки.

ЗЕЛІНСЬКИЙ ІГОР ПЕТРОВИЧ

1933–2002

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 29 січня 1996 р.*

Народився у м. Первомайськ Миколаївської обл. У 1952 р. став студентом геолого-географічного факультету ОДУ, який закінчив з відзнакою. Навчався в аспірантурі Московського державного університету імені М. В. Ломоносова, де у 1970 р. захистив кандидатську дисертацію. З вересня того ж року почав працювати в ОДУ, де пройшов шлях від старшого викладача до професора, завідувача кафедри інженерної геології та гідрогеології. Доктор геолого-мінералогічних наук, докторську дисертацію захистив у жовтні 1980 р. по темі «Теория и методика моделирования оползней».

Автор близько 150 наукових праць, серед яких 5 підручників та навчальних посібників, 7 монографій і 130 статей. Основні напрями наукової роботи вченого стосуються геодинаміки, на базі розробленої ним теорії геодинамічного поля зроблено прогноз стійкості зсувних схилів Одеси, припортового заводу в Григорівці, в Ульяновську, Саратові, Вольську на Волзі, у Варні. Створив

одеську школу гідрогеології. Як педагог підготував 15 кандидатів і 3 докторів наук. Був консультантом з будівництва низки об'єктів в Одесі: протизсувних споруд від Ланжерону до Аркадії, пішохідної дороги Траса здоров'я, Палацу спорту, підвісної канатної дороги в Отраді; розробляв план укріплення одеських катакомб.

У 1994 р. обраний академіком та віце-президентом Міжнародної Академії наук Євразії, був дійсним членом Академії інженерних наук, Екологічної академії наук, Академії наук вищої школи України. До 1997 р. працював завідувачем кафедри інженерної геології та гідрогеології ОДУ, потім професором цієї ж кафедри, продовжував читати лекції студентам. З 1997 р. очолив наукову секцію Одеського будинку вчених. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1996 р.), Заслужений діяч науки і техніки України.

Понад 40 років життя присвятив ОДУ. Поєднавав наукову та викладацьку діяльність з адміністративною роботою, пройшов усі сходинки від декана геолого-географічного факультету (1970–1979), проректора з навчальної (1979–1980) та наукової (1980–1985) роботи до ректора. На посаду ректора ОДУ був обраний у червні 1987 р., в травні 1995 р. звільнився за станом здоров'я. На роки його ректорства припадають: в 1990 р. відкриття фізико-математичного Рішельєвського ліцею при ОДУ; в 1991 р. – злиття з університетом Інституту соціальних наук; в 1992–1993 рр. – створення у структурі університету на базі факультетів Юридичного інституту та Інституту математики, економіки і механіки (ІМЕМ); в 1993 р. на базі МОН та Академії інженерних наук України в університеті був організований Інститут фізики горіння. З 1987 по 1995 рр. в ОДУ було відкрито нові сучасні спеціальності, відроджено видавництво. Університет став співзасновником Української екологічної та інженерної академії наук, учасником Європейської та Євразійської асоціації та пройшов міжнародну атестацію – було укладено угоди з університетами США, Іспанії, ФРН, Шотландії, Швейцарії.

КАЛАБРО КОРРАДО
(Corrado Calabro)

1935 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 01 вересня 1997 р.*

Уродженець південноіталійського міста Реджо-ді-Калабрія (Калабрія), адвокат, політичний і громадський діяч, письменник та поет. У 1957 р. з відзнакою закінчив Мессінський університет, здобувши юридичний ступінь. Фахівець по трудовому та адміністративному праву. Працював в магістратурі Ревізійного суду, а у 1968–2008 рр. – у Державній раді. У 1999–2001 рр. – президент Асоціації магістратів, з 2001 р. – титульний президент Секції регуляторних актів, президент Регіонального адміністративного суду Лаціо, голова першої секції. Заступник голови Державної ради у 2008 р., почесний президент Державної ради з 2009 р. Поряд із посадами у судовій владі, обіймав численні посади в державній адміністрації, починаючи з кінця 1960-х рр.: очолював техніко-правовий секретаріат Палаццо Кіджі, працював в кабінетах міністерств бюджету Південної Італії, охорони здоров'я, промисловості, сільського господарства, торгового флоту, пошти та теле-

комунікацій, народної освіти та університетів, громадської політики та реформ. Юридичний радник міністра закордонних справ (1969–1972). Керівник законодавчого бюро міністерств бюджету та казначейства. З 2002 по 2005 р. – голова Постійної консультативної комісії з питань авторського права, в травні 2005 р. указом президента Італії призначений президентом AGCOM – незалежного італійського регуляторного та гарантійного адміністративного органу у сфері комунікацій (до 2012 р.).

Відомий італійський поет і письменник. Перші твори написав ще у 18 років, з 1960 р. почав публікуватися. Загалом світ побачив 33 оригінальні збірки його віршів, критичних нарисів та художніх романів, які перекладені на 20 мов світу.

Перший переклад українською мовою видано в 1995 р. в Одесі за сприяння професора В. А. Сминтини – збірка «Червоний колір Алікуд» (переклав одеський поет і драматург С. Стриженюк). Другий переклад збірки його поезій «Я не скажу тобі, що це любов» у 2009 р. здійснила професорка Римського університету «Ла Сапієнца» Оксана Пахльовська. Активний культурний діяч, перебував в ОНУ в рамках діяльності Італійського інституту культури в Україні. Творчість Коррадо Калабро відзначено міжнародними преміями Італії, Іспанії та Португалії. Він є почесним професором Маріупольського державного університету (2015) та Університету Тімішоари (Румунія, 2000). За пропозицією Головної Астрономічної Обсерваторії НАН України ім'я Коррадо Калабро присвоєне одному з нововідкритих астероїдів.

КУРАС ІВАН ФЕДОРОВИЧ

1939–2005

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради Інституту соціальних наук
13 травня 1998 р.*

Уродженець Одеської області. Вищу освіту отримав на історичному факультеті ОДУ, який закінчив з відзнакою у 1962 р. Після університету працював науковим співробітником Кіровоградського партархіву, водночас викладаючи у Кіровоградській філії Харківського політехнічного інституту. У 1964 р. вступив до аспірантури Київського державного університету, кандидатську дисертацію захистив з проблем національно-визвольного руху в Україні початку ХХ ст. До 1970 р. викладав в КДУ. У 1970–1983 рр. – старший науковий співробітник, учений секретар Інституту історії партії при ЦК КПУ, завідувач сектора відділення науки і навчальних закладів ЦК КПУ, у 1983–1991 рр. був заступником директора Інституту політичних досліджень при ЦК КПУ.

Наукові праці присвячено новітній історії України, зокрема, історії національних політичних партій і громадських рухів. Важливою подією став вихід у 1990 р. науково-документально-

го видання «Голод 1932–1933 років на Україні: очима істориків, мовою документів» з публікацією документів, які засвідчували причетність партійно-державних інстанцій до інфернальних подій 1930-х рр. Вчений ініціював створення в Інституті історії партії сектора історії, теорії і практики міжнаціональних відносин і послідовно створював відповідну наукову школу. З грудня 1991 р. став директором щойно створеного Інституту національних відносин і політології НАН України (з 1996 р. – Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України). Інститут досягнув серйозних здобутків у теоретико-методологічному обґрунтуванні нового напрямку соціогуманітарних наук – етнополітології, розробці об'єктно-предметної зони політології та етнополітології і вдосконаленні понятійно-категоріального апарату цих наук, осмисленні діалектики взаємодії етнічних та політичних, етнічних і регіональних факторів. Досліджувались етнонаціональна специфіка, характер та особливості політичного процесу і політичної культури в минулому і сучасному Україні, релігійна ситуація і відносини різних конфесій.

Академік НАН України (1995). У 1988–1993 рр. – академік-секретар Відділення історії, філософії і права НАН України, член Президії НАН України. У 1998–2005 рр. – віце-президент НАН України.

Активний громадський і політичний діяч. У 1994–1997 рр. був віце-прем'єр-міністром України з питань гуманітарної політики, член Конституційної комісії від Президента України. Очолював державні комісії у справах депортованих народів Криму; у справах депортованих німців; у справах неповнолітніх; з питань координації, приймання, транспортування, охорони та розподілу гуманітарної допомоги, що надходить із зарубіжних країн, при КМ України; реформування вищої освіти в Україні; реорганізації в галузі науки. В 1997 р. був головою Ради з питань мовної політики при Президентові України, в 1997–1998 рр. – Ради з питань збереження національної культурної спадщини. З жовтня 2000 р., за постановою Уряду, був головою наглядової ради Національної акціонерної компанії «Надра України», з 2003 р. – голова наглядової ради Київського національного медичного університету,

секретар Політичної ради при Президентові України. Народний депутат України 4-го скликання.

Заслужений діяч науки і техніки України (1998), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (1999). Нагороджений орденом Дружби народів, орденом «Великий хрест» (1997; Італія), орденом князя Гедимінаса 4-го ступеня (1998; Литва), орденом князя Ярослава Мудрого 5-го (1999) та 4-го (2003) ступенів. У 2005 р. Інституту політичних і етнонаціональних досліджень НАН України рішенням Президії НАН України присвоєно ім'я І. Ф. Кураса.

Ніколи не поривав зв'язків з університетом, підтримував наукову співпрацю з вченими-істориками та політологами. На факультеті історії та філософії ОНУ одна з аудиторій названа на його честь.

ГЬОПЕЛЬ ВОЛЬФґАНґ (Wolfgang Göpel)

1943–1999

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради фізичного факультету
23 червня 1998 р.*

Народився у місті Веймар (Тюрінгія) в Німеччині. Середню освіту здобув у Гільдесгаймі (Нижня Саксонія, 1963). Вивчав фізику в університеті Ганновера (1969), де і захистив магістерську дисертацію (1971). Габілітований з фізичної хімії у Технічному університеті Ганновера (1975). У 1978–1980 рр. був візитуючим науковцем та викладачем у дослідницькому центрі Palo Alto, лабораторії Stanford Synchrotron (Каліфорнія, США), дослідницьких центрах Xerox-Webster, IBM Watson (Нью-Йорк, США), Національному університеті Ла-Плата (Аргентина). 1980–1983 рр. – професор кафедри фізики Університету штату Монтана (США). З 1983 р. – очолював кафедру фізичної і теоретичної хімії Тюбінгенського університету (Німеччина), а згодом очолив однойменний науково-дослідний інститут цього університету. З 1997 р. – професор мікросистемних технологій Фрайбурзького університету. Автор понад 20 підручників, монографій «Фізика поверхні», «Фізична хімія та матеріалознавство» та понад 400 праць.

Голова центру трансферу технологій «Кордони розподілу та сенсори» Берлінського університету імені Штайнбайса, співголова Інституту природничих та медичних наук у Ройтлінгені (Німеччина). Голова наукового комітету дослідницького товариства «Наукові дослідження вимірювальної та сенсорної техніки», голова комітету з хімічних засад сенсорних технологій дослідницького товариства DECHEMA, голова відбіркового комітету Європейської щорічної конференції «EUROSENSORS», голова секції «Хімічні та біохімічні сенсори» Товариства німецьких хіміків, європейський голова керівного комітету Міжнародної конференції хімічних сенсорів. Член наукових товариств: німецьких

– Фізичної хімії, Фізичного, Інженерного, хімічної інженерії; американських – Вакуумного, Фізичного, Хімічного, японського – Хімічного. Координатор програм Еразмус з матеріалознавства, голова наукового комітету Товариства представників дрібної та середньої промисловості Німеччини. Член редколегії журналів «Sensors and Actuators», «Nanotechnologies», «Supramolecular Science», «Biosensors and Bioelectronics».

Будучи визнаним авторитетом у європейському товаристві, сприяв інтеграції діяльності південноукраїнської наукової школи поверхні напівпровідників на чолі з проф. В. А.Сминтиною до міжнародної наукової спільноти. Завдяки їх спільним зусиллям в Одесі започатковано проведення міжнародних наукових конференцій з сенсорної електроніки та мікросистемних технологій (кожні два роки, наступна запланована на осінь 2020 р.), які єднають провідних фахівців світу, засновані спеціалізовані наукові часописи з іноземним представництвом у редколегіях, що індексуються в міжнародних наукометричних базах (“Photoelectronics”, “Sensors Electronics and Microsystem Technologies”, головний редактор з часу заснування В.А. Сминтина).

На вшанування його пам’яті заснована спеціальна нагорода з сенсоріки, спонсорами якої виступає родина вченого та Інститут фізичної хімії Тюбінгенського університету.

ГРИНЕВЕЦЬКИЙ СЕРГІЙ РАФАІЛОВИЧ

1957 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням ректора університету 31 жовтня 2000 р.*

Уродженець Тарутинського району Одеської області. Закінчив Одеський технологічний інститут холодильної промисловості у 1979 р. та Українську сільсько-господарську академію у 1985 р. Інженер-технолог, працював начальником технічного обмінного пункту, завідувачем ремонтних майстерень, заступником керівника з матеріально-технічного забезпечення в Роздільнянському виробничому об'єднанні з виробничо-технічного забезпечення сільського господарства Одеської області.

З 1982 р. діяльність пов'язана із державним управлінням: перший секретар Роздільнянського райкому ЛКСМУ, другий, а згодом і перший, секретар Одеського обкому комсомолу, створив центри науково-технічної творчості молоді, клуб веселих та винахідливих, молодіжний агроконвейер, молодіжні будівельно-житлові кооперативи. У 1992–1994 рр. очолював об'єднання «Одесаїмпекс». У 1994 р. повернувся у політику: керівник секретаріату обласної ради, згодом заступник та перший заступник голови

Одеської обласної державної адміністрації. З травня 1998 р. до лютого 2005 р. – голова Одеської обласної державної адміністрації.

Народний депутат України 3-го, 6-го та 7-го скликань, член Комісії з питань морської політики при Президентові України (1998–2000), заступник голови Комітету з питань національної безпеки і оборони (2007).

Активно займається громадською та меценатською діяльністю. Читає публічні лекції у закладах вищої освіти України з питань державного управління та місцевого самоврядування, регіональної політики. Бере активну участь у міжнародних наукових конференціях, читаннях, круглих столах; підтримує видання наукових збірок та монографій.

ЦИММЕР АЛЬФ
(Alf Zimmer)

1943 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням ректора університету 14 жовтня 2002 р.*

Народився в місті Бад-Бефензен (Нижня Саксонія) у Німеччині. Середню освіту завершив у Ганновері (1963). Навчався в Мюнстерському університеті, який закінчив у 1971 р. з відзнакою. За профілем досліджень – інженерний психолог, який об'єднує основні дослідження та сфери застосування для вдосконалення систем людина-машина. Розпочав працювати асистентом у Тюбінгенському університеті, здобув докторський ступінь у 1973 р. Відтоді почав працювати у Регенсбурзькому університеті на посаді асистента. З 1976 р. викладач загальної психології в університеті Ольденбурга. У 1980 р. повернувся до Мюнстера, де був у 1982 році габілітований, став професором (1984) і очолював кафедру психології (1982–1983). У 1980–1983 рр. стажувався у Стенфордському університеті (США). У 1984 р. знову повернувся до Регенсбурзького університету, де очолив кафедру експериментальної прикладної психології. У 1988–1990 та 1996–2001 рр. –

завідувач кафедри філософії, а з 1990 р. став членом Сенату університету (1990–1994, а вперше, ще у 1974–1976), проректором (1992–1994), а у 2001–2009 рр. – ректором цього університету. Також був віце-президентом (2005–2007) та президентом (2007–2009) союзу баварських університетів – Університету Баварії. У 2009 р. вийшов у відставку і відтоді співпрацює з аерокосмічною промисловістю в розробці майбутніх кабін і 3D робочих місць для контролю повітряного руху.

Був членом Консультативної ради з розвитку Регенсбурзького університету (1994–2001), сенату Німецької ректорської конференції (2005–2009), працював у баварському уряді консультантом з питань розвитку технологій та оцінки ризиків (1995–2001). Працював у консультативній науковій раді федерального міністерства дорожнього руху Німеччини, був співавтором керівних принципів щодо людських факторів у безпеці виробництва (1997–2012) у проєкті федерального міністерства екології. З 2014 р. є членом редакційно-консультативної ради міжнародного журналу «Взаємодія людини та комп'ютера»).

Нагороджений орденом Хрест заслуги на стрічці ФРН (2013), медаллю «За особливі послуги Баварії в об'єднанні Європи» (2008) та медаллю міста Регенсбург Альберт Магнус (2009).

ПРЕМЯНОВ КРАСИМИР АНДРЕЄВ

1955 р.н.

*Обраний почесним професором
(не раніше лютого) 2004 р.*

Народився у причорноморському болгарському місті Бургас. Середню освіту здобув у середній школі №101 міста Одеса. У 1976 р. закінчив юридичний факультет ОДУ за спеціальністю «правознавство». У 1993 р. закінчив Російську академію управління за спеціальністю «політологія». У 1976–1977 рр. працював молодшим суддею у Варненському обласному суді. З 1977 по 1989 рр. займався громадською діяльністю і посідав державні посади: секретар та перший секретар міського, обласного та Центрального комітету Димитровського союзу молоді, член виконкому міської та обласної ради депутатів, член військових рад прикордонних та внутрішніх військ, член колегії міністерства оборони Болгарії.

У 1990 р. – народний депутат у Великих народних зборах (парламент), член комісії з підготовки проєктів нової конституції. У 1990–1997 рр. – народний депутат парламенту кількох скликань. Був заступником голови та головою парламентських фракцій

«Об'єднання за соціальну демократію» та «Демократичні ліві».

Член софійської колегії адвокатів (1994), голова федерації «Відкритий форум», голова Болгарсько-грецького юридичного клубу (2003). 1990–2004 рр. – член та заступник голови Центрального керівництва Соціалістичної партії Болгарії.

У 2006 р. болгарською діаспорою в Україні визнаний «Людиною року».

ЦИМОШЕВИЧ ВЛОДЗИМЕЖ
(Włodzimierz Cimoszewicz)

1950 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 06 вересня 2005 р.*

Народився у Варшаві (Польща). Закінчив Варшавський університет, у 1978 р. отримав ступінь доктора міжнародного публічного права. У 1972–1985 рр. – викладач Інституту міжнародного права Варшавського університету. У 1980–1981 рр. – стипендіат Фонду Фулбрайта та викладач Колумбійського університету в Нью-Йорку.

В політиці з кінця 1980-х рр., член польського парламенту і багатьох парламентських комітетів, серед яких Комітет меншин та Комітет закордонних справ. У 1992–1993 рр. – член Парламентської асамблеї Ради Європи, доповідач Комітету з правових питань та прав людини; у 1993–1995 рр. – віце-прем'єр-міністр та міністр юстиції; у 1995–1996 рр. – заступник спікера Сейму і голова Конституційного комітету Національних зборів; у 1996–1997 рр. – прем'єр-міністр; у 2001–2005 рр. – міністр закордонних справ. Як прем'єр-міністр провів реформу структури уряду.

Проводив переговори про членство Польщі в НАТО, відповідав за вступ Польщі до Європейського Союзу, запропонував модель реформи для ООН. Будучи Головою Комітету Міністрів, представляв Раду Європи на переговорах круглого столу під час кризи президентських виборів в Україні. Маршал Сейма Польщі у 2005 р. і один із кандидатів на пост президента у 1990 і 2005 рр. В жовтні 2007 р. обраний сенатором. На початку березня 2009 року Рада Міністрів запропонувала його кандидатуру на посаду генерального секретаря Ради Європи, програв колишньому прем'єр-міністру Норвегії Турб'єрну Ягланду. У червні 2010 р. перед першим туром президентських виборів підтримав кандидатуру Броніслава Коморовського. У парламентських виборах 2011 р. вдруге потрапив до Сенату, де увійшов до Кола незалежних сенаторів. У Сенаті VIII скликання очолив Комісію закордонних справ.

Почесний викладач Аппалачського державного університету, Нью-Йоркського університету, Університету Південної Кароліни, Фурманського університету, Коледжу Квінс, Університету Меріленда та багатьох інших академічних центрів у США та Канаді. Керівник Центру міжнародної політики Білостоцького університету.

Має низку нагород: Орден Білої Зірки I ступеня (Естонія, 2000), Великий Хрест Ордену «За Заслуги перед Литвою» (2005), Медаль Заслуженого для Толерантності Фонду «Єкуменічна толерантність» (2009), Орден Заслуги Французької Республіки, Орден Заслуги Грецької Республіки.

ГАБОР САБО (Keszthelyi-Szabó Gábor)

1953 р.н.

*Обраний почесним членом вченої ради
за клопотанням ректора університету 7 вересня 2005 р.*

Народився в м. Карцаг у центральній частині Угорщини. Вищу освіту одержав на машинобудівному факультеті Інституту харчових технологій у Москві (1971–1976) – отримав диплом інженера-механіка, а потім продовжив навчання у 1980–1982 рр. у Будапештському технічному університеті, де отримав диплом господарчого інженера.

З 1976 р. працював у Сегедській вищій харчовій школі. Дослідницька область – теорії та практики виготовлення та висушування харчових порошків, розвиток харчових та біотехнологій, гібридний конвективно-мікрохвильовий процес, пов'язаний з енергією, тепловими матеріалами та імпульсами. У 1988 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Розробка процесу агломерації-сушіння віброаерофлюїдного шару для порошків, які використовуються в угорській харчовій промисловості». Наступного року здобув докторську габілітацію за праці «Комбінована енергетично-мікрохвильова сушка сільськогосподарських матері-

алів» та «Математичне моделювання мікрохвильового нагрівання методом розмірного аналізу».

У 1989 р. перейшов до Сегедського університету – доцент кафедри харчових виробництв та екологічної інженерії (факультет харчової промисловості). Був заступником декана з освіти, а потім науки (1989–1996). У 1996 р. одержав премію за підручник «Процедури та обладнання харчової промисловості». У 1996–2003 р. – декан факультету. У 1998 р. здобув професорську стипендію Іштвана Сечені. З 1999 р. має професорське звання. З 2000 р. – проректор Сегедського університету. У 2001 р. за науковий доробок одержав премію Угорської академії наук, а у 2002 р. – за підручник для інженерів-теплотехніків. У 2003–2010 рр. ректор Сегедського університету. З 2008 р. доктор Угорської академії наук. З 2019 р. – ректор Вищої школи імені Габора Денеша.

Голова Технічного комітету Сегедського регіонального комітету Угорської академії наук (1999–2003), член Комітету сільськогосподарства (2001), комітету угорських стипендій Коледжу сільськогосподарських наук (1999–2004). Керівник та учасник численних національних та міжнародних наукових проектів у співпраці з університетами Греції, Іспанії, Кіпру, Нідерландів, Німеччини, Польщі, Румунії, Сполученого королівства, Франції.

ЯЦЕНЮК АРСЕНІЙ ПЕТРОВИЧ

1974 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 28 травня 2008 р.*

Народився у м. Чернівці у родині історика П. І. Яценюка та філолога М. Г. Яценюк. Після завершення середньої школи навчався на юридичному факультеті (спеціальність – правознавство) Чернівецького національного університету імені Ю. Федьковича (1991–1996). Згодом закінчив Чернівецький торгово-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету (2001). У 1990-ті роки займався бізнесом – президент юридичної фірми, консультант кредитного департаменту, радник голови правління, заступник голови правління банку «Аваль». З 2001 р. – на державній службі: міністр економіки Автономної Республіки Крим (2001–2003), перший заступник голови Національного банку України та виконуючий обов’язки голови НБУ (2003–2005), Міністр економіки України (2005–2006), перший заступник Голови Секретаріату Президента та представник Президента в Кабінеті міністрів (2006–2007), Міністр закордонних справ України (2007). Голова Верховної Ради України (2007–2008).

Політична кар'єра стрімко розпочалась у 2007 р. з обранням його народним депутатом Верховної Ради України (від партійного Блоку «Наша Україна – Народна самооборона»), головою якої він був у 2007–2008 рр. Був народним депутатом Верховної Ради України 6–8 скликань (до 2014 р.). У 2008 р. створив громадську організацію «Фронт змін». Наступного року очолив партію з тою самою назвою, яка об'єдналась у 2013 р. з ВО «Батьківщина». У 2014 р. став одним із засновників та лідерів партії «Народний фронт». У 2014–2016 рр. – прем'єр-міністр України.

У 2005 р. – перший заступник голови Одеської обласної державної адміністрації.

СЯ ЛІНЬХУА
(夏临华)

1954 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням ректора університету 17 червня 2009 р.*

Навчався на фізичному факультеті Нанькайського університету (Тяньцзинь), де здобув ступінь бакалавра фізики (1978–1982), магістра (1984), а згодом і доктора наук з теоретичної фізики (1987). З 1987 р. займався дослідженнями у Техаському університеті A&M (Коледж-Стейшен) та Університеті штату Орегон (Корвалліс) (США).

У 1994 р. почав працювати в Університеті Ціньдао. У 1996 р. його включено до списку кандидатів першого та другого рівня Національного проекту «Талант на десять мільйонів». 1997 року здобув спеціальну фінансову урядову допомогу від Державної ради Китаю. У 2004–2011 рр. ректор цього університету. У ці ж роки був заступником, а у 2011–2015 рр. – секретарем університетського партійного комітету Комуністичної партії Китаю. Член постійного комітету (постійно діючого органу влади) зборів на-

родних представників (парламент) провінції Шаньдун дванадцятого скликання (2013–2018). Брав участь у створенні фонду наукових досліджень, що фінансує Національна комісія з освіти та підтримки студентів, Національного фонду природничих наук та природничих наук провінції Шаньдун.

Розробляє проблематику релятивістської теорії зіткнення важких іонів, комп'ютерного моделювання динаміки адронів у ядерній матерії високої щільності, сигналу утворення кварк-глюонної плазми та механізму фазового переходу амонізації. Автор понад 60 наукових праць. Бере активну участь у обмінних візитах та міжнародних наукових конференціях в Австрії, Нідерландах, Німеччині, США, Франції за запрошенням університетів, дослідницьких інститутів та груп. Науковий керівник докторантів зі спеціальності матеріалознавство.

Співробітництво Одеси з Ціньдао – крупним портом на Жовтому морі у провінції Шаньдун на сході Китаю – розпочалось на початку 90-х років XX століття, а у 1993 р. міста стали побратимами. На початку XXI століття інтенсифікувались зв'язки ОНУ з китайськими закладами вищої освіти і зокрема з міста Ціньдао, що призвело до збільшення кількості студентів з Китаю та відкриттю Центра китайської культури в ОНУ.

БАЛЛОНІ НІКОЛА ФРАНКО
(Nicola Franco Balloni)

1950 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням Центра історії та культури Італії
імені Дж. Гарібальді 28 вересня 2009 р.*

Народився у м. Блера (регіон Лаціо, Італія). По закінченні факультету словесності та філософії Римського університету «Ла Сапієнца» (1974) спеціалізується в Британській академії, а згодом в Оксфорді. Упродовж своєї кар'єри проводить дослідження з культурології та культурної дипломатії та читає лекції в Італії, США, Великій Британії, Сомалі, Фінляндії та Україні, зокрема, у Дипломатичному інституті при Міністерстві закордонних справ Італії в Римі, Університеті м. Дарем (Великобританія), Державному університеті штату Орегон (США). Бере участь у численних проектах Міністерства освіти та наукових досліджень Італії з USIS / United States Information Service (1985), Британською Радою (1990) тощо.

Від 1992 р. з перервами працює в Україні. У 1992 році він очолює Відділ з питань культури, освіти та науки щойно створе-

ного Посольства Італії в Україні. У 1993 р. разом з українськими вченими-італознавцями відновив в Україні діяльність місцевого осередку спілки «Данте Аліґ'єрі», а у 1998 р. створив та очолив (2003) Італійській інститут культури в Україні (ІІК, м. Київ), був аташе з питань освіти, культури та науки посольства Італії в Україні. Останніми роками координує міжнародні проекти Національної опери України.

Зробив значний внесок у розвиток українсько-італійського співробітництва та у зближення культур двох народів. Він започаткував серію видавничих та перекладацьких проектів ІІК, організував в Україні понад тисячу міжнародних мистецьких і наукових заходів, акцій, проектів та виставок, зокрема серійну транснаціональну номінацію генуезьких фортифікаційних споруд у Середземномор'ї та Причорномор'ї до Списку всесвітньої спадщини ЮНЕСКО (2005–2009). Сприяв наданню стипендій на навчання або стажування в Італії для близько 500 українських студентів і науковців. Завдяки його зусиллям італійську мову стали вивчати у Києві, Львові, Маріуполі та Одесі.

Завдяки особистому сприянню у 1998 р. в ОНУ було відкрито лекторат італійської мови та літератури, наступного року – Центр італійської мови при факультеті романо-германської філології, а у 2007 р. – Центр історії і культури Італії імені Джузеппе Гарібальді. Відкриття Центру, де все обладнання, література та устаткування придбані завдяки його сприянню, стало одним з ключових моментів у розвитку освітніх та наукових українсько-італійських відносин. Десятки студентів ОНУ отримали стипендії для навчання та стажування в університетах Італії. Внаслідок цього ОНУ став провідним центром італіаністики на півдні України.

Повний кавалер українського ордену «За заслуги» (І–ІІІ ступенів), нагороджений Подякою Прем'єр-міністра України, медаллю «За розвиток культури і мистецтва», також почесний доктор Київського національного університету імені Тараса Шевченка та почесний професор Маріупольського державного університету. У 2003 р. його іменем було названо малу планету, яку відкрила Андрюшівська астрономічна обсерваторія.

ДОННІЧІ П'ЕТРО ДЖОВАННІ
(Pjetro Jovanni Donnichi)

1954 р.н.

*Обраний почесним членом вченої ради
за клопотанням ректора університету 23 лютого 2010 р.*

Народився у м. Мессіна на острові Сіцилія (Італія). Закінчив факультет міжнародних відносин в Університеті м. Падуя. В Римі працював у Міністерстві закордонних справ при Генеральній дирекції з політичних справ, Кабінеті Міністра та Генеральному секретаріаті на посаді керівника підрозділу аналітики та планування. Автор досліджень з питань міжнародних політичних відносин, європейської інтеграції та міжнародної економіки. Італійський дипломат. Працював за кордоном у Посольстві Італії в Сінгапурі, в Італійській дипломатичній місії під час переговорів з питань звичайних збройних сил у Європі, в Постійному представництві Італії при Європейському Союзі в Брюсселі, був Генеральним консулом у Гонконзі. У 2007–2012 рр. – Надзвичайний та Повноважний Посол Італійської республіки в Україні. Після завершення своєї місії в Україні продовжив свою кар'єру професійного дипломата в Міністерстві закордонних справ Італії.

За його сприяння в Одеському національному університеті був відкритий Центр історії та культури Італії імені Дж. Гарібальді, урочиста інавгурація якого відбулася за участю pana Посла та онуки італійського революціонера Аніти Гарібальді. Під час його каденції Посольство Італії в Україні фінансує оснащення Центра сучасним обладнанням для здійснення культурно-просвітницької діяльності, забезпечує надходження навчальної, наукової та науково-популярної літератури до бібліотеки, проведенню серії заходів, що сприяють поглибленню наукового та освітянського співробітництва між українськими та італійськими закладами вищої освіти та науковими інституціями.

На чолі Посольства Італії в Україні разом з директором Інституту Італійської культури в Україні професором Нікола Франко Баллоні допомагала проведенню в Одесі та Україні загалом тижнів італійської мови, які Міністерство закордонних справ Італії організовує під патронатом Президента Італійської Республіки, загальнодержавних олімпіад з італійської мови та літератури, організації курсів підвищення кваліфікації викладачів-італіаністів, стажуванню українських студентів в Італії. У квітні 2010 р. пан Посол відвідав ОНУ в рамках урочистих заходів, присвячених Дню Європи в Україні.

КОМІСАРЕНКО СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

1943 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням ректора університету 23 лютого 2010 р.*

Народився у місті Уфа (Башкортостан) у роки евакуації, в сім'ї видатного українського вченого і громадського діяча, академіка АН УРСР та АМН України В. П. Комісаренка, засновника Інституту ендокринології та обміну речовин НАМН України, який зараз носить його ім'я. Середню освіту здобув у Києві, у 1966 р. з відзнакою закінчив лікувальний факультет Київського медичного інституту, у 1969 р. – аспірантуру Інституту біохімії АН УРСР. Одночасно працював фельдшером на Київській міській станції швидкої медичної допомоги, навчався на механіко-математичному факультеті КДУ. З 1969 р. працював в Інституті біохімії імені О. В. Палладіна АН України – молодшим, старшим науковим співробітником, вченим секретарем, завідувачем лабораторії, завідувачем відділу. У 1974–1975 рр. проходив стажування в Інституті Пастера в Парижі. У 1975 р. заснував лабораторію імунохімії, що в 1982 р. була перетворена у відділ молекулярної імунології Інституту біохімії АН УРСР, яким вчений керує доте-

пер. У 1981 р. працював в Нью-Йоркському протираковому центрі ім. Слоан-Кеттерінга.

Доктор біологічних наук зі спеціальності молекулярна біологія, біохімія, професор. З 1989 по 1992 рр. та з 1998 р. – директор Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна АН України. З квітня 2004 р. – член Президії НАН України та академік-секретар Відділення біохімії, фізіології і молекулярної біології; у квітні 2018 р. переобраний директором Інституту біохімії ім. О. В. Палладіна НАН України.

Засновник молекулярної імунології – галузі, яка з'явилася на стику біохімії, молекулярної біології, імунології та медицини. Основні фундаментальні досягнення пов'язані з імунохімічним дослідженням антигенної структури пептидів і білків. Під його безпосереднім керівництвом було проведено унікальне дослідження стану імунітету у людей, які працювали після аварії на Чорнобильській АЕС. Ввів в обіг термін «Чорнобильський СНІД». Автор 500 наукових статей, понад 60 національних і міжнародних патентів і винаходів, а також численних статей з політики і культури України. Серед його учнів – один академік та два член-кореспонденти НАН України, 5 докторів і 18 кандидатів наук.

Державний діяч. У 1990–1991 рр. – заступник голови Ради Міністрів УРСР. З 1991 до квітня 1992 р. – віце-Прем'єр-міністр України з гуманітарних питань. З травня 1992 р. до лютого 1998 р. – перший надзвичайний і повноважний посол України у Великій Британії та Ірландії. У 2004 р. був кандидатом на пост Президента України.

Активно займається громадською та доброчинною діяльністю. Обраний першим заступником Голови Української Ради миру (1999), Президентом Українського біохімічного товариства (1999), Президентом Українського інституту миру і демократії (2000), Президентом благодійної організації інвалідів «Спеціальна Олімпіада України» (2002), Головою Наглядової ради Міжнародного фонду Національної пам'яті України (2007), Почесним членом та членом Ради директорів Британо-української торговельної палати, членом Президії Національної академії медичних

наук України (2010), Президентом Української асоціації з біобезпеки (2013), членом Наглядової ради Пекінського інституту геноміки (2017).

Нагороджений Орденом Свободи (2018), Орденом князя Ярослава Мудрого V ступеня (2005), орденом «За заслуги» I, II, III ступеня (1996, 1997, 2013), почесною відзнакою Президента України (1996). Лауреат державної премії УРСР у галузі науки і техніки, має почесне звання «Заслужений діяч науки і техніки України».

Почесний доктор Кінгстонського Університету (1997), Почесний доктор Північно-Лондонського Університету (1997), Почесний професор Інституту мікробіології і імунології ім. І. І. Мечникова НАМН України (2011), Почесний член Польського біохімічного товариства (2011), Почесний член Всесвітньої організації імунопатологів (2013). Почесним професором ОНУ обраний за видатний внесок у розвиток науки і освіти.

АНДРОНАТІ СЕРГІЙ АНДРІЙОВИЧ

1940 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради хімічного факультету
30 червня 2010 р.*

Народився в Одесі. Закінчив хімічний факультет ОДУ (1964) та аспірантуру. Після військової служби захистив кандидатську, а в 1976 р. – докторську дисертації. Працював викладачем, заступником декана хімічного факультету ОДУ; з 1972 р. – старший науковий співробітник, завідувач відділу, заступник директора з наукової роботи, директор (з 1984 р.) Фізико-хімічного інституту імені О. В. Богатського НАН України, створеного на базі одеських лабораторій, водночас (з 1998 р.) – завідувач кафедри фармацевтичної хімії ОДУ і науковий керівник Хіміко-фармацевтичного навчально-науково-виробничого комплексу НАН і МОН України.

Член правління Українського хімічного товариства ім. Д. І. Менделєєва і Міжнародного товариства з гетероциклічної хімії, член Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки, наукових рад відділення хімії НАН України з проблем «Органічна хімія», «Хімічна екологія», Української федерації

вчених. Академік НАН України (1988), член Президії НАН України. Голова Координаційної ради відділення хімії НАН України з проблеми «Наукові основи створення лікарських препаратів». Член редакційних колегій низки провідних фахових журналів.

Наукові праці в галузі хімії біологічно активних речовин, зокрема теоретичних основ синтезу психо- і імунотропних, протівірусних та інших лікувальних засобів. Учень академіка О. В. Богатського. Очолює Південний науковий центр НАН і МОН України, який здійснює координацію досліджень і розробок, спрямованих на вирішення регіональних соціально-економічних проблем. Створив в Одесі наукову школу в області біоорганічної і медичної хімії. Важливим досягненням вченого і керованих ним науковців є синтез низки ефективних низькомолекулярних стимуляторів неспецифічного імунітету організму, які є потенційно лікарськими засобами для лікування і профілактики онкологічних захворювань і особливо небезпечних вірусних інфекцій. Створив і впровадив у медичну практику перший вітчизняний транквілізатор феназепам, анксіолітичний препарат денної дії гідазепам, протівірусний препарат аміксин.

Автор 5 монографій, 520 наукових статей, 120 патентів і авторських свідоцтв на винаходи. Підготував 3 докторів наук та 31 кандидата наук. Активна наукова діяльність відзначена державними нагородами: заслужений діяч науки і техніки УРСР (1990), лауреат Державної премії СРСР (1980), Державної премії України в галузі науки і техніки (1991), Премії президентів академій наук України, Білорусі і Молдови (1998), орденами «Знак пошани» (1981), «Дружби народів» (1996), «За заслуги» III ступеня (2002); почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2002), відзнакою НАН України «За наукові досягнення» (2007).

БАР'ЯХТАР ВІКТОР ГРИГОРОВИЧ

1930 р. н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради фізичного факультету
30 червня 2010 р.*

Народився в Маріуполі, у 1953 р. з відзнакою закінчив ХДУ. Розпочав наукову діяльність у Харківському фізико-технічному інституті АН УРСР під керівництвом академіка О. І. Ахієзера, де у 1954–1973 рр. був науковим співробітником. У 1973–1982 рр. – завідувач відділу, заступник директора з наукової роботи Донецького фізико-технічного інституту АН УРСР; у 1985–1989 рр. – завідувач відділу теоретичної фізики і директор Інституту металофізики АН УРСР. З 1982 р. – академік-секретар відділення фізики та астрономії АН УРСР, з 1989 р. – віце-президент НАН України, з 1994 р. – перший віце-президент НАН України.

Засновник і завідувач кафедри теоретичної радіофізики на радіофізичному факультеті КДУ (1983–1986), засновник і перший завідувач кафедри математики та теоретичної радіофізики на цьому факультеті (1986–1996). З 1995 р. – засновник та перший директор Інститут магнетизму НАН та МОН України і декан

фізико-математичного факультету Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут».

Досяг блискучих результатів в галузі теоретичної фізики, фізики магнітних явищ, фізики твердого тіла. Створив потужну наукову школу, серед його учнів – 32 доктори наук, 10 лауреатів Державної премії України в галузі науки і техніки. Брав активну участь у роботі по ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи. Був головою Комітету з ядерної політики при Президентові України, членом Міжнародної координаційної ради країн Європейської співдружності по проблемах зменшення наслідків аварії на ЧАЕС, членом науково-технічної ради Мінчорнобиля, головою комісії з проблем Чорнобиля НАН України. Засновник і президент Українського фізичного товариства (1990–1994 рр.).

Почесний доктор 8 університетів та 2 академічних інститутів України. Лауреат премій НАН України імені К. Синельникова (1978), Н. Крилова (1985), М. Боголюбова (1993), премії імені Л. Ландау Італійського фізичного товариства, премії міжнародної федерації вчених і Наукового католицького фонду Св. Валентина (Італія, 2002). Член Американського і Італійського фізичних товариств, Російської академії творчості, мистецтва і соціальних проблем, член Нью-Йоркської академії наук, почесний член Європейського фізичного товариства. За роботи з подолання наслідків Чорнобильської катастрофи нагороджений пам'ятним знаком Папи Римського Іоанна Павла II (1994). Нагороджений Орденом Князя Ярослава Мудрого V ступеня (1998) та Почесною відзнакою Президента України (1994, 2000). За визначні особисті заслуги перед Українською державою у розвитку фізичної науки, виняткові здобутки в організації фундаментальних досліджень, багаторічну плідну науково-педагогічну діяльність нагороджений званням Герой України з врученням ордена Держави (2010).

БІАДЖІ ПАОЛО
(Paolo Biagi)

1948 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради історичного факультету
30 червня 2010 р.*

Народився на півночі Італії у м. Брешія (Ломбардія). Випускник Міланського університету (1972), отримав докторський ступінь в Інституті археології Лондонського університету (1981). Обіймав наукові посади у Природознавчому музеї Брешії (1978–1981), університеті Генуї (1981–1988) та університеті Ка Фоскарі (з 1988). Від 2002 р. є дійсним професором (*professore ordinario*) преісторії та протоісторії у відділенні азіатських та північноафриканських досліджень університету Ка Фоскарі.

Спеціалізується на первісній історії Південно-Східної Європи та Південної Азії. Брав участь та керував італійською археологічною експедицією в Омані (1982–1991). Директор італійської археологічної місії у Банаті, Трансільванії (Румунія) та у провінціях Синд, Белуджистан у Пакистані (від 1993). Проводить археологічні дослідження в Альпійській дузі, Піндських горах та

на острові Лемнос (Греція), у Грузії та Пакистані. Комітет вищої освіти Пакистану затвердив його науковим керівником докторантів Таксильського Інституту азійських цивілізацій університету Каїд-і-Азам у Ісламабаді (Пакистан).

Почесний стипендіат Лондонського товариства старожитностей, нагороджений золотою медаллю від університету Шаха Абдул Латіфа у Хаїрпурі (Пакистан) (1999) та муніципалітету Брешія (2002). У 2016 р. був обраний почесним професором Чорноморського державного університету імені Петра Могили (Миколаїв, Україна). Від 1988 р. є президентом Товариства передісторії та первісної історії регіону Фріулі-Венеція-Джулія (Трієст). Запрошений професор кафедри археології Університету Любляни, Тбіліського державного університету, асоційований науковий співробітник кафедри антропології Університету Берклі (США).

Проводив дослідження та розкопки в Італії, Греції, Грузії, Кіпрі, Кувейті, Омані, Пакистані, Румунії, Словаччині, Сполученому королівстві. Автор понад 400 праць з доісторії Європи та Середнього Сходу, опублікованих в журналах та різноманітних виданнях Італії, Греції, Іспанії, Німеччини, Оману, Пакистану, Польщі, Росії, Румунії, Саудівської Аравії, Сербії, Словенії, Сполученого королівства, США, Туреччини, Угорщини, України, Франції, Хорватії та Японії. Входить до редакційних колегій наукових журналів як в Італії, так і закордоном. Рецензент низки журналів та видань видавничих компаній Springer та Elsevier.

Від 2006 р. є координатором спільних наукових програм в галузі первісної історії та археології з викладачами факультету історії та філософії ОНУ. Завдяки його зусиллям в рамках проєктів академічної мобільності стажування в університеті Ка Фоскарі пройшло понад 50 студентів, аспірантів та викладачів ОНУ.

ЄРЕМЕНКО ВІКТОР ВАЛЕНТИНОВИЧ

1932–2017

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради фізичного факультету
30 червня 2010 р.*

Народився у Харкові в родині відомих фізиків. Вищу освіту здобув на фізико-математичному факультеті ХДУ, який закінчив у 1955 р. за спеціальністю фізика низьких температур. Деякий час навчався і працював в київському Інституті фізики НАН України, де захистив кандидатську дисертацію. З 1961 р. рішенням Президії НАН України був переведений у Харків до Фізико-технічного інституту низьких температур НАН України, де пройшов шлях від завідувача лабораторії до головного наукового співробітника та директора інституту (у 1991–2006 рр.). 30 років викладав в ХДУ на кафедрі магнетизму, за що нагороджений медаллю «Петро Могила» Міністерства освіти і науки України та присудженням йому звання соросівського професора. Академік Національної академії наук України (1978), Заслужений діяч науки і техніки України (1982).

Наукова діяльність пов'язана з дослідженням низькотемпературного магнетизму, спектральних та магнітооптичних явищ, магнітних фазових перетворень в антиферомагнетиках; надпровідності та гальваноманітних явищ в металах; екситонних процесів в антиферомагнітних, напівпровідникових та молекулярних кристалах. Автор понад 400 публікацій. Талановитий організатор науки, серед його учнів 2 академіка НАН України, 12 лауреатів Державних премій України в галузі науки і техніки. Активно співпрацював з Міжнародними лабораторіями сильних магнітних полів у Греноблі (Франція) та у Вроцлаві (Польща), головний редактор журналу «Фізика низьких температур», який перевидавався Американським інститутом фізики.

За наукові заслуги вченого обрано академіком Європейської академії наук (2003), літератури та мистецтв, Почесним членом (Fellow member) Американського Фізичного Товариства (2000), почесним працівником космічної галузі України (2007), почесним працівником Інституту металофізики імені Г. В. Курдюмова НАН України (2002), почесним доктором ХНУ (2010).

ЗАЙЦЕВ ЮВЕНАЛІЙ ПЕТРОВИЧ

1924–2020

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради біологічного факультету
30 червня 2010 р.*

Народився в с. Миколаївка-Новоросійська Аккерманського повіту Бессарабії (тепер Саратський район Одеської обл.). Вищу освіту отримав в ОДУ за спеціальністю гідробіологія. З 1949 до 1956 р. працював лаборантом кафедри зоології хребетних, керівником якої був професор І. І. Пузанов, виконував обов'язки завідувача гідробіологічної станції університету. Наукову роботу розпочав з вивчення іхтіопланктону Одеської затоки, докторську дисертацію захистив у 1964 р. на тему «Гіпонейстон Чорного моря і його значення». З 1972 і до 1989 р. – керівник Одеського відділення Інституту біології південних морів (тепер Інститут морської біології НАН України). Академік НАН України (з 1997 р.).

Основні наукові праці присвячені питанням гідробіології й іхтіології, зокрема вивченню біології контурних областей моря (на його межах з атмосферою, суходолом і річками) з позицій

охорони й відтворення живих ресурсів моря. Автор понад 350 наукових робіт, опублікованих в 20 країнах світу, зокрема, «Чорне море: стан екосистеми та шляхи його поліпшення» (2000), «Exotic Species in the Aegean, Marmara, Black, Azov and Caspian Seas» (2002). Під його керівництвом захищено 6 докторських та 24 кандидатських дисертації.

Учасник та член організаційних комітетів, міжнародних конференцій та конгресів з біології та екології моря у СРСР, Україні, Франції, Болгарії, Румунії, Туреччині, Фінляндії. У складі групи експертів ООН (GESAMP) неодноразово брав участь у обговоренні та розв'язанні екологічних проблем Чорного моря та Світового океану. На запрошення урядової організації Японії «Товариство сприяння розвитку науки» прочитав цикл лекцій в шістьох провідних університетах країни, очолив першу японську експедицію в затоці Суруга. Як експерт з екології та біології моря, брав участь у виконанні кількох міжнародних проектів під егідою ООН, у тому числі: Трансграничний діагностичний аналіз Чорного моря, Зміни біологічного різноманіття, Червона книга Чорного моря та інші. Результати роботи опубліковані в монографіях у видавництві ООН (Нью-Йорк).

Наукова діяльність відзначена низкою державних нагород, серед яких звання почесного соросівського професора (1997), Заслужений діяч науки і техніки України (2003), Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2013).

НАХОДКІН МИКОЛА ГРИГОРОВИЧ

1922–2018

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради фізичного факультету
30 червня 2010 р.*

Народився в с. Прохорівка поблизу Канева. Онук О. П. Шереметьєва, який завідував фізичним кабінетом Університету Св. Володимира. У 1950 р. закінчив КДУ, в аспірантурі навчався під керівництвом члена-академіка АН УРСР Н. М. Моргуліса. Протягом 68 років працював у КДУ: з 1952 р. був викладачем кафедри електроніки, упродовж 1972–1998 рр. очолював засновану ним кафедру кріогенної та мікроелектроніки (нині – нанофізики та наноелектроніки), водночас з 1972 по 1991 р. був деканом радіофізичного факультету, професором факультету радіофізики, електроніки та комп'ютерних систем. Академік НАН України (1990).

Наукові праці в галузі фізичної електроніки. Вивчав різні питання фізики твердого тіла, особливо поверхонь твердих тіл. Розвинув методи кількісної іонізаційної спектроскопії, розробив альтернативні методи запису інформації, брав участь у створенні

надвисоковакуумного скануючого тунельного мікроскопа. На радіофаці КДУ під керівництвом вченого було розроблено методи очищення кремнію, що значно покращило його функціональні можливості; було також розроблено та доведено до промислового виробництва термографи, які могли записувати зображення у реальному масштабі часу і широко використовувались у космічних польотах для розвідувальних цілях та запису інформації, що було також застосовано при розробленні деяких елементів знаменитої «Кольчуги». Ініціатор створення програми співробітництва з питань сучасної нанофізики та наноелектроніки із закордонними дослідниками.

Підготував кілька десятків кандидатів наук, серед яких п'ять докторів наук. Лауреат Державних премій України в галузі науки і техніки, Заслужений діяч науки і техніки України (1991), кавалер ордену «За заслуги» II ст. (2009), лауреат премії імені Н. Д. Моргуліса НАН України (2008).

НЕІЗВЕСТНИЙ ІГОР ГЕОРГІЙОВИЧ

1931 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради фізичного факультету
30 червня 2010 р.*

Уродженець Одеси. Онук О. Я. Орлова – радянського астронома, академіка АН УРСР. У 1956 р. закінчив електромеханічний факультет Московського енергетичного інституту за спеціальністю «Діелектрики і напівпровідники», учень А. В. Ржанова. З 1956 по 1962 рр. вів наукову роботу у Фізичному інституті АН СРСР. З 1962 р. працював в Інституті фізики напівпровідників (нині – ім. А. В. Ржанова) АН СРСР, один з творців Інституту, заступник директора з наукової роботи (1962–1973 і 1980–2004 рр.), з 1973 по 1980 рр. – завідувач лабораторією «Фізика і технологія германієвих МДП-структур», з 2004 р. – завідувач відділу «Тонкоплівкові структури для мікро і фотоелектроніки». Багаторічний викладач Новосибірського державного технічного університету (з 1983 р. – професор). У 1990 р. обраний членом-кореспондентом АН СРСР по відділенню інформатики, обчислювальної техніки та автоматизації.

Фахівець в області фізики напівпровідників і фізичних основ напівпровідникових приладів. Сфера наукової діяльності – взаємодія випромінювання з напівпровідниковими гетероструктурами, комп’ютерне моделювання формування тонких поверхневих шарів, квантова криптографія, поверхнево-бар’єрні біосенсиори.

Член Наукової ради РАН з фізики напівпровідників, Об’єднаної ради з фізико-технічних наук РАН, заступник головного редактора журналу «Микроэлектроника», член редакційних колегій журналів «Поверхность. Рентгеновские, синхротронные и нейтронные исследования», «Physics of low dimensional structures», «Sensor electronics and microsystem technologies», Українського фізичного журналу. Член-засновник Азіатсько-Тихоокеанської Академії матеріалознавства, завідувач філії кафедри напівпровідникових приладів і мікроелектроніки Новосибірського державного технічного університету. Підготував 8 докторів і 12 кандидатів наук. Автор і співавтор 170 наукових робіт, з них 5 монографій.

ПІДГОРСЬКИЙ ВАЛЕНТИН СТЕПАНОВИЧ

1937 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради біологічного факультету
30 червня 2010 р.*

Уродженець с. Вороніж Шосткинського району Сумської області. Вищу освіту здобув на ветеринарному факультеті Української сільськогосподарської академії.

З 1961 р. працює в Інституті мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України (з 1983 – завідувач відділу і заступник директора, з 2003 р. – директор). Вчений у галузі мікробіології, мікробної біотехнології та мікробіологічних методів захисту довкілля. Академік НАН України (2006).

Наукові праці в галузі фізіології мікроорганізмів та біотехнологій. Під його науковим керівництвом виконані роботи з дослідження впливу електромагнітного випромінювання на фізіолого-біохімічні та поверхнево-структурні властивості дріжджів, розроблені і впроваджені оригінальні мікробіотехнологічні схеми очищення стічних вод від важких металів, запропоновано біосорбент, який звільняє довкілля від забруднення нафтою і нафтопродуктами.

Автор понад 300 наукових праць, 45 авторських свідоцтв на винаходи. Велику увагу приділяє підготовці майбутніх фахівців-мікробіологів. Протягом багатьох років викладає у КНУ. Підготував трьох докторів і 15 кандидатів наук. Веде активну науково-організаційну та громадську роботу: голова Наукової ради при НАН України з проблеми «Мікробіологія», президент Товариства мікробіологів України, головний редактор «Мікробіологічного журналу» та член редколегії низки інших видань, голова спеціалізованої вченої ради при Інституті мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України, керує державною науково-технічною програмою «Мікробні біотехнології» при МОН України. Заслужений діяч науки і техніки України (1998), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки, академічних премій імені Д. К. Заболотного (1995) та імені І. І. Мечникова (2006), має орден «За заслуги» III ст. (2007).

Підтримує наукові зв'язки з вченими біологічного факультету ОНУ.

СВЕЧНИКОВ СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

1926–2017

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради фізичного факультету
30 червня 2010 р.*

Син академіка АН УРСР В. М. Свечнікова. Народився у м. Дніпропетровськ. У 1948 р. закінчив Київський політехнічний інститут, де й почалася його наукова та педагогічна діяльність. Захистивши кандидатську дисертацію, пройшов шлях від асистента до завідувача кафедри технічної електроніки (1951–1961 рр.). З 1961 р. працював в Інституті фізики напівпровідників АН УРСР: спочатку завідувачем відділу, а з 1990 до 2003 рр. – директором Інституту. У 1988 р. обраний академіком НАН України, відділення фізики і астрономії. З 2003 р. – почесний директор, а з 2006 р. – радник при дирекції Інституту фізики напівпровідників імені В.С. Лашкарьова.

Засновник одного з найважливіших напрямів науково-технічного прогресу – оптоелектроніки. Наукові дослідження стосуються технічної й фізичної електроніки, оптоелектроніки, напівпровідникового матеріалознавства. Розробив фізико-технічні

основи оптоелектронного перетворення, створив теорію оптоелектронних зв'язків та інфекційно-контактних явищ у напівпровідниках, фото- і рентгенопровідності, електролюмінесценції, фізико-хімічних і лазерних методів модифікації напівпровідників.

Автор понад 600 наукових праць, серед яких 16 монографій, що мають міжнародний авторитет. Має 106 авторських свідоцтв на винаходи. Під його керівництвом захищено 19 докторських і 49 кандидатських дисертацій. Упродовж багатьох років викладав в Національному технічному університеті України «Київський політехнічний інститут». За його ініціативою та за безпосередньою участю створено спеціалізовані кафедри мікроелектроніки у Чернівецькому та Ужгородському університетах. Головний редактор створеного ним міжнародного наукового журналу «Semiconductor Physics, Quantum Electronics and Optoelectronics», член редколегії декількох міжнародних наукових часописів.

Лауреат Державних премій УРСР (1973, 1983) та СРСР (1986), нагороджений Почесною відзнакою Президента України (1992), орденом «За заслуги» II ступеня (1998).

ГРИЦЕНКО ПАВЛО ЮХИМОВИЧ

1950 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради філологічного факультету
31 березня 2015 р.*

Народився в с. Матроска Ізмаїльського району Одеської області. В 1973 р. закінчив філологічний факультет ОДУ за спеціальністю українська мова і література, залишився працювати викладачем кафедри української мови. З 1979 р. працював в Інституті мовознавства імені О. О. Потебні АН УРСР, де захистив кандидатську та докторські дисертації, очолював сектор діалектології. Після його реорганізації у 1991 р. в Інститут української мови НАН України, завідував відділом діалектології, а у 2008 р. обраний директором цього інституту. Виконує обов'язки голови координаційної ради «Українська мова», опікуючись затвердженням проблематики кандидатських і докторських дисертаційних досліджень.

Досліджує українську діалектну мову, розробив методику вивчення лексики, яку широко використовують в українському і слов'янському мовознавстві, обґрунтував поняття «просторової

варіативності мови» як релевантної лінгвістики та поняття «просторового конденсованого явища». Інновацією стало створення діалектного фонофонду, який має записи з понад 1200 населених пунктів української етномовної території. Автор індивідуальних монографій та понад 500 праць з українського та слов'янського мовознавства. Співавтор і член редколегії видань «Українська мова. Енциклопедія» (1–3 вид., 2000–2007), співавтор академічної «Історії української літератури» (у 12 т.; Т. 2, 2014). Член міжнародних комісій при Міжнародному комітеті славістів, Голова Української національної комісії «Загальнослов'янського лінгвістичного атласу» при Міжнародному комітеті славістів, член Наукового товариства імені Т. Шевченка.

Активний громадський діяч. Входив до робочої групи Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України з розроблення нових законів «Про мови в Україні». Бере активну участь у створення законодавчої бази для розширення функціонального поля української мови в організації мовного буття нашої держави; здійснює роз'яснення в різних засобах масової комунікації щодо питань історії суспільних функцій української мови в Україні і світі; виступає у Верховній Раді України з питань української мови.

За сприяння вченого створено осередок діалектологічних досліджень в ОНУ, розпочато студіювання діалектологічної проблематики у межах науково-дослідної роботи кафедр філологічного факультету, завданням якої є опис лексико-семантичної системи говорів Одещини. Результатом діяльності осередку стало видання двох словників у 2000 р. та 2011 р., упорядкованих співробітниками кафедри української мови та кафедри російської мови. Він є ініціатором проведення Всеукраїнського лінгвістичного форуму вчених та головою Міжнародного конкурсу імені П. Яцика, до участі в роботі яких активно долучаються викладачі та аспіранти філологічного факультету ОНУ. Не пориває зв'язків з Alma mater дотепер, консультує і підтримує дисертаційні роботи, здійснювані під науковим керівництвом чи консультуванням вчених ОНУ, проводить лекції та зустрічі зі студентами університету.

ЗАГОРОДНІЙ АНАТОЛІЙ ГЛІБОВИЧ

1951 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням ректора університету 31 березня 2015 р.*

Народився в Полтавській області. Закінчив ХДУ у 1972 р. і відтоді працює в Інституті теоретичної фізики НАН України ім. М. М. Боголюбова (з 1989 р. – заступник директора, з 2003 р. – директор). Академік НАН України (2006). У 2009–2015 рр. – головний учений секретар, з 2011 р. – голова координаційної ради з питань інформатизації, з 2015 р. – віце-президент НАН України, з 2016 р. – голова комісії НАН України по роботі з науковою молоддю.

Наукові праці в галузі теоретичної та математичної фізики, теорії плазми, статистичної фізики. Розробив статистичну теорію просторово-обмежених плазмено-молекулярних систем; послідовну кінетичну теорію запорошеної плазми і сформулював мікроскопічні рівняння й ланцюжок рівнянь Боголюбова для такої плазми; розвинув теорію гальмівного випромінювання у плазмено-молекулярних системах. Виступав із пленарними доповідями на найпрестижніших конференціях із фізики плазми, є членом

програмних і організаційних комітетів міжнародних конференцій у різних країнах. Був головою оргкомітету Міжнародного конгресу з фізики плазми (2004–2006).

Автор понад 200 праць, серед яких відома монографія «Статистична теорія плазмово-молекулярних систем». Практикуючий викладач: у 1992–2005 рр. – професор Києво-Могилянської академії, від 1996 р. – КНУ імені Т. Г. Шевченка. Головний редактор «Українського фізичного журналу», член редколегій «Вісника НАН України» і міжнародного журналу «Condensed Matter Physics», голова комісії НАН України з наукової спадщини академіка В. І. Вернадського. Координує ряд наукових програм академії та очолює Наукову раду з фізики плазми та плазмової електроніки.

Має наступні відзнаки за наукову діяльність: премія імені К. Д. Синельникова НАН України (1991), Державна премія в галузі науки і техніки (2005), премія імені М. М. Боголюбова (2012), Заслужений діяч науки і техніки (2012). Обраний іноземним членом Російської академії наук (2011) та іноземним членом-кореспондентом Австрійської академії наук; почесним доктором Інституту фізики конденсованих систем (2010), Головою наглядової ради ХНУ (2014), дійсним членом Наукового товариства імені Т. Г. Шевченка.

Співавтор та президент оргкомітету Міжнародної конференції «Dusty plasmas in Applications», яка регулярно проводиться ОНУ спільно з Інститутом теоретичної фізики імені М. М. Боголюбова і має високий рейтинг у науковій спільноті. Проведення цієї конференції поширює світовий авторитет вчених ОНУ, які започаткували ці дослідження.

РЕДЕР АНАТОЛІЙ СЕМЕНОВИЧ

1961 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням вченої ради хімічного факультету
31 березня 2015 р.*

Народився в Одесі. Після закінчення з відзнакою ОДУ вступив до аспірантури на базі Фізико-хімічного інституту ім. О. В. Богатського. В 1988 р. захистив кандидатську дисертацію. З 1991 по 1993 роки стажувався в університетах Великої Британії.

З 1992 р. і по теперішній час – голова правління і генеральний директор Товариства з додатковою відповідальністю «Інтерхім», яке є одним з провідних підприємств України у галузі виробництва фармацевтичних субстанцій. В серпні 2002 р. під керівництвом підприємця було розпочато будівництво сучасної виробничої ділянки з випуску готових лікарських форм як інноваційного проекту «Комплекс академічної науки і виробничо-технологічного підприємства». ТДВ «Інтерхім», Фізико-хімічний інститут імені О. В. Богатського та ОНУ є складовими частинами хіміко-фармацевтичного навчально-наукового виробничого комплексу, який був створений спільним наказом НАН України

та Міністерством освіти і науки України. У вересні 2007 р. введена в дію друга лінія виробництва готових лікарських засобів, виробнича ділянка готових лікарських засобів підприємства була сертифікована на відповідність вимогам Народного міжнародного стандарту GMP. З 2008 р. «Інтерхім» 4 рази ставав переможцем конкурсу професіоналів фармацевтичної галузі «Панацея».

Автор 40 наукових статей та патентів. Засновник 6 стипендій для вчених та талановитих студентів-хіміків ОНУ. Завдяки його спонсорській допомозі проведено технічне переоснащення Великої хімічної аудиторії, закуплено 20 приладів для навчальних та дослідницьких лабораторій, створена магістерська лабораторія з сучасним обладнанням. Підприємство «Інтерхім» надає свою науково-виробничу базу для проходження практики студентів, 70 % працівників підприємства є випускниками хімічного факультету.

За багаторічну працю, особистий внесок у розвиток фармацевтичної бази України, а також благодійну допомогу відзначений нагородами та почесними званнями, серед них: відзнаки та грамоти міської та обласної держадміністрації, Почесна грамота КМУ, Президії НАН України імені А. І. Кіпріанова, почесне звання «Заслужений працівник фармації».

БУЛАВІН ЛЕОНІД АНАТОЛІЙОВИЧ

1945 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради фізичного факультету
27 жовтня 2015 р.*

Народився в Полтаві. Життєвий шлях пов'язаний з фізичним факультетом КНУ: кандидатська дисертація (1980), докторська «Нейтронні дослідження рівноважних і кінетичних властивостей рідин» (1989), звання професора. У 1990–2007 рр. був деканом фізичного факультету, з 1990 р. – завідувач кафедри молекулярної фізики. Академік НАН України (2006), академік АН вищої школи України, заслужений діяч науки і техніки України (2003). У 2009–2015 рр. – член бюро відділення ядерної фізики та енергетики, а з 2011 р. – головний науковий співробітник відділення атомної енергетики Інституту проблем безпеки атомних електростанцій НАН України.

Основні сфери наукових інтересів: фізика рідин, фізика фазових перетворень та критичних явищ, нейтронна спектроскопія конденсованих систем, медична фізика. Створив наукову школу нейтронної спектроскопії конденсованих середовищ, якій нале-

жить одне з провідних місць у світовій науці. Підготував 40 кандидатів та докторів наук. Автор понад 500 наукових робіт. Член науково-методичної ради з фізики МОН України, член асоціації деканів Європи, Українського (1990) та Американського (1991) фізичних товариств, почесний професор Кизил-Ординського університету ім. Коркит Ата (Казахстан), Соросівський професор (1996). Внесок вченого у розвиток вітчизняної науки відзначено орденами «За заслуги» III та II ступеня (2004, 2009) та нагородою Ярослава Мудрого за значний добуток в науці та техніці. Лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки 2011 року (за цикл наукових праць «Квантові ефекти і структурна самоорганізація у нових багатофункціональних наноматеріалах» у складі колективу), лауреат премії НАН України імені Д. В. Волкова (2017).

Кафедра молекулярної фізики КНУ, яку очолює науковець, підтримує тісні зв'язки з кафедрами теоретичної фізики та астрономії, загальної фізики та фізики теплоенергетичних і хімічних процесів ОНУ. Як декан фізичного факультету був ініціатором підписання Угоди про творчу співпрацю між КНУ та ОНУ в галузі проведення науково-дослідницьких робіт.

ЯЦКІВ ЯРОСЛАВ СТЕПАНОВИЧ

1940 р.н.

*Обраний почесним професором
за клопотанням НДІ «Астрономічна обсерваторія»
27 жовтня 2015 р.*

Народився в с. Данильче Рогатинського району Івано-Франківської області. У 1955 р. закінчив середню школу в Пукові на Рогатинщині, у 1960 р. – Львівський політехнічний інститут, а в 1960–1962 рр. працював астрономом-спостерігачем у Полтавській гравіметричній обсерваторії АН УРСР. Після закінчення у 1965 р. аспірантури Головної астрономічної обсерваторії НАН України працював у цій обсерваторії (з 1975 р. її директор). Від 1976 р. – доктор фізико-математичних наук, з 1985 р. – академік НАН України.

Учений брав активну участь у підготовці та виконанні космічних програм ВЕГА, СОПРОГ, ФОБОС, МАРС, а також в організації космічних досліджень АН УРСР (1986–1992). Як член Президії НАН України координує наукові космічні дослідження України.

Автор понад 200 наукових праць. Основні наукові праці присвячені вивченню особливостей обертання Землі, космічній геодинаміці та фундаментальній астрометрії. Іноземний член Польської академії наук, академік Міжнародної академії астронавтики, член багатьох міжнародних наукових організацій. Працював керівником програми наземних спостережень комети Галлея, за що має почесну відзнаку НАСА, за дослідження зміни орієнтації земної осі у тілі Землі та просторі у 2003 р. його відзначено престижною міжнародною премією Євросоюзу імені Рене Декарта. Ім'я 2728 Яцків носить одна з малих планет Сонячної системи.

Громадський діяч, член Конгресу Української інтелігенції, Української Всесвітньої координаційної ради, член Ради конкурентоспроможності України. У 2005 р. під час роботи VI Міжнародного конгресу українців був обраний президентом Міжнародної асоціації українців, основними завдання якої є: сприяння відновленню та розвитку українознавства, збереження пам'яток історії та культури, поширення знань про культурні надбання і наукові здобутки українського народу, проведення українознавчих наукових форумів, координація діяльності національних асоціацій в різних країнах світу.

Підтримує тісні зв'язки з науковцями ОНУ та НДІ «Астрономічна обсерваторія».

БАКІРОВ ВІЛЬ САВБАНОВИЧ

1946 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради Інституту соціальних наук
25 жовтня 2016 р.*

Народився в Уфі (Башкортостан). Дитинство і юність пройшли в Житомирі. Закінчив у 1970 р. Харківський юридичний інститут, у 1976 р. – аспірантуру ХДУ. У 1972–1982 рр. працював у Харківському інституті радіоелектроніки, з 1982 працює у ХНУ. У 1990 р. очолив перший в Україні соціологічний факультет; після захисту докторської дисертації «Ціннісна свідомість як об'єкт соціологічного аналізу (проблеми теорії та методології)» організував кафедру соціальних технологій (з 1996 р. – кафедра прикладної соціології) та став її завідувачем. З 1998 р. – ректор ХНУ.

Наукові напрями – загальна соціологія, соціологія освіти, економічна та політична соціологія. Наукові дослідження веде в галузі теоретико-методологічних проблем освіти і виховання, культурних і інституціональних змін пострадянської України, тенденцій розвитку університетської освіти в контексті глобалізаційних і постіндустріальних викликів. Автор і співавтор понад

200 наукових праць. Читав лекції в Болонському і Падуанському університетах, проходив стажування в Каліфорнійському університеті. Під його керівництвом підготовлено 7 докторів та 11 кандидатів наук.

Академік НАН України (2012), член-кореспондент НАПН України (2006), академік АН ВШ України (2008). Президент Соціологічної Асоціації України, член Адміністративного комітету Національної ради з питань науки і технологій, член колегії Міністерства освіти і науки України, член Атестаційної колегії МОН України, член Акредитаційної колегії України, член Комітету з державних премій України в галузі науки і техніки, Президент Малої Академії наук Харківської області, Голова Ради ректорів Харківського регіону, почесний громадянин міста Харків.

Має низку урядових нагород, відзнаки МОН «Відмінник освіти», «Петро Могила», «За наукові досягнення», вищу відзнаку Болгарської АН медаль Марина Дринова, Орден князя Ярослава Мудрого V ступеня (2008), почесну відзнаку НАН України. Його ім'ям у 2009 р. названо астероїд 18731 (Vil'bakirov). Заслужений діяч науки і техніки України (2001), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки за роботу «Цивілізаційний вибір України і соціальний прогрес» (2017).

Сприяв становленню напряму соціологічних досліджень в ОНУ, активно співпрацює з науковцями факультету міжнародних відносин, політології та соціології.

МАКСИМЕНКО СЕРГІЙ ДМИТРОВИЧ

1941 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради Інституту механіки, економіки
та математики 25 жовтня 2016 р.*

Народився в с. Запруддя Рокитнянського району Київської області. Закінчив педагогічний факультет Київського державного педагогічного інституту імені О. М. Горького у 1965 р., згодом тут же навчався в аспірантурі по кафедрі психології. Працював заступником директора з навчально-виховної роботи Дарницького дитячого будинку, упродовж 1973–1975 рр. працював викладачем на кафедрі психології КДПІ. З липня 1975 р. працював в Інституті психології імені Г. С. Костюка АПН України заступником директора з наукової роботи та завідувачем лабораторії психології навчання, з 1993 р. – завідувач кафедри педагогіки та психології Національного медичного університету імені О. О. Богомольця. Починаючи з 1997 р., працює на посаді директора Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України. У цьому ж році його призначено академіком-секретарем відділення психології, вікової фізіології та дефектології НАПН України. З 2000 р. – декан меди-

ко-психологічного факультету Національного медичного університету імені О. О. Богомольця.

Фахівець у галузі практичної психології. Засновник української наукової школи генетичної психології. Всесвітньо відомий науковими розробками з теоретичних проблем розвивального навчання, методологічної рефлексії проблем розвитку у психології, експериментально-генетичних методів вікової та педагогічної психології, наукового обґрунтування створення та запровадження системи підготовки фахівців для галузі охорони здоров'я. Як член Міжнародної ради психологів, координує дослідження щодо розробки і використання експериментальних методів у сфері навчання та розвитку особистості. Розробник формувальних і діагностичних методів, включених до Європейського банку дослідницьких процедур з лонгітюдних досліджень при Інституті Макса Планка. У 2015 р. його обрано Президентом в Україні міжнародної організації «Глобальний союз науковців за мир» («Global Union of Scientists for Peace») (США).

Автор понад 640 наукових праць, серед яких 30 підручників для студентів, 32 навчальних посібників, 28 монографій з методологічних проблем розвивального навчання, психології особистості, методологічної рефлексії проблем розвитку в психології, експериментально-генетичних методів вікової та педагогічної психології. Підготував 48 докторів і 178 кандидатів психологічних наук.

Повний кавалер ордену «За заслуги» (2004, 2011, 2015), Заслужений діяч науки і техніки України (2001), лауреат Державної премії України у галузі науки і техніки (2010). Нагороджений Почесними грамотами Верховної Ради, Кабінету Міністрів, Міністерства освіти України; медалями «За сумлінну працю» НАПН України, Альберта Швейцера Європейської академії прикордонних наук (ФРН, м. Ганновер, 2008), Григорія Сковороди (2011). Засновник та науковий керівник Кризового центру медико-психологічної допомоги учасниками АТО та членів їхніх сімей.

КІГУРАДЗЕ ІВАН ТАРІСЛОВИЧ

1937 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради Інституту математики, економіки
і механіки 30 травня 2017 р.*

Народився в с. Кхідіставі в Гурії (Грузія). Випускник механіко-математичного факультету Тбіліського державного університету. З 1960 р. працював в Інституті прикладної математики Тбіліського університету, був керівником Тбіліського семінару по якісній теорії диференціальних рівнянь. У 1973 р. отримав докторський ступінь, у 1976 р. – вчене звання професора. З 1973 по 1989 рр. очолював відділ звичайних диференціальних рівнянь Інституту прикладної математики імені І. Векуа Тбіліського державного університету. З 1986 по 2006 р. – директор Інституту математики імені А. Рамадзе АН Грузії та керівник семінару з диференціальних рівнянь та математичної фізики. Академік АН Грузії (1993). Протягом 50 років викладав в Тбіліському державному університеті, під його керівництвом захищено 24 кандидатські дисертації.

Наукові інтереси зосереджуються в галузі сучасної математичної науки та містять якісну теорію звичайних та функціональних диференціальних рівнянь, зокрема, крайові задачі, асимптотичну теорію та теорію коливань. Автор понад 170 наукових статей та монографій.

В 1990-х рр. – головний редактор журналу «Georgian Mathematical Journal» і голова редколегії журналу «Memoirs on Differential Equations and Mathematical Physics», член редакційної колегії журналу «Fasciculi Mathematici» та інших. В 1999–2002 рр. був членом INTAS Council of Scientists, з 2004 р. є членом міжнародної консультативної ради Інституту математики АН Чехії.

У 2012–2016 рр. був депутатом парламенту Грузії та головою комісії з питань освіти та науки. Має низку державних нагород, зокрема, Орден поваги Грузії та медаль імені Б. Больцано АН Чехії.

З 2000-х рр. плідно співпрацює з науковцями Інституту математики, економіки і механіки (тепер – факультету математики, фізики та інформаційних технологій) ОНУ, зокрема, в галузі сучасної математики; зробив вагомий внесок у розвиток наукових напрямів, що розробляються на кафедрах диференціальних рівнянь, геометрії та топології та вищої математики ОНУ. Увесь цей час є членом редколегії «Вісника Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Математика і механіка».

КУЛЬЧИЦЬКИЙ СТАНІСЛАВ ВЛАДИСЛАВОВИЧ

1937 р.н.

*Обраний почесним доктором
за клопотанням вченої ради історичного факультету
28 листопада 2017 р.*

Народився в Одесі, закінчив історичний факультет ОДУ (1959). У 1958–1960 рр. працював науковим співробітником Одеського обласного державного архіву. В НАН України з 1960 р. У 1960–1972 рр. – аспірант та науковий співробітник Інституту економіки АН УРСР. У 1963 р. захистив кандидатську дисертацію на тему «Розвиток залізничного транспорту дореволюційної України». Від 1972 р. працює в Інституті історії АН УРСР (нині Інститут історії України НАН України). Після захисту докторської дисертації («Внутрішні ресурси соціалістичної індустріалізації СРСР (1925–1937 рр.)») від 1977 р. – завідувач відділу історії України 20–30-х рр. XX ст. та заступник директора з наукової роботи інституту (1977–1979 та 1990–2008 рр.). У 1983–1988 рр. та 1998–2008 рр. – заступник академіка-секретаря Відділення історії, філософії та права НАН України, 1990–1993 рр. – член бюро відділення; 1988–1991 – член Експертної ради з історичних наук

БАУК СРСР; 1991–2000 рр. – голова Співки архівістів України, 2000–2004 рр. – голова Експертної ради ВАК України з історичних наук. Від 1988 р. – член редколегії «Українського історичного журналу». Від 1997 р. – заступник головного редактора «Енциклопедії історії України».

Автор та редактор понад 2000 наукових та науково-популярних праць, в тому числі понад 50 індивідуальних та колективних монографій, майже 40 підручників та посібників для вищої та середньої шкіл України. Досліджує історію України другої половини XIX – початку XXI століть, зокрема питання «воєнного комунізму», нової економічної політики, історії голоду 1921–1923 років, голодомору 1932–1933 років в УСРР, голоду 1946–1947 років в УРСР. Наукова школа – 27 кандидатів і 14 докторів історичних наук.

Заслужений діяч науки і техніки України (1996), лауреат Державної премії України в галузі науки і техніки (2001), Почесний краєзнавець України (2016). Лауреат премії Освітньої фундації імені Петра Яцика (Університет Альберти, Едмонтон, Канада; 1995, 2000), Державної премії України в галузі н. і т. (2001; за монографію «Україна між двома війнами (1921–1939 рр.)» з циклу «Україна крізь віки», т. 11. К., 1999), премії Фундації Омеляна й Тетяни Антоновичів (2011). Нагороджений орденами «За заслуги» 3-го (2001) та 2-го ступенів (2006), кавалерським хрестом Ордена за заслуги Республіки Польщі (2009).

Ніколи не поривав зв'язків з Одеським університетом – був головою Державної екзаменаційної комісії на історичному факультеті, офіційним опонентом докторських та кандидатських дисертацій університетських істориків та їхніх підопічних. Підтримував професійні та дружні зв'язки з істориками А. Д. Бачинським, В. Н. Станко і молодшим поколінням істориків – О. А. Бачинською та В. М. Хмарським.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ІСТОРИЧНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Джерела

1. Архів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. Протоколи засідань Вченої ради, 1988–2011 рр.
2. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 3 (1865 р.). Про обрання П. Є. Коцебу, Є. П. Ковалевського, М. М. Могилянського, М. І. Пирогова, А. А. Арцимовича, Дмитрія, Порфірія, Філарета, Ф. Палацького, М. Х. Бунге.
3. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 2 (1868–1869). Про обрання Ф. К. Бруна.
4. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 7. Спр. 71 (1876 р.). Про обрання Педру II.
5. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 8 (1881–1883 рр.). Про обрання Л. С. Ценковського.
6. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 4 (1884–1886 рр.). Про обрання Ісидора, М. М. Бекетова, Ф. Рачки, С. Любича, М. К. Павловського, О. Ф. Міллера.
7. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 11 (1890 р.). Про обрання М. Романовського, П. Г. Редкіна, А. Ф. Бичкова.
8. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 8 (1891 р.). Про обрання Германа фон Гельмгольца.
9. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 6 (1892 р.). Про обрання Л. Пастера, Р. Лейкарта, Ш. Ерміта.
10. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 1. (1892 р.). Про обрання О. А. Тілло.
11. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 6 (1893 р.). Про обрання Р. Лейкарта, Л. Пастера, Ш. Ерміта, Т. Моммзена, М. Мюллера.
12. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 6 (1894 р.). Про обрання С. Ю. Вітте, Ф. Ф. Мартенса, Ф. Є. Корша, С. В. Пахмана, М. Бертло.
13. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 10 (1896 р.). Про обрання П. П. Семенова-Тянь-Шанського.
14. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 2 (1904 р.). Про обрання Д. І. Менделєєва.
15. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 2 (1910 р.). Про обрання В. Ягича, І. Є. Забіліна, П. С. Уварова.

16. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 11. Спр. 2 (1917). Про обрання Н. П. Кондакова, В. С. Іконнікова, О. М. Ляпунова.
17. ДАОО. Ф. 45 (Новоросійський університет). Оп. 4. Спр. 2377 (1917 – 1919). Про обрання Г. М. Висоцького та О. С. Васильєва.
18. Новороссийский университет в воспоминаниях современников : сборник воспоминаний / авт.-сост. Ф. А. Самойлов. – Одесса : Астропринт, 1999. – 295 с.
19. Протоколи засідань Вченої ради ОНУ імені І. І. Мечникова, 2012–2017 рр.

Література

1. Андронаті Сергій Андрійович : бібліогр. покажч. / упоряд. Т. І. Олейникова. – Одеса, 1998. – 132 с. – (Вчені Одеси ; вип. 24).
2. Бараев Т. М. «В святых местах искания истины» : (Пирогов в Одессе) : к 200-летию со дня рождения / Т. М. Бараев. – Одесса : Фаворит ; Печ. дом, 2010. – 109 с.
3. Беленький М. Д. Менделеев / М. Д. Беленький. – М. : Молодая гвардия, 2010. – 471 с. – (Жизнь замечательных людей).
4. Боярська Л. «Не спокушаючись жагою відкриття нових фактів...» : до 175-річчя від дня народження М. М. Бекетова / Л. Боярська // Вісн. НАН України. – 2002. – № 4. – С. 51–56.
5. Випускники Одеського (Новоросійського) університету : енцикл. слов. / відп. ред. В. А. Сминтина ; упоряд.: М. О. Подрезова, В. П. Пружина, В. В. Самодурова. – Одеса, 2005. – 264 с.
6. Вчені вузів Одеси : біобібліогр. довід. / Одес. наук. б-ка ім. М. Горького. – Одеса, 1994–2010. – Вип. 1 : Природничі науки, 1865–1945 ; Вип. 2 : Природничі науки, 1946–2010. – (Серія біобібліографічних довідників).
7. Голобородько В. М. Микола Пирогов в Україні / В. М. Голобородько. – Умань, 2012. – 178 с.
8. Греченко В. А. Професор С. В. Пахман: життя в науці та наука в житті / В. А. Греченко // Харк. історіогр. зб. – 2014. – Вип. 13. – С. 145–155.
9. Грушицька І. Підкорювач Шпіцбергену астроном О. С. Васильєв (1868–1947) / І. Грушицька // Емінак. – 2018. – № 1(3). – С. 144–149.
10. Дегтяренко Т. В. Значення наукових праць І. М. Сеченова для створення сучасної системної психофізіології / Т. В. Дегтяренко, Р. С. Вастьянов // Інтегративна антропологія. – 2017. – № 2. – С. 9–16.

11. Демьянов В. П. Рыцарь точного знания (П. Л. Чебышёв) / В. П. Демьянов. – М. : Знание, 1991. – 192 с.
12. Дмитриева А. А. Юлий Михайлович Шокальский / А. А. Дмитриева. – Л. : Изд-во Ленингр. ун-та, 1969. – 39 с.
13. Зайцев Ю. П. Наука в моей жизни : библиография / Ю. П. Зайцев ; предисл. Б. Г. Александров ; НАН Украины, Ин-т биологии южных морей им. А. О. Ковалевского, Одес. филиал. – Одесса, 2014. – 252 с.
14. Игорь Петрович Зелинский : библиогр. указ. / сост., авт. вступ. ст. М. А. Подрезова. – Одесса, 1997. – 49 с. – (Биобиблиография ученых университета ; вып. : Геологи).
15. Золоті імена Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (1865–2015) : наук. довід. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; упоряд.: М. О. Подрезова, В. В. Самодурова. – 2-ге вид., перероб. і допов. – Одеса : ОНУ, 2016. – 206 с.
16. Историк на зламі епох. Станіслав Кульчицький : Матеріали до біобібліографії. Інтерв'ю. Спогади / упоряд. бібліогр.: І. Кузьміна, О. Юркова ; авт. історіогр. нарису О. Юркова ; НАН України, Ін-т історії України. – Київ : Ін-т історії України, 2016. – 531 с.
17. Київський національний університет імені Тараса Шевченка: незабутні постаті / авт.-упоряд.: О. Матвійчук, Н. Струк ; ред. кол.: В. В. Скопенко [та ін.]. – Київ : Світ Успіху, 2005. – 464 с.
18. Коваленко С. Г. Збори видатних ботаніків у гербарній колекції Е. Е. Ліндеманна (MSUD) / С. Г. Коваленко, Т. В. Васильєва, О. Ю. Бондаренко, В. В. Немерцалов // Вісн. Одес. нац. ун-ту. Серія: Біологія. – 2015. – Т. 20, вип. 1. – С. 205–215.
19. Корелин А. П. С. Ю. Витте – финансист, политик, дипломат / А. П. Корелин, С. А. Степанов. – М. : Терра – Кн. клуб, 1998. – 464 с.
20. Иван Федорович Курас : біобібліографія / авт. вступ. ст. Ю. І. Шаповал ; упоряд.: Ю. І. Шаповал, В. О. Перевезій. – Київ : Наук. думка, 2005. – 51 с. – (Біобібліографія вчених України).
21. Лазебник Л. Б. Доктор Боткин Сергей Петрович : монография / Л. Б. Лазебник, Г. П. Востриков, В. Н. Дроздов. – М. : Анахарсис, 2003. – 69, [3] с. : ил.
22. Латур Б. Пастер. Война и мир микробов / Б. Латур. – СПб. : Изд-во Европ. ун-та в СПб., 2015. – 320 с.
23. Лебединский А. В. Гельмгольц / А. В. Лебединский, У. И. Франкфурт, А. М. Френк. – М. : Наука, 1966. – 320 с.
24. Манойленко К. В. Иван Парфеньевич Бородин, 1847–1930 / К. В. Манойленко ; ред. Э. И. Колчинский. – М. : Наука, 2005. – 274 с. – (Науч.-биограф. лит.).

25. Маркевич А. И. Двадцатипятилетие Императорского Новороссийского университета: историческая записка / А. И. Маркевич. Академические списки. – Одесса : Эконом. тип. (б. Одес. вестн.), 1890. – XV, [1], 734, [2], XC с.
26. Матисякевич З. Український історик Яків Головацький / З. Матисякевич. – Львів : Літопис, 2002. – 154 с.
27. Миславский В. Н. Механик-изобретатель Йосиф Тимченко в документах и воспоминаниях / В. Н. Миславский, В. Г. Гергеша. – Харьков : Фактор, 2012. – 288 с.
28. Мусабеков Ю. С. Марселен Бергло (1827–1907) / Ю. С. Мусабеков. – М. : Наука, 1965. – 232 с.
29. Новіков І. О. Євграф Петрович Ковалевський – гірничий інженер, учений, педагог / І. О. Новіков // Зб. наук. пр. [Харк. нац. пед. ун-ту ім. Г. С. Сковороди]. Серія: Історія та географія. – 2010. – Вип. 39. – С. 136–138.
30. Новокшанова З. К. Алексей Андреевич Тилло: картограф, геодезист и географ / З. К. Новокшанова. – М. : Геодезиздат, 1961. – 120 с.
31. Одеський національний університет імені І. І. Мечникова. Історія та сучасність (1865–2015) / кол. авт. ; гол. ред. І. М. Коваль ; Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. – Одеса : ОНУ, 2015. – 964 с.
32. Парнес В. А. Михаил Степанович Воронин (1838–1903) / В. А. Парнес. – М. : Наука, 1976. – 184 с.
33. Почесні члени і доктори Університету Св. Володимира / авт.-упоряд.: В. А. Короткий, Т. В. Табенська, Ю. В. Цимбал. – Київ : Либідь, 2005. – 328 с.
34. Почесні члени Харківського університету : біогр. довід. / Б. П. Зайцев [та ін.] ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Харків : Тимченко, 2008. – 312 с.
35. Почетные члены и почетные доктора Томского университета (1891–2012 гг.) / под ред.: Г. В. Майера, С. Ф. Фоминых. – 2-е изд., испр. и доп. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 2012. – 129 с.
36. Професор Павло Юхимович Гриценко : матеріали до бібліографії вчених / НАН України ; упоряд.: Г. І. Мартинова [та ін.]. – Черкаси : [Чабаненко Ю. А.], 2010. – 110 с. – (Мовознавці України).
37. Професори Одеського (Новоросійського) університету : біогр. слов. : у 4 т. / Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова, Наук. б-ка ; відп. ред. В. А. Сминтина ; заступ. відп. ред. М. О. Подрезова ; упоряд.: В. П. Пружина, В. В. Самодурова. – 2-е вид., допов. – Одеса : Астропринт, 2005. – Т. 1 : Ректори. – 2005. – 124 с. ; Т. 2 : А–І. – 2005. – 509 с. ; Т. 3 : К–П. – 2005. – 597 с. ; Т. 4 : Р–Я. – 2005. – 629 с.

38. Пустогаров В. В. «... С пальмовой ветвью мира» Ф. Ф. Мартенс – юрист, дипломат, публицист / В. В. Пустогаров. – М. : Междунар. отношения, 1993. – 288 с.
39. Райков Б. Е. Григорий Ефимович Щуровский. Ученый, натуралист, просветитель (1803–1884) / Б. Е. Райков ; отв. ред. Ю. И. Полянский. – М.–Л. : Наука, 1965. – 74 с. – (Науч.-биогр. сер.).
40. Самойленко А. М. До 200-річчя від дня народження академіка В. Я. Буняковського / А. М. Самойленко, В. С. Мельник, О. М. Мельник // Укр. мат. журн. – 2004. – № 12. – С. 1675–1684.
41. Синюгин Ю. Ю. Родство и свойство «Козьмы Прутова» (Цикл «Семейство Арцимовичей»). Адам Антонович Арцимович – основатель Новороссийского Университета // Одеські архіви : інформ. бюл. [Держ. архіву Одес. обл.]. – 2012. – Вип. 16, № 1–3 (січ.–серп.). – С. 71–78 ; 2012. – Вип. 17, № 4 (верес.-груд.). – С. 45–50.
42. Софія Київська: Візантія. Русь. Україна. Вип. 4 : зб. наук. пр., присвяч. 170-літтю з дня народж. Никодима Павловича Кондакова (1844–1925) / відп. ред. Ю. А. Мицик ; упоряд.: Д. С. Гордієнко, В. В. Корнієнко. – Київ, 2014. 760 с.
43. Степанов В. Л. Н. Х. Бунге: судьба реформатора / В. Л. Степанов. – М., РОССПЭН, 1998. – 398 с.
44. Степанов Е. Н. Научные идеи и подвижническая деятельность В. И. Григоровича в развитии Одесской филологической школы / Е. Н. Степанов // Мова. – 2015. – № 24. – С. 146–154.
45. Степанов Е. Н. Развитие научных идей И. В. Ягича в одесской историко-филологической школе / Е. Н. Степанов // Мова. – 2014. – № 20. – С. 56–61.
46. Трубочанінов С. В. «Перший історико-географ Південної Росії» (Філіп Бруун) / С. В. Трубочанінов // Наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. І. Огієнка. Іст. науки. – 2013. – Т. 23. – С. 344–359.
47. Ульяновський В. Знання і незнання Володимир Іконников / В. Ульяновський // Іконников В. С. Історичні портрети / В. С. Іконников. – Київ : Либідь, 2004. – С. 6–82.
48. Шафрановский И. И. Николай Иванович Кокшаров / И. И. Шафранский. – М.–Л. : Наука, 1964. – 216 с.
49. Hausmann G. Universität und städtische Gesellschaft in Odessa, 1865–1917: soziale und nationale Selbstorganisation an der Peripherie des Zarenreiches / G. Hausmann. – Stuttgart, 1998. – 699 S.
50. Todes, Daniel P. Ivan Pavlov: A Russian Life in Science / Daniel P. Todes. – New York : Oxford University Press, 2014. – 880 p.

Інтернет-ресурси

1. Анталфі Дьордь = Antalffy György / П. Козак // Nevpont. – Угорщина, 2013. – Режим доступу: <https://bit.ly/3etA0b2> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
2. Анталфі Дьордь = Antalffy György // Delmagyar.hu / гл. ред. К. Гидро. – Угорщина, Сегед. – Режим доступу: <https://bit.ly/2M3OLVR> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
3. Біаджі Паоло = Biagi Paolo // Università Ca' Foscari Venezia. – Італія, Венеція. – Режим доступу: <https://bit.ly/3ccdemu> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
4. Вікіпедія : загальнодоступна вільна багатомовна онлайн-енциклопедія / Фонд Вікімедія ; засновн.: Л. Сенгер, Дж. Вейлз. – 2001–2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/2XxD5jq> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
5. Вітіколі Сесто = Viticoli Sesto: Docente a contratto esterno // Sapienza: Università di Roma : офіц. сайт. – Італія, Рим. – Режим доступу: <https://bit.ly/2THkKzl> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
6. Вітіколі Сесто = Viticoli Sesto : curriculum vitae. – Режим доступу: <https://bit.ly/3erxkdP> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
7. Габор Сабо = Gábor Szabó // University of Szeged. – Угорщина. – Режим доступу: <https://bit.ly/2TNzblp> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
8. Директор Італійського інституту культури в Україні став Почетним професором ОНУ імені Мечникова : [Никола Франко Баллони] // Контекст-Причорномор'є : інформ. агентство. – Україна, Одеса, 28 сент. 2009. – Режим доступу: <https://bit.ly/2zHoJFh> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
9. Енциклопедія Сучасної України / Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. – України, 2014–2020. – Режим доступу: <http://esu.com.ua/> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
10. Сокурянська Л. Г. Бакіров Віль Савбанович / Л. Г. Сокурянська // Енциклопедія Сучасної України / Ін-т енциклопед. дослідж. НАН України. – України, остан. оновлення: 2016 р. – Режим доступу: <https://bit.ly/3dn0TNq> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
11. Красимир Премьянов // Режим доступу: <https://bit.ly/3dcMO58> (дата звернення: 27.05.2020). – Dir.bg. Персони : болг. Інтернет портал. – Болгарія, 1998–2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/3gtPX2F> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.

12. Марта Ференц // Личности : биограф. енцикл. / ред., сост. Ю. Белецкий. – Украина, Киев, 2009–2020. – Режим доступу: <https://bit.ly/2ZKA6KJ> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
13. Науковці України – еліта держави. Т. 4 / редкол.: В. Г. Бар'яхтар [та ін.]. – Київ : Логос України, 2015.– 327 с. – Електрон. версія друк. вид.: <https://bit.ly/2ZKIRSB> (дата звернення: 27.05.2020).
14. Персональний склад НАН України / Нац. акад. наук України : офіц. сайт. – Україна, Київ, 2017. – Режим доступу: <https://bit.ly/3ccIeT8> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
15. Пресс-служба Одеського національного університету імені І. І. Мечникова : офіц. сайт. – Режим доступу: <https://bit.ly/2Xzk6F8> (дата звернення: 27.05.2020). – Назва з екрана.
16. Délmagyarország. – 1994. – Január 5 (№ 84/3). – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/2ZORRoD> (дата звернення: 27.05.2020).
17. Délmagyarország. – 2009. – Május 25 (№ 99/121). – Відомості доступні також через Інтернет: <https://bit.ly/3deuTLI> (дата звернення: 27.05.2020).

ДОДАТКИ

Додаток 1

Перелік почесних членів, професорів та докторів за періодами та категоріями

*Новоросійський університет
(1865–1920 рр.)*

Почесні члени

Ковалевський Євграф Петрович
Пирогов Микола Іванович
Ребіндер Микола Романович
Могілянський Матвій Матвійович
Строганов Олександр Григорович
Коцебу Павло Євстафійович
Романов Олександр Олександрович
Арцимович Адам Антонович
Дімітрій (Муретов Климент Іванович)
Порфирій (Успенський Костянтин Олександрович)
Філарет (Дроздов Василь Михайлович)
Толстой Дмитро Андрійович
Палацький Франц
Бунге Микола Християнович
Горчаков Олександр Михайлович
Максимович Михайло Олександрович
Вельямінов-Зернов Володимир Володимирович
Уваров Олексій Сергійович
Погодін Михайло Петрович
Папаррігопулос Константинос
Соловйов Сергій Михайлович
Сеченов Іван Михайлович
Педру II, імператор Бразилії
Григорович Віктор Іванович
Платон (Городецький Микола Іванович)
Щуровський Григорій Юхимович
Гельмерсен Григорій Петрович
Буняковський Віктор Якович
Чебишев Пафнутій Львович
Шаль Мішель

Срезневський Ізмаїл Іванович
Мадвиг Йохан
Мангейм Віктор
Менделєєв Дмитро Іванович
Ценковський Лев Семенович
Вірхов Рудольф
Боткін Сергій Петрович
Грот Яков Карлович
Ламанський Володимир Іванович
Міклошич Франц
Ісидор (Нікольський Яків Сергійович)
Рачкий Франьо
Любич Симеон
Бекетов Микола Миколайович
Павловський Михайло Карпович
Міллер Орест Федорович
Кокшаров Микола Іванович
Буслаєв Федір Іванович
Максиміліан Романовський, герцог Лейхтенберзький
Бичков Афанасій Федорович
Редкін Петро Григорович
Гельмгольц Герман
Пастер Луї
Лейкарт Рудольф
Шарль Ерміт
Моммзен Теодор
Мюллер Макс
Вітте Сергій Юлійович
Семенов-Тянь-Шанський Петро Петрович
Мартенс Федір Федорович
Пахман Семен Вікентійович
Корш Федір Євгенович
Бертло П'єр
Лейден Ернст Віктор
Забелін Іван Єгорович
Ягич Ватрослав
Уварова Прасков'я Сергійовна
Романов Микола Миколайович
Альберт І
Іконніков Володимир Степанович
Шахматов Олексій Олександрович

Павлов Іван Петрович
Рамсей Вільям
Кондаков Никодим Павлович
Ляпунов Олександр Михайлович
Тимченко Йосип Андрійович

Почесні доктори

Головацький Яків Федорович
Брун Філіп Карлович
Богішич Бальтазар
Сеченов Іван Михайлович
Павлов Олексій Степанович
Воронін Михайло Степанович
Ліндемманн Едуард Богданович
Гаттала Мартин
Петерсон Карл Михайлович
Бородін Іван Парфентійович
Тілло Олексій Андрійович
Кузнєцов Микола Іванович
Шокальський Юлій Михайлович
Висоцький Георгій Миколайович
Васильєв Олександр Семенович

***Одеський державний (національний) університет
(1975–2019 рр.)***

Почесні доктори

Марта Ференц (Угорщина)
Анталфі Дьордь (Угорщина)
Альтнер Гельмут (Німеччина)
Ведель Ервін (Німеччина)
Фільберт Йоганн (Німеччина)
Файтельберг Рафаїл Осипович
Зелінський Ігор Петрович
Калабро Коррадо (Італія)
Курас Іван Федорович
Гьопель Вольфганг (Німеччина)
Циммер Альф (Німеччина)
Цімошевич Влодзімеж (Польща)
Яценюк Арсеній Петрович
Гриценко Павло Юхимович

Загородній Анатолій Глібович
Булавін Леонід Анатолійович
Яцків Ярослав Степанович
Бакіров Віль Савбанович
Максименко Сергій Дмитрович
Кігурадзе Іван Тарієлович (Грузія)
Кульчицький Станіслав Владиславович

Почесні професори

Ся Лінхуа (КНР)
Баллоні Ніколь Франко (Італія)
Комісаренко Сергій Васильович
Андронаті Сергій Андрійович
Бар'яхтар Віктор Григорович
Біаджі Паоло (Італія)
Єременко Віктор Валентинович
Зайцев Ювеналій Петрович
Находкін Микола Григорович
Неізнестний Ігор Георгієвич (Росія)
Підгорський Валентин Степанович
Прем'янов Красимир (Болгарія)
Свечніков Сергій Васильович
Редер Анатолій Семенович

Почесні члени Вченої ради

Гриневецький Сергій Рафаїлович
Сабо Габор (Угорщина)
Доннічі П'єтро Джованні (Італія)

Іноземний член Вченої ради

Вітіколі Сесто (Італія)

Додаток 2

Алфавітний перелік почесних членів, професорів, докторів Одеського національного університету імені І. І. Мечникова

Альберт І
Альтнер Гельмут
Андронаті Сергій Андрійович
Анталфі Дьордь
Арцимович Адам Антонович
Бакіров Віль Савбанович
Баллоні Ніколь Франко
Бар'яхтар Віктор Григорович
Бекетов Микола Миколайович
Бертло П'єр
Бичков Афанасій Федорович
Біаджі Паоло
Богішич Бальтазар
Бородін Іван Парфентійович
Боткін Сергій Петрович
Брун Філіп Карлович
Булавін Леонід Анатолійович
Бунге Микола Християнович
Буняковський Віктор Якович
Бусласв Федір Іванович
Васильєв Олександр Семенович
Ведель Ервін
Вельямінов-Зернов Володимир Володимирович
Висоцький Георгій Миколайович
Вірхов Рудольф
Вітіколі Сесто
Вітте Сергій Юлійович
Воронін Михайло Степанович
Габор Сабо
Гаттала Мартин
Гельмгольц Герман
Гельмерсен Григорій Петрович
Головацький Яків Федорович
Горчаков Олександр Михайлович
Григорович Віктор Іванович
Гриневецький Сергій Рафаїлович
Гриценко Павло Юхимович

Грот Яков Карлович
Гьопель Вольфганг
Дімітрій (Муретов Климент Іванович)
Доннічі П'єтро Джованні
Ерміт Шарль
Єременко Віктор Валентинович
Забелін Іван Єгорович
Загородній Анатолій Глібович
Зайцев Ювеналій Петрович
Зелінський Ігор Петрович
Іконніков Володимир Степанович
Ісидор (Нікольський Яків Сергійович)
Калабро Коррадо
Кігурадзе Іван Тарієлович
Ковалевський Євграф Петрович
Кокшаров Микола Іванович
Комісаренко Сергій Васильович
Кондаков Никодим Павлович
Корш Федір Євгенович
Коцебу Павло Євстафійович
Кузнєцов Микола Іванович
Кульчицький Станіслав Владиславович
Курас Іван Федорович
Ламанський Володимир Іванович
Лейден Ернст Віктор
Лейкарт Рудольф
Ліндемманн Едуард Богданович
Любич Симеон
Ляпунов Олександр Михайлович
Мадвиг Йохан
Максименко Сергій Дмитрович
Максиміліан Романовський, герцог Лейхтенберзький
Максимович Михайло Олександрович
Маннгейм Віктор
Марта Ференц
Мартенс Федір Федорович
Менделєєв Дмитро Іванович
Романов Микола Миколайович
Міклошич Франц
Міллер Орест Федорович
Могиланський Матвій Матвійович

Моммзен Теодор
Мюллер Макс
Находкін Микола Григорович
Неівестний Ігор Георгієвич
Романов Олександр Олександрович
Павлов Іван Петрович
Павлов Олексій Степанович
Павловський Михайло Карпович
Палацький Франц
Папаррігопулос Константинос
Пастер Луї
Пахман Семен Вікентійович
Педру II
Петерсон Карл Михайлович
Пирогов Микола Іванович
Підгорський Валентин Степанович
Платон (Городецький Микола Іванович)
Погодін Михайло Петрович
Порфирій (Успенський Костянтин Олександрович)
Премянов Красимир
Рамсей Вільям
Рачкий Франьо
Ребіндер Микола Романович
Редер Анатолій Семенович
Редкін Петро Григорович
Свечніков Сергій Васильович
Семенов Тянь-Шанський Петро Петрович
Сеченов Іван Михайлович
Соловйов Сергій Михайлович
Срезневський Ізмаїл Іванович
Строганов Олександр Григорович
Ся Лінхуа
Тимченко Йосип Андрійович
Тілло Олексій Андрійович
Толстой Дмитро Андрійович
Уваров Олексій Сергійович
Уварова Прасков'я Сергійовна
Файтельберг Рафаїл Осипович
Філарет (Дроздов Василь Михайлович)
Фільберт Йоганн
Ценковський Лев Семенович

Циммер Альф
Цімошевич Влодзімеж
Чебишев Пафнутій Львович
Шаль Мішель
Шахматов Олексій Олександрович
Шокальський Юлій Михайлович
Щуровський Григорій Юхимович
Ягич Ватрослав
Яценюк Арсеній Петрович
Яцків Ярослав Степанович

Додаток 5. Диплом почесного члена Новоросійського університету П. П. Семенова-Тянь-Шанського (1896)

Додаток 6. Диплом почесного члена Новоросійського університету В. С. Іконнікова (1916)

подъ высочайшимъ
ЕГО ИМПЕРАТОРСКОМУ ВЕЛИЧЕСТВУ
ГОСУДАРЯ
НИКОЛАЮ АЛЕКСАНДРОВИЧУ
ИМПЕРАТОРУ И САМОДЕРЖЦУ ВСЕРОССИЙСКОМУ

СОВЕТЪ ИМПЕРАТОРСКОГО ЦЕЛОВОСЛОВИЯ

ВЪ ЗАКЛЮЧЕНІИ СЮДѢНІИ 21-го МАЯ 1905 ГОДА, ЮРИДИЧЕ
СКОМУ ФАКУЛЬТЕТУ ИМПЕРАТОРСКОГО ЦЕЛОВОСЛОВИЯ

Почетнымъ Членомъ Университета.

Секретарь: И. И. Иванов
Подпись: И. И. Иванов
Подпись: И. И. Иванов

RECTOR ET SENATUS
UNIVERSITATIS CAESAREAE
BOYOHORICAE
K. P. D.
Germanno de Helmholtz
VIRI ILLUSTRISSIMI SOCIETATI ACADEMIAE LITTERARUM BEROLINENSIS ORATIONIS
CURA, 1890, 1891 ET 1892, 1893.

**Додаток 9. Примірник «Русалки дністрової» - подарунок
Я. Ф. Головацького до бібліотеки Рішельєвського ліцею (1859)
З фонду Наукової бібліотеки ОНУ імені І.І. Мечникова**

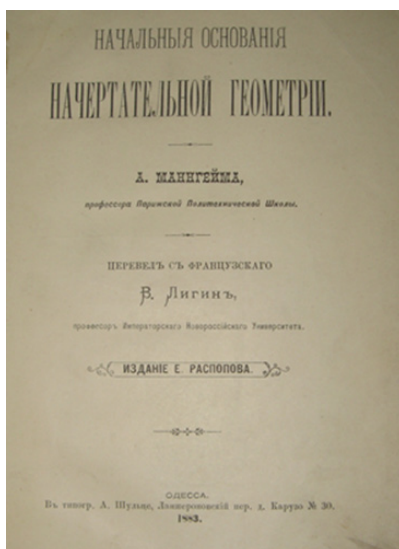
**Додаток 10. Медаль, що була викарбувана у Відні у 1883 р.
на честь 70-річчя Ф. Міклошича, яку 8 березня 1884 р.
Новоросійський університет передав у свій мінц-кабінет
при музеї витончених мистецтв**

**Додаток 11. Титульна сторінка праці М. Бертло, видана
у перекладі в Одесі
З фонду Наукової бібліотеки ОНУ імені І.І. Мечникова**

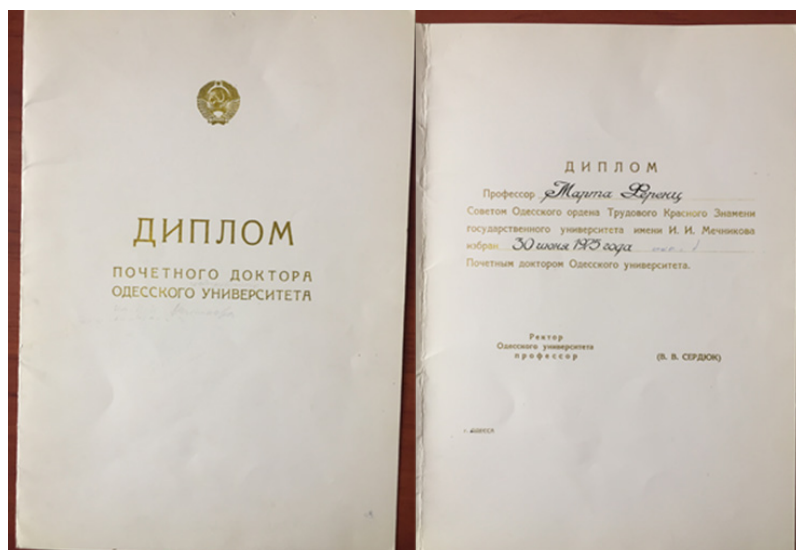
**Додаток 12. Титульна сторінка праці В. Маннгейма, видана
у перекладі в Одесі
З фонду Наукової бібліотеки ОНУ імені І.І. Мечникова**

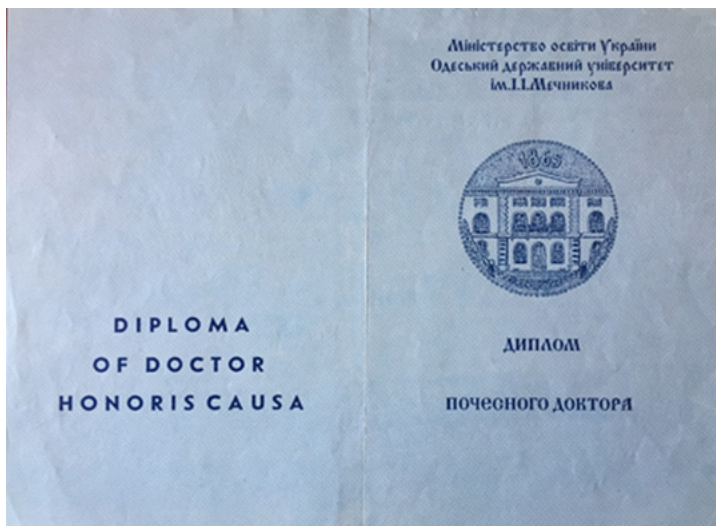
**Додаток 13. Рудольф Вірхов з асистентами.
Перший праворуч – одесит Мойсей Мільман**

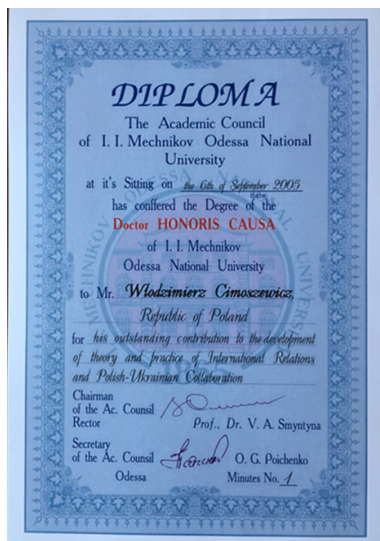
**Додаток 14. Диплом почесного доктора Одеського державного
університету імені І. І. Мечникова Ф. Марти (1975)**

Додаток 15. Диплом почесного доктора Одеського державного університету імені І. І. Мечникова Е. Веделя (1992)

Додаток 16. Диплом почесного доктора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова В. Цімошевича (2005)

Додаток 17. Диплом почесного професора Одеського державного університету імені І. І. Мечникова С. В. Свєтнікову (2009)

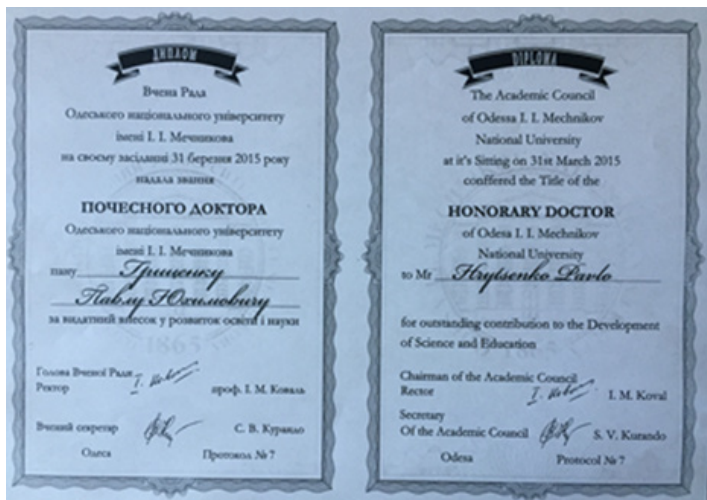
Додаток 18. Ректор В. А. Сминтина вручає диплом почесного професора Н. Баллоні (2009)

Додаток 19. Диплом почесного професора Одеського державного університету імені І. І. Мечникова М. Г. Находкіну (2010)

Додаток 20. Диплом почесного доктора Одеського національного університету імені І. І. Мечникова П. Ю. Гриценка (2015)

Додаток 21. Ректор І. М. Коваль вручає диплом почесного доктора С. В. Кульчицькому (2017)

Довідкове видання

*Музичко Олександр Євгенович
Синявська Олена Олександрівна
Хмарський Вадим Михайлович*

HONORIS CAUSA:
почесні члени, доктори, професори
Одеського національного університету
імені І. І. Мечникова

Біографічний довідник

Макет С. О. Остапенко

Підп. до друку 06.07.2020. Формат 60х84/16.
Ум.-друк. арк. 17,9. Тираж 100 пр.
Зам. № 2113.

Видавець і виготовлювач
Одеський національний університет імені І. І. Мечникова
Свідоцтво ДК № 4215 від 22.11.2011 р.
Україна, 65082, м. Одеса, вул. Єлісаветинська, 12
Тел.: (048) 723 28 39
E-mail: druk@onu.edu.ua